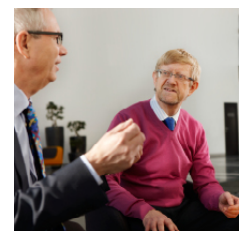
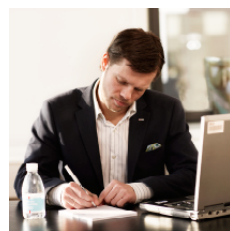
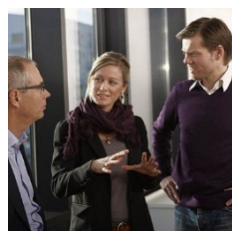
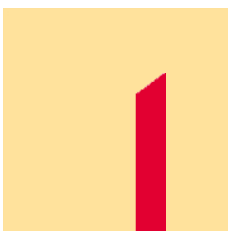

Innarluutilinnut suliassaqarfimmi suliassat isumagineqarnerisa allamut nuunneqarnerisa naliliiffigineqarnera

Aprili 2014

Imarisaa

1	TUNULIAQUT AAMMA SIUNERTAQ	3
1.1	Nalilersuinermi killiliussat	4
2	NALUNAARUSIAP ILUSILIGANERA	5
3	EQITERINEQ AAMMA INNERSUUSSUTIT	6
4	MISISSUEQOISSAARNERMI AALLAAVIK AAMMA PERIUSEQ	11
4.1	Paasissutissat tunngavigineqartut	12
4.2	Nukittuffiit aamma sanngiiffigisat aallartiffigisat	12
5	SULIASSAQARFIUP AALLAASERINEQARNERA	14
5.1	Inatsisit tunngavigineqartut	14
5.2	Sullissinerup nuunneqarnerani siunertaq.....	15
5.3	Suliassa qarfirmi peqataasut suleqatigiinnerisa allaaserineqarnera	17
5.3.1	Nuussinerup kingorna kommunit aaqqissugaanerat	17
5.3.2	Nuussinerup kingorna Namminersorlutik oqartussani aaqqissugaaneq.....	21
5.3.3	Danmarkimi neqeroorutit innarluutilinnut tunngatillugit suliarineqartarneri	22
6	NALILIINEQ	25
6.1	Kajuminnerulersitsinissamut ilusiliinerit pitsaasut	25
6.1.1	Susassareqatigiilluni suleqatigiinneq	26
6.1.2	Innarluutilit pillugit suliassa qarfirmi aningaasaqarnerup allanngoriartornera...	32
6.1.3	Iluseqartitsinerit, ingerlatsinermi naammassisaqarluartoqarnissaanik kajumilersitsisut	43
6.1.4	Eqikkaaneq	45
6.2	Allaffissornikkut ingerlatsinermik pisariillisaaneq	47
6.2.1	Akisussaaffiup suliassallu agguarneqarnerat erseqqissoq paasiuminartorlu	47
6.2.2	Pitsaanerumik takulertuisoqarsinnaanera	48
6.2.3	Killissarititat qasunganerusut aamma suliassanik marloqiusamik ingerlatsinerup atuukkunnaarnissaa	51
6.2.4	Eqikkaaneq	53
6.3	Suliassat isumagineqarneranni pitsaassuseq	54
6.3.1	Neqeroorutigineqartut assigiinngitsut pitsaasut.....	55
6.3.2	Assigiiamik suliassat suliarineqarneri	57
6.3.3	Suliniutit aamma sullissinerup pitsaassusianik ineriartortitsiuarnissamik periarfissat	59
6.3.4	Pisortanut eqqortumik paasissutissiisarneq	61
6.3.5	Eqikkaaneq	62
7	SULIASSAQARFIUP NUUNNEQARNERANI SIUNERTAMUT NALEQOIULLUGU INERNILIINEQ	64

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab aamma BDO Kommunernes Revision, kukkunersuisartut akitaateqarluni ingerlatseqatigiiffik akuerisaq, marluullutik suliffeqarfiit kukkunersuinermik siunnersuinermillu suliaqartut danskinit pigineqartut, BDO International Limited-imut ilaasortaavoq - ingerlatseqatigiiffik aningaasat pillugit killilimmik akisussaaffilik UK-mi allaavilik - BDO-mi suliffeqarfiit suleqatigiittut arlaannut atanngitsut imminnut attaveqaataani ilaasoq. BDO tassaavoq nioqqutissat ilisarnaataat, BDO-p attaveqaqatigiiffianut aamma suliffeqarfinnut BDO-mut ilaasortanut. BDO Danmarkimiiitoq 1.000-t missaanik sulisoqarpoq, BDO-llu attaveqaataani suliffeqarfinni 135-ni sulisut 48.800-t sulisorineqarput.

1 TUNULIAQUT AAMMA SIUNERTAQ

Pisortat aningaasartuuteqartarnerat tatineqarpoq aamma innuttaasut ukioqarnermikkut katitigaanerata allanngoriartornera nassataqarpoq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu nutaanik aqqutissarsiortariaqarnerat, pisortat ingerlatsinerata naammassisaqarfiulluartoq aamma aningaasartuutit mianerinneqarneri qulakkeerneqassappata.

Aaqqissuussaannermik iluarsaaqqinneq pillugu isumaliutissiisummi 2005-imeersumi siunnersuutigineqarpoq pisortani suliassat arlaqartut kommuninut isumagisassanngortinneqarnissaat. Kalaallit Nunaanni pisortat suliassaqaqarfianni naammassisaqarnerusinnaanermik periarfissat BDO-p misissoqqissaarnerini ilassutitut naliliivoq, immikkoortut arlaqartut pingaarnerusutigut isigalugit aaqqissorneqarneri pitsaanngitsut.

Politikkikkut ataqatigiissaarinnermut ataatsimiititaliaq - aamma allaffissornermi aqutsineq pillugu ataqatigiissaarisut - 2010-mili misissoqqissaarpaat pisortat suliassaqaqarfianni suliassaqaq aalajangersimasoq sumi inissinneqaruni pitsaanerpaamik isumagineqarsinnaanersoq, taamaalilluni innuttaasut sapinngisamik ajunnginnerpaamik naammassisaqarfiulluarnerpaamillu sullinneqarsinnaanersut, pisunili allani pitsaanerpaajussasoq suliassat Namminersorlutik Oqartussanit isumagineqarpat.

Taamatut suliqaqarnerup ilaattut kissaatigineqarpoq Kalaallit Nunaanni suliassanik katersuilluni qitiusumik isumagisassanngortitsinermi aamma suliassanik siammaalluni isumagisassanngortitsinermi misilittakkanik atuisoqarnissaa. Innarluutilinnik sullissinerup kommuninut isumagineqartussanngortinneqarnera tassunga atatillugu taamaalilluni suliap tamatuma ingerlaqqinnissaanut pingaaruteqartumik inissisimavoq.

Innarluutilinnik sullissineq siornatigut Namminersorlutik Oqartussanit isumagineqarpoq, kisiannili 2011-mi siammarlugu nuunneqarluni kommuninut isumagineqalerluni. "2011-mi januaari 1-iani atuutsilersumik innarluutilinnik sullissinerup kommuninut isumagisassanngortinneqarnera pillugu isumaqatigiissut" KANUKOKA-p aamma isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfiup akornanni isumaqatigiissut naapertorlugu kommuninut isumagisassanngortitsinermi siunertarineqarpoq:

- innuttaasunut ataasiakkaanut aalajangiisinnaassutsip qaninnerulersinneqarnissaa. Taamaaliornikkut innuttaasunik sullissineq pitsaanerulernerata anguneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq
- suliassat isumagineqartarneranni allaffissornermik ingerlatsinermik pisariinnerulersitsisoqarnissaa aamma paasiuminarnerulersitsisoqarnissaa
- aalajangiisinnaassutsip aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup akornanni sapinngisamik annertunerpaamik ataqatigiittoqarata pilersinneqarnissaa
- inuit annertuumik innarluutillit sullinneqarneranni pitsaanerumik periarfissanik ineriartortitsisoqartuarnissaata pilersinneqarnissaa

BDO qinnutigineqarpoq KANUKOKA aamma Namminersorlutik Oqartussat sinnerlugit nalilersuinerup tamatuma isumaginissaanut.

Nalilersuinerup siunertaraa, suliassanik isumaginninneq aamma inissiineq pitsaasutut isigineqarnerasoq aamma siunertarineqartut qulaani taaneqartut qanoq annertutigisumik

anguneqarsimanersut, kiisalu aamma siunissamut sammisunik innarluutilinnik sullissinerup isumagineqarnerannut tunngasunik innersuussuteqarnissaq.

Nalilersuineq ilaavoq, siunissami tamanut tunngatillugu suliassat isumagineqartarnissaat aamma isumagineqarnerisa sumi inissinneqartarnissaanut tunngavissanik pilersitsinissamut. Taamatut nalilersuinerup saniatigut peqatigisaanik akiliisitsiniartarnermut tunngasut qitiusumik isumagisassanngortinneqarnerat pillugu nalilersuisoqarpoq. Nalilersuinerit taakku marluk tunuliaqutaralugit BDO tamanut tunngatillugu tunngavissanik suliaqassaaq, siunissami suliassat isumagineqartarnerisa kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussanit isumaliutigineqartarnerannut aqutsisuusariaqartunik.

1.1 NALILERSUINERMI KILLILIUSSAT

Nalilersuinermi Kalaallit Nunaanni innarluutilinni sullissinerup aaqqissugaanera pineqarpoq. Inuit arlaqartut, minnerusumik annerusumilluunniit arlaatigut innarluutillit sullinneqarnerannik suliaqartut BDO-p apersorpai.

Ataani suliffeqarfiit suliniaqatigiiffiillu paasissutissanik katersuinermi peqataapput:

Kommune Kujalleq Kommuneqarfik Sermersooq Qeqqata Kommunia Qaasuitsup Kommunia
Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut
Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfiup Københavnimi allaffeqarfia
Najugaqarfissatut neqeroorutit aamma ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit innarluutilinnut naatsorsuussat
KANUKOKA
IPIS - Innarluutit Pillugit Ilisimasaqarfik Siunnersuisarfiutigisoq
Isumaginninnermi Naammagittaalliuteqartarfik
Kalaallit Nunaanni Innarluutillit Piginnaanikitsut Kattuffiat (KNIPK)
Inooqat - Kalaallit Nunaanni ineriartornikkut kingusissut angajoqqaavisa peqatigiiffiat
Foreningen LEV Danmarkimiittoq - Kalaallit Nunaanni Inooqat suleqatigaa

Neqeroorutigineqartunit Danmarkimiittuni, kalaallinit najugaqarfigineqartuneersunik apersuisoqanngilaq.

Innarluutillit sullinneqarneranni innuttaasoq qitiuvoq, kisiannili aaqqissugaanerup iluseqartinneqarnerani nalilersuinermi ilaannani. Nalilersuinermi pingaarnertut qitiutinneqarput sullissiviit aqutugalugit suliaqarnermi peqataasut. Taamaattumik innuttaasut aamma kommuni imaluunniit innuttaasup aamma sullissiviup akornanni attaveqarneq kiisalu perorsaanerumut tunngatillugu isumaginninnermi tunniunneqartartut nalilersuinermi toqqartumi ilaatinneqanngillat. Innuttaasut isiginninnerat, innarluutillit sullinneqarnerannik suliniaqatigiiffinnik Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu arlaqartunik apersuinerit aqutugalugit ilaatinneqarput.

Ulloq unnuarlu paaqqinnitarfeqarnermut tunngasut aaqqissugaanerat - innarluutilinni sullissinerumut aamma annertuumik pingaaruteqartoq - nalunaarusiami "Kalaallit Nunaanni ulloq unnuarlu paaqqinnitarfiit aquneqarnerat pillugu iluseq nutaaq", BDO, februaari 2014-imi sammineqarput.

2 NALUNAARUSIAP ILUSILIGAANERA

Kapitali 3-mi nalilersuinermi inerniliussat pingaarnertit naatsumik katersorlugit eqikkassavavut aamma innarluutilinnik sullissinerumut tunngatillugu siunissami suliaq ingerlaqqinnissaanut innersuussutigineqartut ilaatinneqassapput.

Kapitali 4-mi suliaq suliarineqarnissaanut pingaarnertut peruserineqartut allaaserineqarput aamma suliaq suliarineqarnerani taamatut periuseqarnissami nukittuffiit sanngiiffigineqartullu pillugit BDO-p isumaliutai allaaserineqarput.

Kapitali 5-imi innarluutilinnik sullissinerup kommuninut isumagisassanngortinneqarnerani inatsisinik tunngaviit sammeneqarput aamma pingaarnertut takutinneqarluni, innarluutilinnik sullissinerup suliaqartut pineqartunut tunngatillugu aaqqissugaanerat.

Kapitali 6 imaqarpoq kommunini innarluutilinni sullissinerup nalilersorneqarneranik. Kapitali innarluutilinni sullissinerup nalilersorneqarnerani "pitsaasumik suliaq isumagineqartarnera" qitiutillugu nalilersuinermi tunngavigneqarluni aaqqissugaavoq. Nalilersuinermi tunngavigneqartut kapitali 1-imi suliaq naunneqarneranni siunertarineqartut taaneqartut Aallaavigissavai. Taakku tassaapput:

- Kajuminnerulersitsinissamat ilusiliinerit pitsaasut
- Allaffissornikkut ingerlatsineq pisariinnerusoq
- Suliaq isumagineqarneranni pitsaassuseq

Kapitali 7-imi nalilersuineq naatsumik katersorlugu eqikkarneqassaaq.

3 EQITERINEQ AAMMA INNERSUUS-SUTIT

Innarluutillit sullinneqarnerisa kommuninut isumagisassanngortinneqarnerata nalilersuiffigineqarnera taaneqareersutut pingaarnerusutugut pingasunik nalilersuinermit tunngaveqassaaq. Ataani immikkoortuni tamani nalilersugassani tunngaviit pingaarnert naatsumik eqiterneqarpoq aamma siunissami suliassap suliarylugu ingerlaqqinnissaanut BDO-p innerSUUSSUTAI ilaatinneqarput.

Tunngavik	Eqiterineq/inernillineq
Kajuminnerulersitsinissamut ilusilinerit pit-saasut	<p>Suliassat nuunneqarneranni kommunini aalajangiisinnaassuseq aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup imminnut atanerat pilersinneqarpoq, taamaaliornerullu immi pilersippaa naammassisaqarnerunissamik aamma nutaamik eqqarsarnissamik, piginnaassutsit isumalluutillu atorluarnissaanut aamma allaffissornikkut suliart ingerlasarnerisa marloqiusamillu suliarineqartarnerisa suujunnaarsinneqarnissaanik perusulerneq.</p>
	<p>Kommunit akornanni sullissivinniit najugaqatigiiffinniillu neqeroorutit allat akimorlugit suliniutinik kommunit aallartitsinnaanerisa killeqartinneqarnerat qasunganerulerpoq. Tamatuma kingunerisinnaavaa, sullissiviit naammassisaqarsinnaalernerunerat, sulisorisat aveqatigiiffigineqalersinnaallutillu imminnut tapersersoqatigiillutik isummersoqatigiinnissaminnut periarfissaqalissammata. Taamaattorli sullissiviit akimorlugit suliniutit aallartinneqartut ikittuinnaapput.</p>
	<p>Tamanut tunngatillugu kommunit akornanni pitsaasumik suleqatigiittoqarpoq - pingaartumik qullersat akornanni - kisianni piffissap ilaanni arlaatigut iliuseqartussat aamma kommunip akiliuteqarfigineqartussap akornanni unamminartunik pilersoqartarpoq. Pingaartumik tunniunneqartunut pingaarnermut kimit akilernerneqarnissaanut tunngasooq assortuussutigineqaleraangat. Tamanna sullissivinnut sunniuteqarsinnaasarpooq, suleqatigiinnermi atugassarineqartunik artorsartinneqartartunit, kommunit akornanni isumaqatigiikkunnaartoqaraangat innuttaasunut suliassanut assersuutigalugu nal. akunnerinut tapersersuisunut atugassanut aamma atortunut ikiorsiissutinut tunngasunut. Immikkoortumi pineqartumi maleruagassat (Kommunit akunnerminni akiliiffigeqatigiittarnissamut pisussaaffii pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, 12. juni 1995-imeersoq) tunngavigineqartut ersernerluppoot.</p>
	<p>Innuttaasut immikkut annertuumik unamminartullit Danmarkimut inissinneqarnissaanut periarfissat kommunit tamarmik tamanut tunngatillugu iluaraat, kisianni Danmarkimut inissiisarnermi najugaqartitsisarnermilu maleruagassat ilisimasaqarfigivallaarneq ajorneri akuttunngitsumik misigisarlugu. Tamanna pisut ilaanni kukkusumik inissiinermik nassataqartarpoq. Kalaallit Nunaanni kommunit massakkut periarfissaqanngillat aningaasaqarnikkut</p>

aamma sulisut piginnaasaqassusiannut tunngatillugu neqeroorutitut taakkununga assingusunik innuttaasunut inissineqartunut neqerooruteqarnissamut. Taamaammat ukiuni kingullerni kalaallit innuttaasut Danmarkimi inissineqartut aalaakkaasumik amerlassuseqarput.

Immikkoortumi pingaarnerusutigut aningaasaqarnerup takutippaa innarluutilinnik sullissinermi atorineqartut amerleriarsimasut. Kommunilli akornanni naatsorsuusiat kontolersuisarnerillu assigiinngisitaarput, qularnaarneqanngilarlu aningaasartuutit tamarmik ukiut tamaasa tamakkerlugit ilaatinneqartarnersut. Taamaattumik periarfissaqanngilaq paasisutissanik tunngavigneqartussanik pilersitsinissaq, erseqqissumik misissueqqissaarnissamik periarfississumik, soq aningaasartuutit amerliartornersut, matumani ilanngullugu sullissinerup nuunneqarnera allaffissornikkut ingerlatsinermut ataatsimut isigalugu sipaarfiusimanersooq.

Ukiuni ikaarsaarfiusuni 2011-mi 2014-imut aningaasartuutit 4,1 %-imik amerlanerulernerisa takutippaa qaffariaatit ukiut siuliini aamma qaffariaataasimasut, tamanna pissuteqarsinnaalluni innuttaasut innarluutillit amerlanerulersimanerannik / inuttaasumut innarluutilimmut ataatsimut aningaasartuutit amerlanerulersimanerannik.

Sullissinerup nuunneqarnissaanut isumaqatigiissut naapertorlugu Namminersorlutik oqartussanit sakkortusisamik nakkutilliisoqarsimanngilaq, kisiannili nakkutilliineq nalinginnaasoq ingerlanneqarsimavoq. Sakkortusisamik nakkutilliineq aatsaat aallartinneqarpoq 2014-imi.

Tungavik	Eqiterineq/inerniliineq
Allaffissornikkut ingerlatsineq pisariinnerusooq	<p>Suliassat suliarineqartarnerat pingaarnerusutigut isigalugu pilertornerulersimavoq aamma naammassisaqarfiunerulersimavoq, aningaasaliissuteqartoqarnerani naalakkersuisoqarfimmit suliarineqassaarmat. Taamaattorli suli suliassat suliarineqarneranni marloqiusamik allaffissornikkut ingerlatsisoqartarsinnaavoq, assigiinngitsumik annertussuseqartumik assersuutigalugu suliassat ilaat najukkani suliarineqartarmata aamma kommunimi qitiusumik suliarineqartarmata.</p>
	<p>Immikkoortumut tunngatillugu kommunit suliassat isumagineqarnissaat aamma aqqissugaaneq pillugit maleruagassiorsimapput. Tamatuma nassataanik aqqissugaanermik allanngortitsisoqarsimavoq, taamaalilluni massakkut misigineqarluni suliassaqaarfiup iluani qaninnerusumik suleqatigiittoqartoq. Taamaattorlu ingerlatsiviit assigiinngitsut akimorlugit suleqatigiinnermi annertuunik unammilligassaqaarpoq, assersuutigalugu suliffeqarneq pillugu immikkoortortaqaarfimmut aamma atuarfeqarnermut tunngasuni.</p>
	<p>Aalajangiisoqarnissaata ingerlasarnerani piginnaasat pillugit pilersaarutit atorneqarnerat tamanut tunngatillugu nassataqaarpoq inissiinissaq pillugu aalajangiiniartarnerup paasiuminarnaluni erseqqinnerulerneranik. Iliuuseqartussat akisussaasullu saqquminerulerput, tamannalu kommunini innarluutilinnik sullissinnermi sulianut piginnaasaqarnerulerneramik nassataqaarpoq.</p>
	<p>Kommunimi immikkoortortaqaarfiit amerlasuut sulisussanik amigaateqarnerat misigineqartuarpoq, tamanna suliassanik annertuumik nammakkersuivoq aamma suliassat itinerusumik suliarinissaanut misissornissaanut suliassanik suliqaartut akornanni periarfissaarutsitsilluni. Unammilligassaq tassaaginnanngilaq isumalluutininik peqarnissaq aammali eqqortumik piginnaasalinnik amigaatigineqartunik pissarsiornissamut periarfissaqannginneq.</p>
	<p>Kommunini suliassat suliarineqartarneranut aamma immikkoortumi aningaasanik aqutsinnermut tunngasut unammilligassanik peqarput. Immikkoortumi paasissutissat tunngavigineqartussat amigaateqarput, aamma aqqissuussiinnerit ikorfartuisussatut siunertarinqartut tamarmik pissusissaattut ingerlanngillat. Qarasaasiaq atorlugu suliassanik suliarinnittarnej tamakkiisumik atuutilinngilaq, naak kommunini sulinnermi atorneqaraluartoq aamma pisortat aqutsinerannut aningaasaliissutit il. il. pillugit eqqortumik paasissutissiinissamut piffissaq annertoq atorneqartarpoq.</p>
<p>Innuttaasut ilisimavaat innarluutillit pillugit ajornartorsiutit sumut saaffiginnissutigineqassanersut, kisianni akuttunngitsumik paasiuminaatsinnejartarpoq qanoq naammagittaalliortoqarsinnaanersooq, assersuutigalugu ikiorserneqarnissamik itigartitsinnermi. Isumaginninnermi Naammagittaalliuteqartarfiimmut naammagittaalliornerit suliassaqaarfiup nuunneqarnerata kingorna malinnartumik ikileriamsapput. BDO-p nalilerpaa,</p>	

ikileriartoqarneranut pingaarnertut pissutaasoq innuttaasut naammagittaalliornissaminnut kommunimit ikioneqassaarnerat - imaluunniit innuttaasoq sinnerlugu naammagittaalliussaarnerat - soorlu taamaaliorsinnaasimasut aamma taamaaliortartut suliassaqrifiup nuunneqarnissaa sioqqullugu. Siusinnerusukkut suliassat naammagittaalliutigineqartut tassaapput Namminersorlutik Oqartussani / naalackersuisoqarfinni aalajangikkat pillugit kommunit naammagittaalliutaat.

Kommunit suliassanik suliaqarnerat suliassanik annertuunik paasiuminaatsumik akulerussanik unammillerneqarpoq - innuttaasunit immikkut ittumik katsorsarneqartariaqartunik aamma innuttaasunit immikkut ittumik tarnimikkut ajornartorsiutilinnik. Suliassanut taamaattunut kommunit siunnersorneqarnissaat ilitserorneqarnissaallu pisariaqartinneqarpoq, kisiannili misigisarlugu naalackersuisoqarfimmiit ersernerluttumik imaluunniit amigaatilimmik akineqartarnek.

Unammilligassat arlaqartut qulaani pineqartut suliassaqrifimmi sulisorisamut suliassanik ingerlataqartartup piginnaasaqassusianut aamma misilittagaqassusianut attuumassuteqarput. Sulisorisat suliassanik ingerlataqartartut akuttunngitsumik isumaginninnermik suliassanut tunngasunik ilinniagaqartuunngillat, aamma tassani kommunini arlaqartuni misigisaavoq sulisorisat annertuumik taarserarnerat.

BDO-p innersuutigaa, ima iliortoqassasoq:

- Siunissaq ungasinnerusoq isigalugu innarluutillit pillugit nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarut suliaralugu aallartinneqassasoq, suliniutissat pingaarnersiorlugit tulleriarlugit, aamma taakku kommuninit Namminersorlutik Oqartussanilu aallaaveqarnissaat qulakkeerneqarlutik. Soqutigisaqatigiiffiit suliame matumani peqataatinneqartariaqarput.
- Suliap tamatuma ilaattut ilaatinneqartariaqarpoq innarluutilinnut inuusuttunut, ullumikkut Kalaallit Nunaanni ilinniagaqarnissamik killilimmik periarfissaqartut, sammisaqarnissamik aamma ilinniagaqarnissamik neqeroorutit iliuusissatut pilersaarummi ineriartortinneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat. Periarfissat tassaasinnaapput, inuusuttut ilinniarfissaannik pilersitsinissaq, immikkut aqqissukkatut ingerlasussanik ilusiliinissamik misissuinerit, inuusuttunit innarluutilinnit aamma inuusuttunit annertuumik innarluutilinnit atorneqarsinnaasunik.
- Kommunini isumaginninnermut ilaqutariinnullu pisortat ataatsimit isigaluni ineriartortitsilluni suliniutinik pisariaqartinneqartunik aallartitsisoqarnissaanik Namminersorlutik Oqartussanik aamma nammineq kommunerisami naalackersuinnermik sulialinnik oqartussanik oqaloqateqarlutik aallartissasut, oqaloqatigiinnermi ilanngullugit neqeroorutit immikkut ittut ineriartortinneqarnissaat siunertaralugu, unammilligassanut ukiuni aggersuni annertusiartortussanut, pingaartumik innuttaasunut tarnikkut innarluuteqartunut atatillugu ataatsimoortumik ataqatigiittumik periusissamik amigaatigineqartumik suliartoqalernissaa siunertaralugu.

- Erseqqinnerusumik nalilersorneqartariaqarpoq aamma misissorneqartariaqarpoq periarfissaqarnerseq efterskolimut assingusunik pilersitsisoqarsinnaanersaq, inuusuttunik annertuumik innarluutilinnik peqataaffigineqarsinnaasunik.
- Nutaamik paasisitsiniaalluni suliniummik aallaartitsisoqassaaq Danmarkimi inissiisarnermi suliat ingerlasarnerat pillugu, aamma tikeraartarnermi feeriararnermilu angalasarnerit ilanngullugit.
- Kommunit akornanni susassareqatigiinnermi aamma kommunit akornanni akiliuteqartarnermi suleqatigiinneq pillugu ileqqussaattut aalajangersimasunik maleruagassanik suliaqartoqassasq.
- Innarluutilinnut tunngatillugu paasissutissanik kommunit nalunaaruteqartarnissaanik inatsisunik tunngaveqartumik pisussaaffik siunissami malinneqassaaq, taamaalilluni Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit akimorlugit paasissutissat innarluutilinnut tunngasut nukittunerulersinneqarlutik. BDO-p nalilerpaa, pisussaaffik ingerlaavartumik sanioqqunneqartartoq aamma paasissutissat atorineqarnerunerisa nassataanik annertunerusumik iluaqutigineqarsinnaanerit periarfissat annertuujusut. Innarluutillit pillugit siunissaq ungasinnerusaq isigalugu periusissalorsinnaalernissaq, pilersaarusersinnaalernissaq aamma suliniutissanik ineriartortitsinnaalernissaq periarfissaqalissaaq. Suliassaqarfimmi Winformatikip atortuulersinneqarnissaa pingaarnersiulluni tulleriarnermi sallinngortinneqartariaqarpoq aamma IPIS-imut paasissutissanik nalunaaruteqartarnermi suliat ingerlasarnerat nutarterneqartariaqarpoq, taamaaliornikkut innutaasut innarluutillit pillugit paasissutissanik tunngaviusussanik ajuunnginnerusumik peqalernissaq qulakkeerneqarluni.
- Tamanut tunngatillugu kommunini peqqissaartumik missingersuutininik suliaqartoqassasq, tunngavissat akigitinneqartunut aamma amerlassutsinut tunngasut ilisimaneqartut aallaavigalugit. Missingersuutit aallaavittut tunngavissaalluarput tamatuma kingorna aningaasaqarnerup aqunneqarnissaanut aamma tunngavigineqartut allanngornerisa paasineqarnissaanut. Suliassaqarfimmi misissueqqissaarnerit aamma ingerlatsinermut pisortanut paasissutissiisarneq peqataassaaq eqqummaarissumik malinnaasoqalerneranut, suliassaqarfimmi ineriartortitsinissamut aamma pingaaruteqartumik. Tassunga atasumik Winformatik pillugu pikkorissartitsinerit arlaqartut ingerlanneqartariaqarput. BDO-p nalilerpaa aningaasanik aqutsinermut aqqissuussinerup aamma tamanut tunngatillugu suliassaqarfimmi ineriartortitsinissamik unammilligassat angusaqarfigineqarnaviannigitsut paasissutissanik attuumassuteqartunik aqqissuulluakkamik katersuisoqanngippat aammalu tamatuma kingorna misissueqqissaarnermut periarfissat atorineqanngippata.
- Immikkoortumi qitiusumi piginnaasat katersorlugit aqqissugaasasut, tassanga siunnersuisoqartassalluni aamma suliassani immikkut ajornartorsiutilinnik kommuninut ikiuisartussamik. Suliap isumagineqarnera ullumikkut inissisimaffeqanngilaq. Piginnaasaqarfik Namminersorlutik oqartussani imaluunniit kommunit ataatsimoorullugu ingerlataanni inissinneqarsinnaavoq, allamut tunngatillugu immikkoortortamik taamaattumik pilersitsineqassappat
- Innarluutillit pillugit suliassaqarfimmi naalaaruteqartarnermut aqqissuussineq nutarterlugu allanngortiterneqassaaq.

4 MISISSUEQQISSAARNERMI AAL-LAAVIK AAMMA PERIUSEQ

Innarluutillit sullinneqarnerisa kommuninut isumagisassanngortinneqarnerat pillugu nalilersuineri qitiutinneqartussatut BDO-p toqqarpai, qitiusumik mianerisassat aallaaviussasut, tassaassut suliassat pitsaasumik isumagineqarneri aamma aqqissugaanerup imminut napatissinnaassuseqarnera.

Suliassat isumagineqarnerisa nuunneqarneranni aamma siunissami suliassat isumagineqartarissaat pillugit siunertarineqartunik nalilersuineri immikkoortut pingaarutillit tamaasa qulaarlugit nalilersuineri tunngaviit makku atorneqarput:

- **Kajuminnerulersitsinissamut ilusiliinerit pitsaasut:** Anguniakkat aqqissugaanerup tunngavigisai aamma politikikkut pingaarnersiulluni tullerriaakkat, tassalu aalajangiinnaassutsip aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup akornanni imminnut ataqatigiittoqarpa?
- **Allaffissornikkut ingerlatsineq pisariinnerusoq:** Massakkut aqqissugaaneq ima nassataqarpa anguniakkani angusassatut kissaatigineqartoq, tassalu suliat ingerlasarnerat pisariinnerulissasoq, suliat suliarineqarneranni pitsaassuseq qaffassasoq, naammassisaqarnerusoqartassasoq aamma paasiuminarnerulersitsisoqassasoq?
- **Suliassat isumagineqarneranni pitsaassuseq:** Suliassat allamit isumagisassanngortinneqarneranni qanilaassuseq annertunerulerpa aamma innuttaasunik sullissineq pitsaanerulerpa aamma tamanna aqqutigalugu inuit annertuumik innarluutillit sullinneqarnerisa pitsaanerulernissaanut ineriartortitsiuarnissamik periarfissaq atorneqarpa?

Nalilersuineri tunngaviit pingasut pineqartut BDO-p apersuinissaanut malitassiornerani, paasisassarsiornerani aamma paasissutissanik allanik katersuinerani aqutsisuupput. Taamatuttaaq nalunaarusiaq taakku malillugit iluseqartinneqarpoq. Tunngaviit ersersippaa Kalaallit Nunaanni innarluutilinnik sullissinerup massakkut qanoq aqqissugaanera aamma pitsaassutsimut naammassisaqarluartarnissamut tunngatillugu politikikkut anguniakkat siunissamut sapinngisamik ajunnginnerpaamik qanoq ikorfartorneqarnerisut.

Suliassat isumagineqartarneranni aqqissugaaneri marluusuni imminut sanilliussisoqassanngilaq. Nalilersuinerup siunertaraa siunissamut sammisunik misissueqqissaarnermik aamma innersuussutinik ilassuteqarnissaq. Taakku saniatigut allanngortitsineq sioqqullugu pisunik pissutinillu allanik uuttuisoqanngilaq, sullissinerup isumagineqarnerata allanngorsimasinnaaneramik sunniutaasunik.

Nalilersuineri tunngaviit suliariuminarsarlugit, pilersaarusionerimi aamma misissueqqissaarnerup ingerlanerani immikkoortut isiginiakkat / nalilersuineri apeqqutit arlaqartut allanngortiterneqarput, imatut suliarineqartussanngorlugit:

Kajuminnerulersitsinissamut ilusiliinerit pitsaasut

- Suleqatigiinnermi attaveqarfiit
- Innarluutilinni sullissinnermi aningaasaqarnerup ineriartortinneqarnera
- Ilusiliinerit ingerlatsinnermi naammassisaqarluarnerunissamik pilerilersitsisut

Allaffissornikkut ingerlatsineq pisariinnerusoq

- Akissuuffiup suliassallu agguarneqarneri erseqqissoq paasinartorlu
- Pitsaanerusumik takulertuisoqarsinnaanera
- Naammassisaqarluarnissamik aamma suliassanik marloqiusamik ingerlatsinerup atuukkunnaarnissaanik pilerilersitsineq

Suliassat isumagineqarneranni pitsaassuseq

- Neqeroorutit assigiinngisitaartut pitsaasut
- Assigiiaamik suliassat suliarineqarneri
- Suliniutit aamma sullissinerup pitsaassusianik ineriartortitsiarnissamik periarfissat
- Pisortanut eqqortumik paasissutissiisarneq

4.1 PAASISSUTISSAT TUNNGAVIGINEQARTUT

Paasissutissanik katersuineq ingerlanneqarpoq, paasissutissat suliassaqaqarfimmi pigineqareersut katersornerisigut, matumani ilanngullugit paasissutissat aningaasaqarnermut aamma suliarineqartartunut tunngasut kiisalu aamma paasissutissanik pitsaasunik amerlasuunik katersuisoqarpoq Namminersorlutik Oqartussani, kommunini, sullissivinni, soqutigisaqaqatigiiffinni allalinilu inunnik kisimiitsillugit apersuinikkut.

Taamaalilluni taakku aqqutigalugit innarluutillit sullinneqarneranni massakkut aaqqissugaanerup nukittuffii unammilligassallu nalunaarsorneqarput. Apersuinissamut malitassiarineqartoq soqutigisaqaqatigiinnut tamanut assigimmik atorineqarpoq, apeqquaatinnagu nunap suani najugaqarneq.

Paasissutissanik katersuinerup ingerlanneqarnerani siunertarineqartut ilagaa, nalilersuinissap ilisimaneqalernissaata aamma aallaaveqartinneqarnissaata qulakkeerneqarnissaa. Nalilersuinerup ingerlanerani periarfissaqaqarsimanngilaq aaqqissuussamik innuttaasut peqataatinneqarnissaat. Innuttaasut isiginninnerat Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi innarluutillit peqatigiiffiinik apersuinikkut qulaajarneqarpoq.

4.2 NUKITTUFFIIT AAMMA SANNGIIFFIGISAT AALLARTIFFIGISAT

Paasissutissanik pitsaasunik amerlasuunik katersuineq aallaavittut aallartiffigissallugu atorluarsinnaavoq, soqutigisaqaqatigiit assigiinngitsut aamma sulianik piginnaasallit annertuunillu misilittagallit innarluutillit sullinneqarneranni suliassanik isumaginninnermut tunngatillugu paasissutissanik tunniussaqaqartinnissaanut peqataatinnissaasa qulakkeerneqarnissaanut.

Innarluutillit sullinneqarneranni suliassat isumagineqarnerisa allamut inissinneqarnerisa matumani naliliiffigineqarnerani pingaaruteqarpoq, qitiusumik peqataasut soqutigisaqartullu pingasut suliap ingerlanerani peqataanissaat aamma suliassaqarfimmut tunngatillugu misilittakkat annertuut pigineqartut ilaatinneqarnissaat.

Aappaatigulli pitsaasumik tunngaveqarluni misissuineq sanngiissuteqarsinnaavoq, soqutigisaqatigiiffinniit inuit apersorneqartussatut, nalilersuinermi sinniisutut inissisimasussat, toqqarneqartut ikittuinnaassammata. Taakku aamma oqaatigisaat tassaassalluni nammineq isuma.

Unamilligassaq taakku illuatungilerniarneqarput, soqutigisaqatigiiffinni ilaatinneqartuni inuit ilisimasallit immikkut isiginiarneqarnerisigut aamma inuit apersorneqartut oqaatigisaat paasissutissanut allanneqarsimasunut, nalunaarusianut, nalilersuineranut kiisalu aamma aningaasaqarnermut suliarisimasanullu kisitsisinut saniliunneqartarnerisigut.

Paasissutissanik pissarsiffiit taakku tamarmik ataatsimut peqataassapput innarluutillit sullinneqarneranni suliassat isumagineqarnerisa allamut inissinneqarnerata pitsaasortaata pitsaannequtaatalu ersersinniarneranut.

5 SULIASSAQARFIUP AALLAASERINEQARNERA

5.1 INATSISIT TUNNGAVIGINEQARTUT

Namminersorlutik Oqartussat kommunillu inatsisit naapertorlugit pisussaapput qulakkeernissaanut, inuit Kalaallit Nunaanni aalajangersimasumik najugaqartut eqqarsartaatsimikkut timimikkulluunniit annertuumik innarluutillit sapinngisamik nalinginnaasumik inooqataasinnaanerminnut qulakkeerunneqarnissaat. *“Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 7, 3. november 1994-imeersoq”* (kingusinnerusukkat allanngortinneqartoq) malillugu ikorneqartussat siunertarineqartut ikiorneqarneranni atugassarititat aamma ikiorsiissutitut iliuserineqartussat, suliffissaqartitsinissamik neqeroorutissat il.il. pillugit Namminersorlutik Oqartussat kommunillu suliassaar erseqqinnerusumik aalajangersarneqarput. Peqqussummi aammattaq ulloq unnuarlu aamma innuttaasut naammagittaalliorsinnaaneritut aalajangersakkat tunngasut ilaapput.

Nalunaarummi tassunga ilaasumi *“Meeqqanut inuusuttunullu kiisalu annertuumik innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinniffiit pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 64, 29. december 1994-imeersumi”* ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik ingerlatsinermut, najugaqartunut iliussissatut pilersaarutinut, angalanermi ingiaqateqartitsinernermut, pissaanermik atuineq pillugu maleruagassanut il.il. tunngasut aalajangersarneqarput. Aamma aalajangersagaavoq ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni tamani ataatsimiititamik inissiisartumik pilersitsisoqassasoq, sullissivimmuut inissinniarneqartut pillugit aamma angerlartitsisoqarnissaanik qinnuteqaatinik tamanik suliarinnittartussamik.

Innarluutillit sullinneqarneranni suliassat 2011-mi januaarip aallaqqaataani allamut suliarisassanngortinneqarnerinut suliassaqarfik *“Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaata allanngortinneqarnera pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 10, 31. maj 2010-imeersoq”* aamma *“Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 23, 30. december 2013-imeersoq”* aqutugalugit iluarsissuteqarfigineqarpoq. Taakkunani iluarsissuteqartoqarnermi aalajangersarneqarput suliassaqarfimmi allanngortinneqartut.

Allannguutini qitiusoq tassaavoq, kommunimi innuttaasut innarluutillit, inatsimmi aalajangersakkani pineqartut pillugit aalajangiisarnermut aamma aningaasalersuisarnermut akisussaaffik kommuninut tunniunneqartoq. Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit pilersinneqartarnerannut ingerlanneqarnerinullu akisussaanerit ingerlaannarpoq, matunani ilanngullugit inissanik pisariaqartinneqartunik amerlassusilinnik peqarnissap qularnaarneqarnissaa. Aammattaq Namminersorlutik Oqartussat ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit maleruagassiorneqarnissaanut aamma perorsaarnermut tunngatillugu ilitersuisarnissamut akisussaapput.

Ikiorsiinermi iliutsinik allanik pilersitsisoqarnissaanik kommuni Namminersorlutik Oqartussanut qinnuteqarsinnaapput, matumani ilanngullugit misileraanermik aaqqissuussinerit aamma immikkut ittumik inooqatigiinnermut tunngatillugu perorsaarnermut neqeroorutinik, innunat annertuumik innarluutilinnut tunngatitanik. Ikiorsiinermi iliutsinik taakkununnga Namminersorlutik Oqartussat nakkutilliisuupput.

Danmarkimi inissiisoqartarneranut tunngatillugu iluarsisuteqarnermi *“Inuit Kalaallit Nunaanni isumaginninnermik oqartussatut pisortanit Danmarkimi katsorsarneqartussanngorlugit inissinneqartut pensionisiassanik akilerneqartarnissaat pillugu nalunaarut nr. 619, 15. juni 2013-imeersoq”* danskinit suliarineqartoq malillugu allaqqavoq, Danmarkimi kalaallinut innuttaasunut katsorsarneqartussanngorlugit najugaqartunut siusinaarluni pensionisiat danskit kommuniinit akilerneqartut, Kalaallit Nunaanni pisortatut oqartussanit utertinneqartassasut. *“Najugaqarnissamik neqeroorutinut atasumik Danmarkimut imaluunniit Kalaallit Nunaannut tikeraarluni angalasarnerit aamma najugaqarneq pillugit nalunaarut nr. 1389 12. december 2006-imeersumi”* aammattaaq allaaserineqarpoq inissiinermut il.il. atatillugu siunertaq, inissiinissamik suliap ingerlasarnera, nalunaaruteqartarneq, iliuusissatut pilersaarutit, angalanerit aamma akiliutit.

Isumaginninnermut tunngasunik inatsisip aamma allaffissornikkut sullissinnermik inatsisit eqqortinneqarneranni Namminersorlutik Oqartussat nakkutilliinerat peqatigisaanillu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik nakkutilliineq pillugu maleruagassat *“Isumaginninnermut tunngasunik nakkutilliineq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 6, 16. februar 2006-imeersumi”* aalajangersarneqarput. Aalajangersarneqarpoq Namminersorlutik Oqartussat siumut nalunaaqqaarlutik kommuninut nakkutilliartorlutik pulaartarnerat minnerpaamik kommunalbestyrelsimut qinigaaffiup iluani ataasiarluni pisassasoq aamma nakkutilliinermi pulaarnerit tamarmik nalunaarusiorneqartassasut, nakkutilliinermilu nalunaarusiaq nassinneqartassasoq.

“2011-mi januaarip 1-iani atuutsilersumik innarluutilinnik sullissinerup kommuninut isumagisassanngortinneqarnera pillugu isumaqatigiisummi” aamma ilaavoq Namminersorlutik Oqartussat piffissami 2011 - 2013-imi sakkortusisamik nakkutigissagaat, isumaqatigiisummi suliassat nuunneqartut kommunit isumaginaat. Nakkutilliineq tamanna nalinginnaasumik nakkutilliinerup saniatigut pissaq.

5.2 SULLISSINERUP NUUNNEQARNERANI SIUNERTAQ

KANUKOKA aamma Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfik 2010-mi imaattumik isumaqatigiisuteqarput “2011-mi januaarip 1-iani atuutsilersumik innarluutilinnik sullissinerup kommuninut isumagisassanngortinneqarnera pillugu isumaqatigiisut”.

Isumaqatigiisuteqarnermi siunertarineqarpoq innarluutillit sullinneqarneranni aalajangiisinnaassutsip aamma aningaasaqarnermut akisussaanerup kommuninit tiguneqarnerani suliassaqaarfiup iluani immikkoortuni arlaqartunut tunngatillugu erseqqissunik iluarsisutaassussanik maleruagassiortoqarnissaa. Suliassat allamat isumagisassanngortinneqarnerata imarai aamma siunertara makku:

- *innuttaasunut ataasiakkaanut aalajangiisinnaassutsip qaninnerulersinneqarnissaa. Taamaaliornikkut innuttaasunik sullissineq pitsaanerulernerata anguneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.*
- *suliassat isumagineqartarneranni allaffissornikkut ingerlatsinnermik pisariinnerulersitsisoqarnissaa aamma paasiuminarnerulersitsisoqarnissaa*
- *aalajangiisinnaassutsip aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup akornanni sapinngisamik annertunerpaamik ataqatigiittoqarata pilersinneqarnissaa*
- *inuit annertuumik innarluutillit sullinneqarneranni pitsaanerumik periarfissanik ineriartortitsisoqartuarnissaata pilersinneqarnissaa*

Taakku saniatigut isumaqatigiisummi erseqqisumik taaneqanngikkaluarluni kissaatigineqartunut ilaavoq, suliassa qarfimmi pisortanut paasissutissiisarnermi paasissutissanik atortussanik pissarsiortarneq aamma naatsorsueqqissaarnermi periarfissat peqataasunit nukittorsarneqarnissaa isumaginiassagaat, taamaalilluni siunissami aalajangiisarnert paasissutissanik piviusunit eqqortunik tunngaveqarnerulersinneqarlutik.

Innarluutilinnik suliassa qarfiup nuunneqarnerani isumaqatigiisummi taaneqarpoq, Namminersorlutik Oqartussat tassaasut illunik innarluutilinnik sullissivinnik pigisaqartut, illulli aserfallatsaaliorneqartarnerisa aningaasalersorneqarnerat kommuninit isumagineqartussanngorlugu nuunneqassasoq. Innarluutilinnik sullissiviit ulluinnarni ingerlanneqarnerat, matunani aserfallatsaaliuinerme suliassat suliarineqartarneri, Namminersorlutik Oqartussanit isumagineqarnerat suliarineqartarnerallu ingerlatiinnarneqassapput.

Tamatuma kingorna aserfallatsaaliuinerme suliassat pisariaqartinneqartut kommuninit aningaasalersorneqalissapput. Aserfallatsaaliuinermut aningaasartuuissat sullissiviit missingersuutaanut ilaasassapput, taamaalillunilu aserfallatsaaliuineq ilaalissaaq akiliutissat naatsorsorneqartarnerannut tunngaviit ilaattut.

Innarluutilinnik sullissiviit ingerlanneqarnerat 2011-miilli aningaasalersorneqarput ingerlatsinermut aningaasartuutit 50 %-iisa nalingisa ataatsimoortumik tapiissutinit siumoortumik ilanngaatigineqartarnerisigut, ingerlatsinernullu aningaasartuutit sinneri 50 %-it inissamik atuinermi akiuliutitut akilertinneqarnerisigut, kommunit ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi inissamik Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartumik atuigaangata.

2013-imi novembarimi Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoq aamma KANUKOKA-mi siulersuisuni siulittaasoq suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput Namminersorlutik Oqartussat meeqqanut, inuusuttunut aamma innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik atuinermut akiliutit 100 %-ii akilerneqartalissasut.

Isumaqatigiissutip siunertaraa, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnik suliassa qarfimmi annertunerusumik paasiuminarsaanissap pilersinneqarnissaa. Tamanna ilaatigut pissaq Paaqqinnittarfinni inissanik pigineqartunik amerlasuunik atuisoqarnissaanut, tamannalu aqqtugalugu naammassisaqarnerusarnissap qulakkeerneqarnissaanut ajunnginnerusumik kajumissuseqarnikkut. Atuinermut akiliutit paaqqinnittarfinni ataasiakkaani aningaasartuutinit eqqortumik tunngaveqartinneqassapput aamma paaqqinnittarfiup ingerlatsinermut missingersuutai, ataatsimoortumik aningaasartuutit ilaannik akiliutigineqartartut kiisalu inissanik pigineqartunik qanoq amerlatigisunik atuinissamik ilimagisat ilanngullugit.

Atuinermut akiliutit qaammatisiutit malillugit ukiumut ataatsimut aalajangersarneqartassaaq. Taakku saniatigut isumaqatigiisummi aalajangersarneqarpoq, paaqqinnittarfiit naatsorsuutaat KANUKOKA-mut nassiunneqartassasut. Aammattaaq paaqqinnittarfinnut ataasiakkaanut tamanut tunngatillugu taakkunani suliarineqartartussat pillugit nalunaarummik suliaqartoqassaaq, taamaalilluni paaqqinnittarfiit kommuninut neqeroorutaat takuneqarsinnaalerlutik.

Innarluutilinni sullissinerup isumagineqarnerata kommuninit tiguneqarnerata peqatigisaanik Danmarkimut inissinneqaratartut aningaasalersorneqarnerannut akisussaaffik ilanngullugu tiguneqarpoq. Danmarkimi inissinneqartut pillugit kommunit allaffissornikkut suliassaat oqilisarumallugit, isumaqatigiisummut qulaani taaneqartumut Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfimmut ilaliussamik isumaqatigiissuteqartoqarpoq, ulluinnarni ingerlatsineq Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfianit isumagineqassasoq.

5.3 SULIASSAQARFIMMI PEQATAASUT SULEQATIGIINNERISA ALLAASERINEQARNERA

Innarluutillit sullinneqarneranni suliassaqrarfiup kommuninut nuunneqarnera kingorna peqataasuni suliassat isumagineqartarnerisa aqqissugaanerata tulliuuttumi qitiutillugu sammineqassaaq.

Tulliuuttumi kommunini sisamani aamma Namminersorlutik Oqartussani aqqissugaaneq naatumik aqqusaartorneqassapput. Immikkoortumi kingullermi aammattaaq kalaallit innuttaasut Danmarkimi paaqqinnittarfinni katsorsarneqartut pillugit aqqissugaaneq naatumik qanimut erseqqissaavigineqassaaq. Matumani Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqrarfiup Københavnimi allaffeqarfia qitiusumik inissisimavoq.

Aqqusaartuineq ilaatigut nassuiaatinik, innarluutilinni suliassaqrarfik pillugu upernaakkut 2013-imi KANUKOKA-mit suliarineqartumit aamma ilaatigut paasissutissanik kommunini BDO-mit katersorneqartunit tunngaveqarpoq.

5.3.1 NUUSSINERUP KINGORNA KOMMUNIT AAQQISSUGAANERAT

Qaasuitsup Kommunia

Innarluutilinnik suliassaqrarfimmi innarluutillit pillugit politikimik aamma allaffissornikkut suliassat ingerlasarnissaat aningaasaqarnermilu aqutsinerup ingerlanneqarnissaa pillugit malitassanik kommuni suliaqarsimavoq, isumaginnittoqrarfimmi immikkoortortaqrarfinnut aamma nunaqrarfimmi immikkoortortaqrarfinnut tamanut atuuttussanik.

Ilulissani kommunip qitiusumik allaffeqarfiani innarluutilinnik isumaginninneq, inunnik isumaginnittoqrarfiup ataani, ulluinnarni innarluutilinnut siunnersortimit aamma aningaasaqarnermut siunnersortimit isumagineqarpoq. Aningaasat aalajangersimasumik amerlassusillit tikillugit iluanni aalajangiisinnaassuseq kommunimi illoqrarfimmi nunaqrarfimnilu najukkani isumaginninnermut immikkoortortaqrarfinnut isumagisassanngortinneqarsimavoq. Maleruagassat naapertorlugit ilaatigut pillugit angerlarsimaffimmi ikiorteqarneq, napparsimasunik tapersersuisoqrarneq, utoqqaat inuillu annertuumik innarluutillit pillugit isumaginninnermik immikkoortortaqrarfiit aamma nunaqrarfimmi immikkoortortaqrarfiit akuttunngitsumik najukkani peqqinnissaqrarfimi sinniisut suliassat akimorlugit imminnut ilisimateqatigiillutik akuttunngitsumik ataatsimeeqatigiittassapput. Najukkani inuk tapersersuisoqrarnermut ataqatigiissaarisartoq, innarluutillit nammineq angerlarsimaffimmini, najugaqatigiiffimmi, najugaqrarfimmi illersukkani, paarisariaqartut angerlarsimaffiani il.il. najugaqartut inuit tapersersorteqarnissaannik aqqissuussinnermut tunngasuni ilaatinneqartut pillugit aalajangiinissani tamani akuutinneqartarpoq.

Suliassat suliarineqartarneranni suliassanik suliaqartartut Winformatik atorlugu aallartissimapput aamma suliassat tamarmik tassani nalunaarsorneqartarput. Taamaattorli aqqissuussineq tamakkiisumik sulii atornerqarsinnaanngilaq.

Qitiusumik Aalajangiisartunik kommuni pilersitsisimavoq, taakkunani ilaallutik isumaginninnermi suliassanut pisortat, innarluutilinnut siunnersorti, imminnut siunnersorti, tagiartuisartoq imaluunniit pillorissaasoq kiisalu tarnip pissusianik ilinniarsimasoq. Innarluutillit pillugu peqqussummut ilaatinneqalernissamik qinnuteqaatit, uppernarsaatit pisariaqartinneqartut aamma najukkani suliat akimorlugit suleqatigiissitap innersuussutai

ilanngullugit, Aalajangiisartunut oqaluuserisassanngorlugit akuerisassanngorlillu nassinneqartarput. Tamatuma kingorna Isumaginninnermut Ataatsimiititaliaq aalajangiineq pillugu ilisimatinneqartarpoq.

Kommunimi Innarluutillit pillugit siunnersuisoqatigiinnik pilersitsisoqarsimavoq, kisiannili illoqarfiit nunaqarfiillu tamarmik ilaatinneqanngillat. Qitiusumik isumaginnittoqarfimmi innarluutilinnut suliassaqarfimmut tunngatillugu aningaasaqarneq pillugu aqutsisoqatigiinnik pilersitsisoqarsimavoq, tassanilu aningaasaqarnermut siunnersorti, innarluutilinnut siunnersorti aamma suliassanut pisortaq ilaapput. Aningaasanut tunngatillugu akuersissutit tamarmik aallaaviatigut ukiumoortumik aningaasaliissutaasarput. Aningaasaqarneq pillugu malitseqartitsisarneq regneark atorlugu suliarineqartarpoq, aningaasaqarnermullu siunnersortip qaammatit pingasukkaarlugit siulittuutit suliarisarpai.

Oeqqata Kommunia

Ukiakkut 2010-mi (nuussinissaq sioqqullugu) innarluutilinnik sullissinerup aqqissugaanissaa pillugu KANUKOKA-p innersuussutai kommunip atorpai. Tamanna ilaatigut isumaqarpoq, innarluutillit pillugit politikimik suliaqartoqarnera aamma piginnaasat pillugit pilersaarummik ineriartortitsisoqarnera. Aammattaaq ikiorsiissuteqarnissamik iliuusissanut assigiinngitsunut, soorlu inunnut tapersersuinissamik nalunaqquttap akunnerinut, suliffeqarnissamik aamma najugaqarnissamik neqeroorutinik il.il. tunngatillugu annertussutsit pillugit ilitersuummik aalajangersaasoqarluni.

Ilaqutariissutsumut tunngatillugu suliassaqarfimmi kommunilugit marlunnik ingerlatsiveqarpoq, Sisimiuni aamma Maniitsumi inissisimasunik. Immikkoortut tamarmik ilaqtariinnut pisortamik peqarput, immikkoortortaqarfimmi pisortaqarlutik aamma marlunnik suliassanik suliarinnittartunik sulisoqarlutik. Maniitsumi aamma suliniutinik suliaqartartumik sulisumik peqarpoq. Inuk tapersersuisoqarnermut ataqtigiissaarisartoq Maniitsumi allattoqarfimmi inissisimavoq, Sisimiunili taanna immikkut inunnik tapersersuisoqarnermut ataqtigiissaarisartoqatigiinnut ilaatinneqarluni. Sisimiuni aamma pillorissaasumik peqarpoq, utoqarnik aamma innarluutilinnik isumaginnittartumik. Innuttaasoq innarluutililik nunaqarfimmi najugaqartoq tapersersorneqarnissamik atorfissaqartitsippat, nunaqarfimmi allaffiup illoqarfiit ilaani inuk tapersersuisoqarnermut ataqtigiissaarisartoq attaveqarfiggissavaa.

Aningaasaqarnermut tunngasut immikkoortortaqarfimmi pisortami inissisimapput Sisimiunilu Maniitsumilu najukkami allaffissornikkut aqunneqarlutik. Regneark atorlugu aqutsineq ingerlanneqarpoq, regnearki ineriartorteqqitaq atorneqarluni, malitseqartitsinermi atorlutut Namminersorlutik Oqartussanit atorneqarsimasoq.

Kommunimi Ilaqtariinnut ataatsimiititaliaq politikikkut suliassanut nutaanut peqqussummi ilaatitsisoqassanersoq aalajangiisussaataivoq. Allaffissornikkut aqutsivimmiit suliassap saqqummiunneqarnera tunuliaqutaralugu Inssiisarnermut Ataatsimiititaliaq Ilaqtariinnut Ataatsimiititaliamut inassuteqartarpoq. Immikkoortortamut pisortaq, Ilaqtariinnut pisortamit aamma pisortamit suliassat akuerineqaaqartarput politikikkut suliarineqannginneranni.

Innarluutillit pillugit siunnersuisoqatigiinnik pilersitsisoqarpoq, sisimiuni aamma Maniitsumi sinnisoqartunik. Siunnersuisoqatigiinni ilaatigut kommunimi innarluutillit pillugit politikikkut anguniakkat malitseqartinneqartarput.

Kommuneqarfik Sermersooq

Meeqqat Ilaqutariillu pillugit politikkip ilaattut kommuni innarluutilinnut tunngasumik politikimik aamma innarluutillit sullinneqarnerannut tunngatillugu piginnaasanut tunngasumik pilersaarummik suliaqarpoq. Innarluutilinnut tunngatippiarlugu politikki massakkut suliarineqarluni ingerlanneqarpoq inersimasunik sullissinermi suliassanut pisortap ataanni. Suliaasaqarfiup nuunneqarnerata kingorna kommunimi maleruagassanik suliaqartoqarpoq suliassat ingerlasarnerinut, assigiaartunik aamma aningaasanik akuersisoqarneranik allagaqartarnissamut tunngasunik, taakkulu kommunimi intranettimi sulisunit il.il. pissarsiarineqarsinnaallutik inisseqqapput.

Innarluutilinnut tunngatillugu suliassat immikkoortunut marlunnut meeqqanut tunngasunut aamma inersimasunut tunngasunut avinneqarput, suliassanut tunngasunut immikkoortortarfiit tamarmik Nuummi inisseqqapput illoqarfinnilu anginnerni najukkani immikkoortortami pisortani inisseqqallutik. Immikkoortortani pisortat pingaarnerusutigut akisussaapput, aningaasanillu akuersisarnerit tamarmik Nuummi qitiusumik eqitigaallutik. Suliassat ingerlasut ukiut tamaasa suliareqqinneqartarput qitiusumi Qinnuteqaqqittarnermi Ataatsimiititaliami, tassanilu suliassat inersimasut tunngasut aamma meeqqanut inuusuttunullu tunngasut avillugit immikkoortillugit suliarineqartarlutik.

Suliassanut inersimasunut tunngasunut inunnik tapersersuisoqarnermut / inuk tapersersuisoqarnermut suliaqatigiit aaqqissugaanerata imatut allanngortinneqarpoq, massakkut Nuummi qitiusumik inuk tapersersuisoqarnermut suliaqatigiinnik peqarluni, suliassanut tunngatillugu ingerlaavartumik innuttaasut tapersersorneqarnissamik pisariaqartitaannik nalilersuisartunik. Suliassanut tunngatillugu suliaqatigiit akornanni tagiartuisartut pillorissaasullu pisortaat kisimi aningaasanik atugassanik akuersinissamik piginnaatitaavoq atortunut ikiorsiinerneq atorineqartussanut aningaasat killissaat 30.000 koruunit tikillugit amerlassusilinnik.

Sulisut suliassanik suliaqartartut Winformatik pillugu aaqqissuussineq suliassat suliarineqarneranni atorlugu aallartissimapput, suliassallu tamarmik tassani nalunaarsorneqartarput. Taamaattorli aaqqissuussineq tamakkiisumik suli atorineqarsinnaanngilaq. Katsorsaansamut tunngatillugu sammisaq nammineq nalunaarsuinerneq aaqqissuussinermut nalunaarsorneqartarpoq, paasissutissallu attuumassuteqartut Winformatikimi nalunaarsorneqartarlutik.

Aningaasaqarnermut aamma missingersuusiortarnermut kiisalu aamma aningaasaqarnermik malitseqartitsisarneq meeqqanut tunngasunut aamma inersimasunut tunngasut immikkoortillugit avitaapput. Immikkoortortani pisortat immikkut tamarmik missingersuutininik malitseqartitsisarneq pillugu suliaasaqarfimmi pisortamik ingerlaavartumik oqaloqatiginnittarput. Aningaasanik atugassanik akuersisarneq qitiusumit ingerlanneqarpoq. Taakku saniatigut ukiumut ataasiarluni akuersissuteqaqqittoqartarpoq, siornatigut marloriarluni taamaaliortoqartaraluartoq.

Suliassat inersimasut tunngasut aamma meeqqanut tunngasut peqqussummi ilaatitsisoqassanissaanut tunngasut, kommunimi suliaasaqarfiit akimorlugit suleqatigiinnissamut suleqatigiissitanit marlunniit inassutigineqartut tamarmik politikikkut suliarineqartarput. Inersimasunut tunngasuni ataatsimiititaliani peqqinnissaqarfimmiit suliffeqarnermut immikkoortortamiillu kiisalu aamma meeqqanut tunngasuni peqqinnissaqarfimmiit, ulluunerani paaqqinnittarfinniit, atuarfimmiit aamma MISI-mit sinnisut ataatsimiititaliami peqataapput.

Kommunimi illoqarfiit akimorlugit ingerlasumik Innarluutillit pillugit siunnersuisoqatigiinnik pilersitsisoqarpoq.

Kommune Kujalleq

Kommuni innarluutillit pillugit politikissamik suliaqarsimanngilaq, kisianni 2012-imi innarluutillit pillugit suliassaqarfimmi suliassat ingerlasarneranni sularineqartarnerat pillugu maleruagassanik suliaqarsimalluni, matumani allaffissornikkut ingerlatsinermi suliassat sularineqartarnerat aamma aningaasanut tunngatillugu malitseqartitsisarneq qitiutillugit pingaarnertut isiginiarneqarneri ilanngullugit. Piginnaasaqassutsimut pilersaarut aamma kommunimi aalajangiisartoqatigiinni suliassat ingerlanneqartarnerinut maleruagassat nutarterneqarput 2013-imi ukiakkut.

Suliassaqarfik tiguneqarmalli kommunip pingaarnersiulluni tullerriaarinermi innuttaasut innarluutillit utaqisut allassimaffiani allaqqasut ilisinneqarnissaat arlalinnik sulissuteqqarluni aallartitsivoq. Tassunga atatillugu ilaatigut najugaqaqatigiiffinnik, innarluutilinnut inissianik aamma ornittakkanik il.il. pilersitsisoqarpoq.

Innarluutilinni sullissineq isumaginnittoqarfimmi immikkoortortani pingasuni inisseqqavoq. Immikkoortortami ataatsimi suliassat sularineqartarneri isumagineqarput aamma immikkoortortap ataatsip pisortatut oqartussaaffimmi suliassat isumagisarai. Immikkoortortami kingullermi - katsorsaanermit sammisat - ukioq kaajallallugu 3½-imi sulisoqartumi Qaqortumi inissimasumit pisariaqartitsineq malillugu kommunimi illoqarfinnut allanut nunaqarfinnullu ingerlaavartumik angalasoqartitsisarpoq. Immikkoortortami pisortat immikkut tamarmik isumaginnittoqarfimmi pisortaagallartup ataanni inissisimapput.

Kommunimi illoqarfinni tamani pingasuni suliassanik ingerlatsisunik sulisoqarpoq, isumaginnittoqarfimmi suliassanut pisortap ataaniittunik, taannalu isumaginnittoqarfimmi pisortaagallartup ataanni inissisimavoq. Kommunimi najugaqaqatigiiffiit, sannaveqarfiit aamma ornittakkat tamarmik immikkut pisortaqarput, kommunimi innarluutillit sullinneqarneranni ataqatigiissaarisup ataaniittunik. Innarluutillit sullinneqarneranni ataqatigiissaarisooq isumaginnittoqarfimmi pisortaagallartup ataanni inissisimavoq.

Innarluutilinnik sullissinermi ulluinnarni aningaasanik aqutsineq najukkami sulisunit suliassamik aalajangersimasimasumik isumaginnittumit aamma immikkoortortamit pisortamit isumagineqarput. Taakku saniatigut innarluutillit sullinneqarneranni aningaasanik aqutsinermit suleqatigiissitamik pilersitsisoqarsimavoq Qaqortumi qitiusumik isumaginnittoqarfimmi inissimasumik, tassanilu qaammatikkaartumik malitseqartitsisoqartarpoq. Isumaginnittoqarnermi pisortaagallartoq suliassani annertuuni akisuunilu ilisimatinneqartarpoq.

Innarluutillit sullinneqarneranni aningaasanik aqutsinermi aqqissuussinerup nutaaliaanerusup atulernissaata tungaanut, suliassaqarfimmi aningaasanik atugassatut akuerisanik aqutsineq ingerlanneqarpoq Namminersorlutik oqartussat kommunillu suliaat regneark atorlugu aaqiissuteqarneq.

Kommuni Aalajangiisartunik suleqatigiinnik kommunimi illoqarfinnit pingasuniit sinniisuuffigineqartumik pilersitsisimavoq, innarluutillit pillugit peqqussummi ilaatinneqartussanut tunngatillugu aalajangiisinaassuseqartumik. Suliassami aningaasat 100.000 koruuninik sinneqartussaattillugit suliaq politikikkut suliassanngortinneqartarpoq.

Eqikkaaneq

Innarluutillit sullinneqarneranni suliassat isumagineqarnerisa allamut inissinneqarneranik pissuteqartumik suliassaqaarfimmut tunngatillugu kommunit politikkeritik aamma suliassat ingerlasarnerat nutartersimavaat aamma akisussaaffimmut suliassallu isumagineqarnerannut tunngatillugu piginnaasaqqassutsimut pilersaarutinik nutaanik suliqaarlutik. Taamaalilluni suliassaqaarfiup nuunneqarnerata nassataanik kommunit iluanni aqqissugaaneq allanngorsimavoq. Innarluutillit sullinneqarneranni suliassat isumagineqarnerisa akisussaaffigineqarnerat, suliassaqaarfiup nuunneqannginnerani pissutsit assigalugit, isumaginnittoqaarfimmi imaluunniit ilaqutariinnut allattoqaarfimmi inissisimavoq.

Kommunimii kommunit akisussaaffiup agguarneqarnera annikinnerusumik assigiinngissuteqarpoq, aamma politikkeritik suliqaartoq peqataatinneqartarnerannut tunngasuni. Aammattaaq takuneqarsinnaavoq, suliniutinik assigiinngitsunik kommunit aallartitsisimasut, ilaatigut innarluutillit pillugit siunnersuisoqatigiinni innuttaasut peqataalersikkumallugit aamma innarluutillit pillugit suliassaqaarfimmi aningaasaqarnermik aqutsinerup suliareneqartarneranut - aamma pitsaanerulersinniarlugu - tunngasunik. Taaneqartoq kingulleq kapitali 6-imi itinerusumik sammineqasaaq.

5.3.2 NUUSSINERUP KINGORNA NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSANI AAQQISSUGAANEQ

“Isumaginnittoqaarfiup aqunneqarnera aqqissuussaanelu pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 11, 12. november 2001-imeersoq” naapertorlugu Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalackersuisoqarfik Kalaallit Nunaanni isumaginnittoqarfik aqutaraa.

Naalackerusuisoqarfiup suliassat isumaginninnermi inatsisinut, innarluutilinnik isumaginninnermut, meeqqanut tunngatillugu isumannaallisaalluni ikiorsiissutinut, ilaqutariinnut meeralinnut, utoqqarnut aamma innarluutilinnut, ineqarnermut tapiissutinut aamma nuna tamakkerlugu meeqqanut inuussuttunullu paaqqinnittarfiit kiisalu innarluutilinnut paaqqinnittarfinnut, kommunit ataasiakkaat siunnersuuteqarnerat naapertorlugu isumaginninnermut sullissiviit annertusaaffigineqarnissaanut, inooqatigiinnermi ajornartorsiutinik pinaveersaartitsinnermut katsorsaanerullu, kommunit sullissivinnullu il.il. siunnersuinnermut aamma pikkorissaasarnermut tunngasut isumagisarai.

Aammattaaq Innarluutilli Pillugit Iisimasaqarfik Siunnersuisarfiutigisoq IPIS naalackersuisoqarfiup ulluinnarni ingerlassaraa. Kiisalu aamma naalackersuisoqarfik Pituffimmi najugaqartunut isumaginninnermik allaffeqarfiuvoq. Naalackersuisoqarfiup meeqqanut inuussuttunullu ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit qulingiluat aamma innarluutilinnut paaqqinnittarfiit arfineq marluk taakkulu innarluutilinnut immikkoortortaqaarfiit naatsorsuussat katillugit aqqanillit ingerlanneqarneri isumagisarai.

Taamaattumik naalackersuisoqarfik aamma pisortatut oqartussatut akisussaavoq neqeroortigineqartartunut, matumani paaqqinnittarfiit aningaasaqarnermut aamma sulianut piginnaasanut tunngatillugu ikiorneqarnissaasa isumagineqarnissaat ilanngullugu, taamatullu aamma allaffissornikkut aqutsisuulluni Qitiusumi Utaqqisunik Allattuiffimmi (DCV). 2014-imi januarip aallaqqaataaniit innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit aningaasalersorneqartalerput inissinernut kommunit atuinnermik akiliuteqartinneqartarnerisigut.

5.3.3 DANMARKIMI NEQEROORUTIT INNARLUUTILINNUT TUNNGATILLUGIT SULIARINEQARTARNERI

Suliassat ingerlasarnerat aamma akisussaaffik

Inummut annertuumik innarluutilimmut kommuni naleqquttunik neqerooruteqarnissamik periarfissaqanngippat, Kalaallit Nunaannilu periarfissaasinnaasut tamarmik misissorneqareerlutik soqanngikkaangat, periarfissaqarpoq pineqartup Danmarkimut neqeroorummumt naleqquttumut inissinneqarnissaanik Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinerumt Naalackersuisoqarfimmut qinnuteqartoqarnissaanut.

Ataani takusassiami takuneqarsinnaasut inuit annertuumik innarluutillit Danmarkimi inissinneqartut ukiut kingullit ingerlaneranni amerlassusiat aalaakkaasoq, kommunit namminneq iluanni aamma kommunit akimorlugit.

Takusassiaq 1: Inuit Danmarkimi inissinneqartut amerlassusiisa allanngorarnerat (ataavartumik aamma najugaqarallartut) tak. Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaat

	2009	2010	2011	2012	2013
Kommune Kujalleq	16	14	14	11	10
Kommuneqarfik Sermersooq	40	40	40	45	43
Qeqqata Kommunia	19	19	20	20	20
Qaasuitsup Kommunia	36	35	35	35	36
Katillugit	111	108	109	111	109

Paasissutissanik pissarsiffik: Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinerumt Naalackersuisoqarfik. Kisitsit 1. Januaarimi ukiup tulliani naatsorsugaapput.

Danmarkimi inissiisoqarnissaanik Kalaallit Nunaanni kommuniniit qinnuteqaatit qanoq suliarineqartarnissaat pillugit naalackersuisoqarfiup tungaannit suliassat ingerlasarnissaanik aalajangersakkanik peqarpoq. Kommunit nalilissavaat, Kalaallit Nunaanni inissiinissamik periarfissat tamarmik periarfissaqanngitsut. Taamaattoqarpat Danmarkimi naalackersuisoqarfiup immikkoortortaqaarfia saaffigineqassaaq, innuttaasumut pineqartumut paasissutissat aamma suliassaqaarfimmi inatsisunik tunuliaqutaasut atuuttut naapertorlugit ikiuisussaq Danmarkimi neqeroorummik naleqquttumik nassaaniarnerumt. Kalaallit Nunaanni kommunip neqeroorut nalilersussavaa aningaasallu atugassat akuersissutigalugit, naggataatigullu suliassaq Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinerumt Naalackersuisoqarfiup suliassaq tigussavaa akuersissutigisassanngorlugu. Naalackersuisoqarfiup inaarutaasumik akuersissuteqarnerani ilaatinneqassaaq, innuttaasumut naleqquttumik Kalaallit Nunaanni neqeroorummik peqanngitsoq.

Naalackersuisoqarfiup Danmarkimi immikkoortortaqaarfianik suleqateqarneq suleqatigiinnissamik ingerlatsinissamillu isumaqatigiisummi iluarsissuteqarfigineqarpoq. Suliassaqaarfip nuunneqarnerata kingorna immikkoortoaqarfik suliassanut aalajangiinnaassuseeruppoq, aalajangiinissamut piginnaatitaaffeerummat.

Dansk it inatsisaat - *“Isumaginninnermi sullissinneq pillugu inatsit”* aamma *“Isumaginninnermut tunngasuni Inatsiseqarnerup isumannaatsunissaa aamma allaffissornikkut ingerlatsineq pillugu inatsit”* naapertorlugit Kalaallit Nunaanni kommunit iliuseqartussaananermik pisussaaffik Danmarkimut kommunimut, innuttaasup najugaqarfianut tunniutissavaa, Kalaallit Nunaanni inatsisit Danmarkimi atuutsinngimmata. Kalaallit Nunaanni kommunip angerlarsimaffigisap akiliuteqartarnissamik pisussaaffik tigungmiuassavaa. Kommuni angerlarsimaffiusoq tamatigut periarfissaqarpoq aalajangissallugu, innuttaasup angerlartinneqarnissaata neqeroorutigineqarnissaanik, aatsaalli tamanna pisinnaavoq Kalaallit

Nunaanni naleqquttumik neqeroorummik peqarpat aamma innuttaasoq akuersippat Kalaallit Nunaannit uternissaminut.

Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni isumaqatigiisummi aalajangerneqarpoq, danskit kommuniata iliuuseqartussap aamma Kalaallit Nunaanni kommunip angerlarsimaffigisap akornanni akiliuteqartarnermut tunngasut Danmarkimi naalackersuisoqarfiup immikkoortortaqarfia aqutugalugu isumagineqartassasut, aamma assinganik immikkoortortaqarfik Kalaallit Nunaanni kommunimut angerlarsimaffiusumut akunnermiliuttut atuutsissasooq innuttaasup Danmarkimi najugaqarnerani iliuuserineqartussat allangortinneqarneranni imaluunniit peqqissusianut tunngasut allangorneranni. Isumaqatigiisummi aamma ilaavoq, pissutsit tamarmik pilersaarusernermut tunngasut aamma angerlarnissamut feeriarnissamullu angalanernut tunngasut tamaasa immikkoortortaqarfiup isumagisassagai.

Kalaallit Nunaanni innuttaasut Danmarkimi inissinneqarnerata nalaanni, innuttaasoq Danmarkimi inatsisit ataanni inissisimavoq. Taamaattorli Kalaallit Nunaanni isumaginninnermi pisortatut oqartussat iliuusissat allangortinneqarneri akuerisartussaavaat. Namminersorlutik Oqartussat aamma danskit pisortatut oqartussat akornanni innuttaasut Kalaallinit Nunaaneersut annertuumik timimikkut aamma eqqarsartaatsimikkut piginnaassutsinik amigaateqartut najugaqartinneqarnissaanik neqerooruteqartarnissaanik isumaqatigiisummut tunngatillugu, Region Sjælland pisussaavoq innuttaasunik Kalaallit Nunaanersunik tigusinissamik, sullissinissamik inatsimmi § 195, imm. 3 naapertorlugu aamma Isumaginninnermi suliaasaqarfimmu killissarititanik isumaqatigiissuteqarneq pillugu nalunaarut naapertorlugu.

Kalaallit innuttaasut annertuumik innarluutilli 2/3-ii Danmarkimi najugaqartut, Region Sjællandimi kommunit najugaqarfissatut neqeroorutaani najugaqarput. Regionimullu isumaqatigiissutaavoq, kommunit sisamat amerlanerpaanik Kalaallit Nunaanni inissinneqartunik najugaqarfigineqartut - Slagelse, Kalundborg, Odsherred aamma Holbæk kommunii - suleqatigiillutik aallullugu ataqatigiissaarissasut inuuniarnermi atugassarititat sapinngisamik pitsaanerpaat pilersinniarneqarneranni, kulturikkut il.il. tunuliaqutaasut ataqqillugit. Slagelsep Kommunianit suliniuteqarneq ataqatigiissaarneqarpoq, ilaatigullu inunnguuseralugu oqaatsinik ilinniartitsineq aamma sulisorisanik qallunaanik siunnersuisarneq neqeroorutinnut ilaapput.

Danmarkimi naalackersuisoqarfiup immikkoortortaqarfia ukiuni kingullerni Kalaallit Nunaanni kommunit aamma KANUKOKA-p sinniisuinik ataatsimeeqateqartarpoq, innarluutillillu sullinneqarneranni Danmarkimi inissiisarneq pillugit suleqatigiinneq oqaluuseralugu. Ataatsimiinnerit Danmarkimi ingerlanneqaraangata najugaqarfinit neqeroorutini kalaallit najugaqartut ilaat najugaqarfigisaanut pulaarneqartarput. Innuttaasulli arlaqartut Danmarkimi najugaqarallarsimapput, Kalaallit Nunaannullu utersimallutik.

Angerlartitsineq

“Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 19, 16. decembari 2010-meersoq” § 49, imm. 1 naapertorlugu Kalaallit Nunaanni kommunip naliliineq isumagissavaa Kalaallit Nunaata avataani inissiineq imaluunniit najugaqartitsineq ingerlaannassanersoq, pissutsit naapertorlugit sapinngisamik akulikitsumik, taamaattorli sivikinnerpaamik qaammatit 12-it qaangiunneranni inissiinissap suliaralugu aallartinneqarneraniit, inissiineq ingerlatiinnarneqarpat. Tamatuma kingorna minnerpaamik kommunalbestyrelsi ukiumut ataasiarluni naliliisassaaq, innuttaasoq pineqartoq Kalaallit Nunaannut uternissamut periarfissaqarnerasoq.

Pingaarnerusutigut isiginnikkaani innuttaasunik angerlartitsisarnermi misilittakkat killilerujussuupput. Suliassaqarfimmik isumaginninnerup kommuninut nuunneqarnerata kingorna kommunit arlaat taamaalilluni angerlartitsisimangilaq.

Pingaarnerusutigut isiginninnermi aallaavisoq tamatigut tassaavoq innuttaasut Danmarkimi najugaqartut, Kalaallit Nunaannut uternissaminnut kajungertut uternissaanut neqeroorfigineqarnissaat, Kalaallit Nunaanni inissaqartut. Tassunga atasumik naalackersuisoqarfiup Danmarkimi immikkoortortaqaqfia suliassanut taamaattunut ikiuuttarpoq, taamaalilluni innuttassoq kalaalli Nunaannut utersinnaalluni. Angerlartitsinernut sanilliussinerup allaassutigaa, Danmarkimi najugaqareernerup kingorna ingerlaavartumik angerlartoqartarnera, iliuuserineqartussa q naammassineqaraangata. Assersuutigalugu tassaasinnaavoq inuusuttumut tunngasoq, Danmarkimi immikkut aqqissuussamik inuusuttunut ilinniartitaanermi (STU) naammassinnittoq, tamatumalu kingorna Kalaallit Nunaannut utertumut tunngasoq. Takusassiami immikkoortup matuma siuliani kisitsit takutinneqartut allanngornerinut pissutsit taakku pissutaasinnaapput, soorlu assersuutigalugu STU-mi ilinniarnernup kingorna nammineq kajumissutsimik angerlartoqarnera imaluunniit assersuutigalugu toqusoqarnera pissutaasoq.

2013-imi upernaakkut Kommune Kujalliup oqaatigaa - kommuninit kisiartaalluni - angerlartitsiortornissamik isumaliuteqarluni. Misissorneqarsimangilaq ilumut innuttaasut soqutigineraat Kalaallit Nunaannut nuunnissaminnut neqeroorfigineqarnissartik, aamma misissorneqarsimangilaq qanoq sukkatigisumik neqeroorutit qanoq sukkatigisumik atulernissaat periarfissaqarnera soq.

Region Sjællandimik qulaani isumaqatigiisummi pineqartumik oqaatigineqarpoq, Kalaallit Nunaanni kommunit kissaateqarpata innuttaasut arlaqarnerusut ataatsimoortut angerlartikkumallugit - soorlu 1990-ikkut aallartinnerani paaqqinnittarfimmi Maniitsumiittumi Najugaqarfik Elisibannguaq-mi najugaqartunut pillugit taamaaliorortoq - taava regionimi kommunit sulisorisartik piginnaasaat aamma sulisorisat pisariaqartinneqartut ikiuinnermini atugassanngortissavaat. Taamatut pisoqarnerani Kalaallit Nunaanni kommunit taamaaliornermut aningaasartuutit akilissavaat.

6 NALILIINEQ

Innarluutillit sullinneqarnerisa kommuninut isumagisassanngortinneqarnerat pillugu nalilersuinermi qitiutinneqartussatut BDO-p toqqarpai, qitiusumik mianerisassat aallaaviussasut, tassaassut suliassat pitsaasumik isumagineqarneri aamma aqqqissugaanerup imminut napatissinnaassuseqarnera.

Mianerisassat pineqartut suliarisinnaajumallugit, siunertat aallarniuteqarnermi, suliassanik nuussinermi aamma siunissami suliassat isumagineqartarneranni siunertarineqartut taaneqartut immikkoortut pingaarutillit tamarmik qulaajarneqarnissaat siunertaralugu nalilersuinermi tunngaviit makku atorneqarput, immikkoortut ataani ilaasut ilanngullugit:

Kajuminnerulersitsinissamut ilusiliinerit pitsaasut

- Suleqatigiinnermi attaveqarfiit
- Innarluutilinni sullissinermi aningaasaqarnerup ineriartortinneqarnera
- Ilusiliinerit ingerlatsinermi naammassisaqarluarnerunissamik pilerilersitsisut

Allaffissornikkut ingerlatsineq pisariinnerusoq

- Akissuuffiup suliassallu agguarneqarneri erseqqissoq paasinartorlu
- Pitsaanerusumik takulertuisoqarsinnaanera
- Naammassisaqarluarnissamik aamma suliassanik marloqiusamik ingerlatsinerup atuukkunnaarnissaanik pilerilersitsineq

Suliassat isumagineqarneranni pitsaassuseq

- Neqeroorutit assigiinngisitaartut pitsaasut
- Assigiaamik suliassanik ingerlatsisarneq
- Suliniutit aamma sullissinerup pitsaassusianik ineriartortitsiarnissamik periarfissat
- Pisortanut eqqortumik paasissutissiisarneq

Kapitalip matuma iluserisaanut imarisaannullu nalilersuinermi tunngavigineqartut, immikkoortup ataani ilaasut ilanngullugit, aqutsisuupput. Nalilersuinermi tunngavigineqartut immikkut tamarmik misissoqqissaarneqareernerisa kingorna, immikkoortoq inernilerneqartarpoq BDO-p nalilersuineranik aamma innersuussuteqarneranik.

6.1 KAJUMINNERULERSITSINISSAMUT ILUSILIINERIT PITSAASUT

Suliassaqrifiup nuunneqarnissaa sioqqullugu suliassat ingerlanneqartarnerinut kommunit ilaannakortumik akisussaaffeqarput, kingunerisaanillu aningaasalersuisussaanatik. BDO-p nalilerpaa tamanna pingaarnerusutigut isigigaanni iluseqartitsineq kajumilersitsinissamut pitsaasuunngitsoq, tassami aningaasanut tunngatillugu kommuninik pilerilersitsinissaq amigaataamat, innarluutillit pillugit suliassaqrifimmi pinaveersaartitsilluni pissutsillu imminnut ataqatiginnerinut tunngasunik kommunit eqqarsarnissaannut.

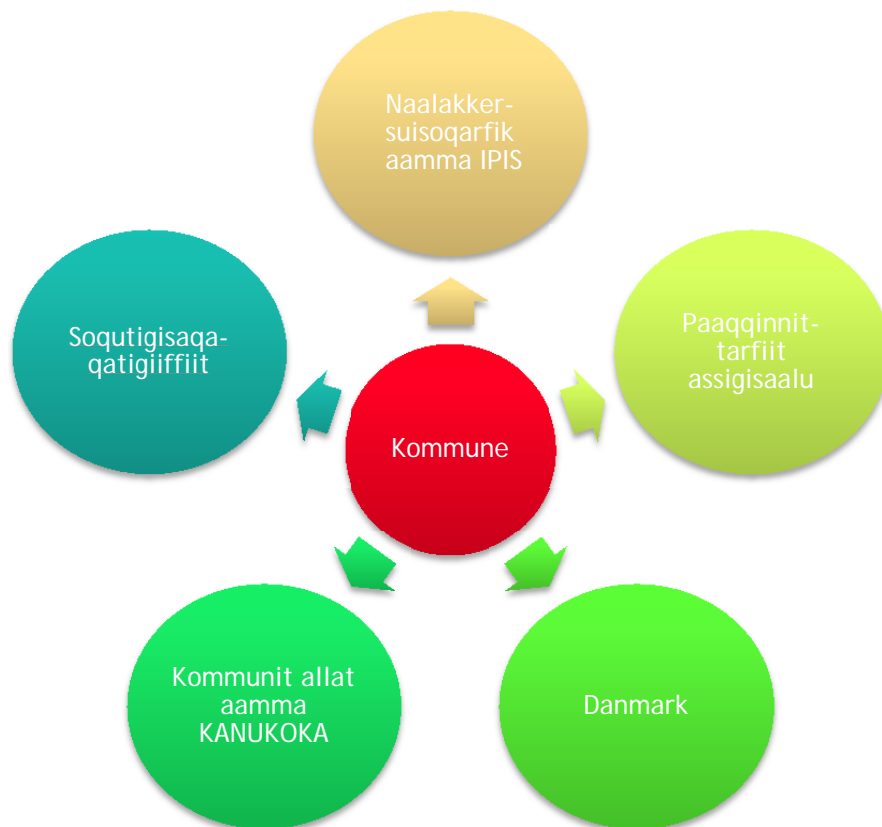
Taamaattumik qitiusumik pingaaruteqarpoq nalilersussallugu - qanorlu annertutigisumik - Kalaallit Nunaanni innarluutilinnut suliassa qarfiup isumagineqarnerata nuunneqarnera ataatsimut isigalugu kajumilersitsinissamut ilusiliinernik pitsaasunik nassataqarsimanersoq.

6.1.1 SUSASSAREQATIGIILLUNI SULEQATIGIINNEQ

Nuussineq nassataqarpoq suliassa qarfirmi peqataasut akornanni susassareqatigiilluni attaveqatigiinnerup allanngorneranik. Tulliuttuni aallaavineqassapput sullissivinni suliassanik isumaginnittartut, tamarmik innuttaasup innarluutilimmut sunniuteqartut. Aaqqissuussinermi matumani kommunit pingaarnertut sullissivinni suliassanik isumaginnittartutut isigineqarput, suliassa qarfirmi nuunneqarnerata kingorna aningaasanik atugassanik akuersissuteqartarnermut oqartussaaffik aamma aningaasalersuisarnermut akisussaaffik kommuninut inissinneqarmat.

Innarluutilli pillugit suliassa qarfirmi peqataasut imatut inissitsiterneqarsinnaapput:

Assiliaq 1: Innarluutillit pillugit suliassa qarfirmi sullissivinni suliassanik isumaginnittartut peqataasut

Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussani Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermit Naalakkersuisoqarfik aamma IPIS Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermit Naalakkersuisoqarfiup taaneqareersutut Kalaallit Nunaanni isumaginninneq aqutaraa, matumani ilaatigut innarluutilinnut

paaqqinnittarfii taakkulu immikkoortortaarfii kiisalu aamma Innarluutit Pillugit Ilisimasaqarfik Siunnersuisarfiutisup (IPIS) ingerlanneqarnera.

Naalackersuisoqarfiup nalinginnaasumik ingerlanneqarneranut aamma pisortatut oqartussaanageranut IPIS avissaartillugu inissisimatinneqarpoq, ilaatigullu suliassaralugit Kalaallit Nunaanni innarluutillit pillugit suliassaqarfimmi ilisimasani katersuinissaq, ineriartortitsinissaq aamma ingerlatitseqqittarnissaq, sulianut tunngatillugu attaveqatigiinnermik pilersitsisoqarnissaa aamma pikkorissaanernik ataatsimeersuartarnernillu ingerlatsisarnissaq qitiutillugit, pingaartumik kommuninut aamma paaqqinnittarfinnut tunngatillugu. Innarluutillit pillugit suliassaqarfimmi PIS nalinginnaasumik allakkatigut aamma oqarasuaat atorlugu siunnersuisarpoq, kisiannili suliassat ataasikkaat aalajangersimasut suliarineqarnerinut akuleruttanngilaq.

Qulaajaanerup takutippaa, innuttaasut ajornartorsiutaat annertuut pillugit kommunit ingerlaavartumik unammilligassaqartut, matumani ilanngullugit pingaartumik innuttaasunut eqqarsartaatsimikkut ajornartorsiutilinnut. Pisuni taamaattuni kommunit misilittarpaat naalackersuisoqarfimmiit imaluunniit IPIS-imiit siunnersortinnissartik ilitsersorneqarnissartillu.

Ataatsimut isigalugu BDO paasivaa, kommunit misigigaat ilungersunartorsiornartutut suliassani ataasiakkaani annertuuni paasiuminaatsunilu aalajangersimasuni immikkut ittunik ajornartorsiutinik annertuunik imaqtartuni siunersorneqarsinnaannatillugu ilitsersorneqarsinnaannginnertik. Illuani naalackersuisoqarfiup misigivaa ingerlaavartumik unammilligassaqarneq, naalackersuisoqarfimmiit apeqquteqartoqaraangat saaffiginnittoqaraangallu kommunit qisuariarneq ajornerat, assersuutigalugu apeqqutinut innuttaasunut immikkut ittunut tunngasunut atasumik.

Innarluutillit naatsorsoqqissaarneqartarnerannut nalunaaruteqartarnissamik inatsisitigut pissussaaffigineqartoq malillugu kommunit nalunaaruteqarneq ajorput. IPIS-imi sulisorisat ataasiakkaat qarasaasianik aqqissuussinernut isersinnaatitaalersinneqarput, kisiannili aqqissuussinerit taakku kommunini assigiinngitsumik atorneqarmata aamma paasissutissanik nusutsinnaanernik periarfissat tamakkiisumik atuutinngimmata, paasissutissat pissarsiarineqartut nalunaaruteqarnissamik pissussaaffik naapertorlugu amigartut pissarsiarineqartarput. Kommunit ilaatigut nappaatit sunaani, ikiuinermi iliuuserineqartut qassiuneri, aningaasartuutit il.il. ilisimatitsissutigisussaavaat. IPIS-imit nalilerneqarpoq, paasissutissat ilai amigaataasut, pingaartumik nappaatit sunaaniinnut tunngasut.

BDO-p nalilerpaa kommunit tamatigut ilisimaneq ajoraat suliassat ataasiakkaat aalajangersimasut pillugit Namminersorlutik Oqartussanit ikiorneqarneqarnissamik periarfissaqartoq aama periarfissat taakku qanoq killeqartut. Peqatigisaanik misigineqarpoq, annikitsuinnarmik ilisimaneqartoq naalackersuisoqarfiup aamma IPIS-ip suliassaasa killingi, assersuutigalugu innuttaasumut immikkut pisariaqartitalimmut atasumik siunnersorneqarnissaq ilitsersorneqarnissarlu pineqaraangat. Tamatuma saniatigut kommunit ujjartorpaat suliassanut aalajangersimasunut tunngatillugu siunnersorneqartarnissaq ilitsersorneqartarnissarlu.

BDO-p innersuussutigaa suliassat pillugit qanoq pissuseqartoqarnissaa erseqqissarneqassasoq aamma kommunit siunnersorneqartarnissaanut ilitsersorneqartarnissaanullu periarfissaq pitsaanerulersinneqassasoq suliassat aalajangersimasut immikkut ittunik ajornartorsiutinik imallit suliarineqarneranni. Suliassaqarfimmi tamanut tunngasuni suliassanut piginnaasat pillugit unammilligassaqarmat, ikorneqartarneq aamma siunnersuisarneq qitiusumut inissillugu Namminersorlutik oqartussani aqqissuunneqariaqarpoq ilaluunniit immikkoortortaqarfimmi

kommunit ataatsimoorullugu ingerlanneqartuni, allamut atatillugu immikkoortortaqaarfimmik pilersitsisoqarneranut atasumik.

Kommunini nalinginnaasumik isumaqartoqarpoq, Namminersorlutik Oqartussat "amerlavallaartunik sammisaqartut" matumani ilanngullugu:

- Neqeroorutinut assigiinngitsunut tunngatillugu pisortatut oqartussaaneq
- Utaqqisunik allattuiffimmik allaffissornikkut aqutsineq (DCV)
- Suliassanut tunngatillugu tapersersoqatigiilluni isummersoqatigiinneq
- Nakkutilliineq
- Paaqqinnittarfiit ingerlanneqarnerat pillugu siunnersuisarneq

BDO-p nalilerpaa, suliassat isumagineqarnerani inuttaqarfiit amerlasuut inuttaqartinneqarnerat pitsaasuunngitsoq, tassungalu atasumik innersuussutigalugu, Namminersorlutik Oqartussat suliassat tamaasa ataatsimoorullugit nutaamik agguarneqarnissaat suliarissagaat, pingaartumik pisortatut oqartussaaneq, ingerlatsisuunermut aamma nakkutilliisuunermut tunngasut. Isumaliutigineqarsinnaavoq inuttaqarfiup ataatsip imaluunniit inuttaqarfiit arlallit immikkoortortamut kommunit ataatsimoorullugu ingerlanneqartunut nuunneqarsinnaanerata, taamaattoq allamik pissuteqarluni pilersinneqarneranut atasumik.

Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutaani immikkoortoq immikkut ittoq pineqartoq tassaavoq kommuninik nakkutilliineq, Namminersorlutik Oqartussat isumagisaat. "Innarluutilinnik sullissinerup kommunit isumagisassanngortinneqarnera pillugu isumaqatigiissummi" taaneqarpoq, piffissami 2011 - 2013-imi Namminersorlutik Oqartussat sakkortusisamik nakkutilligissagaat, kommunit suliassat isumaqatigiissutaasut isumaginerat. Aammattaaq isumaginninnermik inatsisit kommunit aqunneqarnerat aamma allaffissornikkut ingerlanneqarneri pillugit nalinginnaasumik nakkutilliineq isumagineqassasoq.

BDO-p paasivaa, Namminersorlutik Oqartussat tungaanniit nakkutilliineq sakkortusisag ingerlanneqarsimanngitsoq, kisiannili nalinginnaasumik nakkutilliineq isumagineqarsimasoq. Naalakkersuisoqarfik malillugu, sakkortusisamik nakkutilliineq aatsaat 2014-imi aallartinneqarpoq.

Kommunit, innarluutilinnik paaqqinnittarfiit aamma kommunini najugaqarfiit

Kommunit amerlanerit isumaqarput, paaqqinnittarfiit ajunngitsumik peqataasut innarluutillit pillugit suliassaqaarfimmi unammilligassat aqqiissuteqarfigineqartarneranni. Taamaalliluni BDO-p paasivaa, kommunit arlaqartut oqartut, paaqqinnittarfiit amerlanerit pitsaasumik suleqatigineqartut aamma taakkunani suliassat pillugit annertuumik piginnaassuseqartoqartoq. Pisumi ataatsimi paaqqinnittarfiit kommunimi innarluutillit sullinneqarneranni aqqiissuussinerup pilersinneqarneranni peqataapput, kommuninilu allani innutaasunut immikkut ittumik pisariaqartitalinnut unammilligassat suliassanut piginnaasaqassutsimut tunngasut aqqiivigineqarneranni ikiuullutik. Pingaartumik kommunini najugaqarfiit pillugit suleqatigiinneq isigineqarpoq pitsaalluinnartoq. Kommunit allat misigisarpaat, paaqqinnittarfinnik suleqatiginninneq piffissap ilaanni ajornakusoortarsinnaasoq.

Kommunik suleqateqarneq pillugu paaqqinnittarfiit paasinninnerat annertunerpaatigut taaneqartunut assinguvoq, kommunillu ilaat misigineqartarput kommunit allanut naleqqiullugit suleqatiginerat oqinnerusoq, kommuninullu allanik suleqateqarneq sunnerneqartartoq utertuutimik aqqiagiinngissuteqarnernik.

Qulaajaanerup takutippaa, ilaqutannik / angajoqqaanik suleqateqarnermi kommunit pingaaruteqarluinnartut. Assersuutigalugu paaqqinnittarfiit misigisarpaat, ajornakusoornartoqartartoq angajoqqaat nammineerlutik assigiinngitsunik unammilligassaqaraangata. Taamaattumik paaqqinnittarfiit kommuninit siunnersorneqarnissartit ilitsersorneqarnissartillu ugartortarpaat, akuttunngitsumilli taama pisoqanngitsoortarpoq.

BDO-p nalilerpaa, kommunit aamma paaqqinnittarfiup akornanni suleqatigiinneq piffissap ilaanni ajornakusoornartorsiorfiusartooq suliaassani, innuttaasoq immikkut ittunik unammilligassalik pineqartillugu taannalu pillugu neqeroorutiniq peqanngikkaangat. Taakku tassaasinnaapput najugaqartitsinerlut tunngasut aamma assersuutigalugu naleqquttumik sammisaqartitsinissamut pissutsit torersumik qulakkeerneqarnissaanut tunngasut. BDO-p nalilerpaa paaqqinnittarfiup aamma kommunip akornanni aaqqiagiinngitsuuataasartut ilaatigut pissuteqartut kommunii suliaassanik ingerlataqartut taarserarnerujussuannik aamma paaqqinnittarfiit aamma kommunit akornanni piginnaasaqassutsimut ilinniarsimassutsimut tunuliaqutaasut imminut tulluuriinngittarnerat. Ataatsimut isigalugu tamatuma inernerisarpaa unammilligassaqatiinnerup paaseqatigiiffiunissaata amigaatigineqartarnera.

BDO peqatigisaanik isumaqarpoq, kommunit misigisaat kommunini najugaqarfiit amerlanersaani suleqatigiilluortoqartoq, pissusissaattut ingerlatsivinnik suleqateqarneq imminut atalluarnersuq.

Kalaallit Nunaanni kommunit aamma Danmarkimi kommunit

Siusinnerusukkut allaaserineqartut, Kalaallit Nunaanni kommunip iliuuseqartussaaneermut pisussaaffik Danmarkimi kommunimut, neqeroorutip pineqartup inissisimaffianiittumut, piviusumik tunniuttarpaa. Kalaallit Nunaanni kommunip akiliuteqartussasut pisussaaffik tigummiinnartarpaa. Sullissinerlut inatsit naapertorlugu sullissinernut iliuuserineqartunullu tamanut aningaasartuutit Danmarkimi kommunip akilerallartarpai, naggataatigullu Kalaallit Nunaanni pisortatut oqartussamit akilerneqartarlutik. Danmarkimi kommunit aamma Kalaallit Nunaanni kommunit akornanni akiliutigineqartussat pillugit Danmarkimi naalakkersuisoqarfiup immikkoortortaqaarfia akunnermiliuttusarpoq.

Qulaajaanerup takutippaa, innuttaasut immikkut unammillernartortallit Kalaallit Nunaanni naleqquttunik neqeroorfigineqarsinnaanngitsut Danmarkimut inissinneqarnissaanut periarfissaqartitsisoqarnera kommunit nalinginnaasumik iluarisimaaraat, aamma Danmarkimi naalakkersuisoqarfiup immikkoortortaqaarfianik kommunit suleqateqarnerat tamanut tunngatillugu pitsaasuusoq.

Qulaajaanerup aamma takutippaa, akuttunngitsumik kommunit itinerusumik ilisimaneq ajoraat, Danmarkimi inissiinissamut suliat ingerlasarnerat pillugu maleruagassat qanoq ittuuneri. Paasinarpoq kukkusumik inissiisoqartartoq, Kalaallit Nunaanni kommunit Danmarkimi maleruagassanik ilisimasaqannginnerat pissutaalluni imaluunniit Danmarkimi neqeroorutigineqartup inissiivigineqartussatut kissaatigineqartup aamma innuttaasup akornanni eqqortumik tulluuriittoqarnera qulakkeerneqarsinnaasimangimmat. Tamanna kapitalimi tullermi aamma sammineqassaaq. Suliat ingerlasarnerat Kalaallit Nunaanni kommuninut unammilligassanik pilersitsisarunarpup, kingornatigut Danmarkimi kommunimut iliuuseqartussamut suleqateqarnermik unammilligassanik pilersitsisartumik.

Danmarkimi innuttaasut inissinneqartut tunngaviusumik inissinneqarallarnikkuupput aamma Kalaallit Nunaanni kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat tungaanit siunertarineqarpoq sapinngisanik amerlanerpaat Kalaallit Nunaannut uternissaminut

periarfissaqarnissaat. Taamaattorli BDO naliliivoq kalaallit innuttaasut amerlasuut, Danmarkimi neqeroorutini ukiuni amerlasuuni najugaqarsimasut, Kalaallit Nunaannut uternissaminut piviusumik allamik qinigassaqaangitsut. Kalaallit Nunaanni kommunit pisuni amerlasuuni Danmarkimi neqeroorutigineqartunut tulluartunik neqerooruteqarsinnaangitsut aamma suliassanut ilisimasalinnik sulisorineqartussanik isumalluutunik peqaangitsut, taamaalilluni nalilerneqarpoq, aamma Kalaallit Nunaanni pissutsit nikilertorsinnaanermut tunngatillugu ikiorsiinermilu iliutsinut tunngatillugu annertuumik innarluutilimmut ajornarnerusinnaasut.

Taakku saniatigut feeriarluni angalasarnermut maleruagassat ilaanni unammilligassanik pilersitsisarput, pingaarnersutigit isiginnilluni suleqatigiinnermut pitsaasumut tunngatillugu. *“Annertuumik innarluutillit ikiorserneqartarnerat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 23, 30. december 2013-imeersoq” § 52* naapertorlugu innuttaasup - namminerluunniit taamaalorsinnaanngippat, kommunalbestyrelsen -tikeraarluni angalanissani / feeriarluni angalanissani pilersaarusiortussaavaa. Taamaattorli kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat isumaqatigiissutaat nassataqarpoq, pilersaarusiorneq aaqqissuussinerlu Danmarkimi naalakkersuisoqarfiup immikkoortortaqarfiani isumagineqartarluni. Tassunga tunngatillugu BDO-p innersuussutigaa, tikeraarluni aamma feeriarluni angalasarnerit pillugit suliassat ingerlasarnerat nutaamik paasitsiniutigineqarnissaat.

Kommunit akornanni suleqatigiinneq

Qulaajaanerup takutippaa, kommunit akornanni ingerlaavartumik aamma pitsaasumik suleqatigiittoqartoq, pisortat ataatsimeeqatigiittarlutik ullut 14-ikkaarlutit. Taamaattorli pisortat akornanni kommunit akimorlugit oqaloqatigiinnerit ingerlanneqartarunangillat, matumani kommunip iluani illoqarfiit akornanni oqaloqatigiittoqartarnissaa qitiutinneqarneraluni. KANUKOKA ukiumoortumik inunnik isumaginninnermut ataatsimiititaliani siulittaasunut aamma isumaginninnermi pisortanut isumasioqatigiissitsisarpoq, tassani misillitakkanik paarlaaseqatigiittoqartarluni aamma ataatsimut sammisat oqaluserineqartarlutik. Tamatuma sa'niatigut KANUKOKA qaammatikkaartumik isumaginninnermik pisortanik ataatsimeeqateqartarpoq, tassanilu isumaginninnermut ataatsimiititaliani siulittaasut qaammatit pingasukkaarlutik peqataasarlutik.

Kommunimi allami innuttaasut pillugit iliuseqartussatut kommuniinnermi unammilligassat tamanut tunngatillugu misigineqartarput, tassami akiliuteqartussanut tunngatillugu aamma kommunimut iliuseqartussanut tunngatillugu assortuussutissat assigiinngitsut pingortarmata. Isumaqatigiinngissutit taamaattut innuttaasunut ataasiakkaat tuttarput, tassami paaqqinnittarfiit arlaqartut oqaluttuaraat, assersuutugalugu ikiorsiissutissatut atortut pissarsiarineqarnissaanut aningaasanik akuersissuteqarnissaq innuttaasut utaqqisariaqartaraat pisuni kommunit akornanni isumaqatigiinngissutinik pingortoqaraangat.

BDO-p nalilerpaa, kommunit akornanni suleqatigiinnermi isumaqatigiinngissutinik pingortoqaraangat innuttaasunut tunngasunik, tamanna allaffissornikkut ingerlatsinnermi ilaani marloriaammik suliassaqaarneranut pissutaasoq, pingaartumik pissusissaattut akiliuteqartarnermut aamma iliuseqartussaaneermut pissusaaffeqarneq pillugit isumaqatigiissummik peqaanginnera pissutaalluni.

Tassunga atasumik GDO-p innersuussutigaa, kommunit akornanni imminut attaveqarnermut aamma kommunit akornanni akiliuteqartarnermut tunngasunik pissusissaattut suleqatigiinneq pillugu aalajangersimasunik maleruagassanik suliaqartoqassasoq

Qulaajaanertaaq aamma takutippaa, akuttunngitsumik kommunit unammilligassaqaartartut paasiniarlugu sulisorisaq sorleq kommunimi allamiittoq saaffigineqassanersoq. Imatut suliaqaqataasut arlaqartut akornanni misigineqartarpoq, nittartakkat nutarterneqartarneri ajornartorsiutaasut aamma pisortat kisimik nittartakkami ilaatinneqartut. BDO-p innersuussutigaa, suliassaqaarfimmut tunngatillugu suliassanik ingerlatsisartut pillugit attaveqartarnermut paasissutissat kommunip nittartagaani takuneqarsinnaalernissaa pingaarnersiulluni tulleriiaarinermi kommuninit sallahngortinneqarnissaat

Kommunit aamma soqutigisaqaqatigiiffiit il.il.

Kalaallit Nunaanni innarluutilinnut suliassaqaarfimmi soqutigisaqaqatigiiffiit malunnaateqarluartut ilaat tassaavoq innarluutilinnut soqutigisaqaqatigiiffik KNIPK aamma angajoqqaat soqutigisaqaqatigiiffiat Inooqat, 2013-imi aallartinneqartoq aamma Kalaallit Nunaanni pilersinniarneqartoq, ilaatigut Danmarkimi innarluutilinnut soqutigisaqaqatigiiffik LEV ikortigalugu.

Qulaajaanerup takutippaa, soqutigisaqaqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussaata aamma kommunit marluullugit ingerlaavartumik suleqatigigaat, taamatuttaarlu ukiumoortumik KANUKOKA-mik ataatsimeeqateqartarneq ajunngilluinnartumik ingerlasoq. Soqutigisaqaqatigiiffik nammineerluni isumaqarpoq, tusarniaaffigineqartartut tigulluarneqarlutik, ilaatigut ilinniartitaaneq pillugu piffissami aggersumi, ilaatigut innarluutilinnut attuisussaagunarmik, nutarterilluni allanngortitsisoqarnissaanut tusarniaanermut atasumik. Qulaajaanerup peqatigisaanik takutippaa, soqutigisaqaqatigiiffik paaqqinnittarfinnut, najugaqaqatigiiffinnut il.il. toqqaannartumik attaveqanngitsoq.

BDO-p paasivaa, soqutigisaqaqatigiiffiit akornanni innarluutillit pillugit suliassaqaarfiup isumagineqarnerata allamut nuunneqarnera assigiinngitsunik isumaqarfigineqartoq. Ilaat isumaqarput, siornamut naleqqiullugu massakut ingerlalluarnerusoq, assersuutigalugu kommunini innarluutillit amerlanerusut ataatsimut katersortinneqarmata, taavalu allat isumaqarlutik, kommunit inatsisinut unammillertut, aningaasatigut tatineqaramik aamma taamaalilluni suliassaqaarfimmi misigineqarluni sipaartoqartoq aamma ajorseriartoqartoq, akisussaaffiup kommuninut nuunneqarnerata kingorna.

BDO naliliivoq, soqutigisaqaqatigiiffiit akornanni suliassaqaarfiup nuunneqarnerani pissutsit pitsaanerulersimanersut assigiinngitsumik paasineqarneranut ilaatigut pissutaasoq, soqutigisaqaqatigiiffiit siamasissumik suliaqarnerat aamma ullormut oqaluuserisassat tunngavigisaat siamasimmat, innarluutilinnut suliassaqaarfimmut tunngasunik sapinngisamik amerlanerpaanik sammisaqarnissaq isumaginiarneqarluni. Tamakku pillugit soqutigisaqaqatigiiffiit pisortanut oqartussaasunut oqaloqateqarniartarput, taamaaliortarnerlu assigiinngitsumik iluatsitsiffiusutut misigineqartarluni. Soqutigisaqaqatigiiffinniit qitiutitsilluni isiginiagaqarnerup amigaataasarnera pingaartumik Kalaallit Nunaannit immikkut ittumik unammilligassaasinnaavoq, nukittuunik soqutigisaqaqatigiiffeqarneranik ileqquliussaqaarfiunngitsumi. BDO naliliivoq, soqutigisaqaqatigiiffiit massakut imatut aaqqissugaanngitsut, piviusumik sunniteqarsinnaallutik, kisiannili siunissaq isigalugu neriuartoqarluni, soqutigisaqaqatigiiffiit ilaat ajunngitsumik aallartinniarsarimmata aamma upalungaarsarniarsarimmata.

6.1.2 INNARLUUTILLIT PILLUGIT SULIASSAQARFIMMI ANINGAASAQARNERUP ALLANNGORIARTORNERA

Innarluutillit pillugit suliassa qarfiup nuunneqarnissaata tungaanut aningaasaqarnerup allanngoriartornera

Tulliuttumi innarluutillit pillugit sullissinerup 2011-mi kommuninut nuunneqarnissaata tungaanut allanngoriartornera aqqusaartorneqassaaq. Kommunini aamma Namminersorlutik Oqartussani (2009 sioqqullugu Namminersornerullutik Oqartussani) ukiuni 2007-imiit 2012-mut kontuni pingaarnerni naatsorsuutini paasissutissat erseqqinnerusumik takutinneqassapput.

Naatsorsuutit naammassineqareerput aamma kukkunersiorneqareerput, taamaattumillu aallaavigineqassaaq aningaasat ator neqarsimasutut ilisimatitsissutigineqartut eqqortuusut. Taamaattorli kommunit assigiinngiaartumik naatsorsuisarsimasinnaaner at aamma kontulersuisarsimasinnaaner at mianerineqassaaq aamma isumannaarneqanngilaq, aningaasartuutit tamarmik ukiut akimorlugit ilaanersut.

Suliassa qarfiup nuunneqarnera sioqqullugu, innarluutilinnut suliassa qarfimmut kommunit aningaasartuutaasa ilaat Namminersornerullutik Oqartussanit aamma kingusinnerusuklut Namminersorlutik Oqartussanit utertinneqartarput.

Kalaallit Nunaanni kommuninut amerlanerpaanut ukiorpassuarni kukkunersuisutut BDO-p misilittagaraa, innarluutillit pillugit suliassa qarfimmi utertitsisarnermut pissutsit kommunit aamma Namminersornerullutik Oqartussat / Namminersorlutik Oqartussat akornanni annertuumik oqaluserineqartarput. Taamaalluni paasinarpoq, pisuni arlaqartuni - aamma ukiut amerlasuut ingerlaneranni - kommuninit nalornissutigineqarsimasoq innarluutilinnik sullissinermi aningaasartuutit maleruagassat atuuttut naapertorlugit utertinneqarsimanersut.

BDO-p pingaarnerusutigut nalilerpaa, kommunit tungaaniit aningaasartuutini utertitassat tamaasa utertissimangikkaat, maleruagassani periarfissaritinneqartut malillugit.

Ataatsimut isigalugu tamatuma nassataraa, innarluutillit pillugit sullissinerup isumagineqarnerata nuunneqarnera sioqqullugu kommunit ataasiakkaat aningaasartuutaasa amerlassusiisa naatsorsorneqarnerat nalorninar toqarsinnaanera.

Ataani peqataasut 2007-imiit 2012-imut innarluutillit pillugit suliassa qarfimmut aningaasat tamarmiusut atugaasa allanngoriartorneri.

Takusassiaq 2: Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat / Namminersorneralutik Oqartussat 2007-imiit 2012-imut innarluutillit pillugit suliassa qarfimmut aningaasat tamarmiusut atugaat

	2007	2008	2009	2010	2011	2013
Namminersorlutik Oqartussat aningaasartuutaat	287.126.000	296.122.000	319.430.000	332.344.000	71.303.000	70.888.000
- taakkunannga utertitat	89.683.872	85.707.443	67.360.162	95.607.506		
Kommune Kujalleq	4.989.656	1.139.059	5.858.495	2.440.009	42.763.000	44.596.000
Kommuneqarfik Sermersooq	16.401.960	13.134.005	21.291.558	20.444.461	110.602.000	120.413.000
Qeqqata Kommunia	3.490.857	4.194.674	5.522.403	7.172.491	60.520.000	64.089.000
Qaasuitsup Kommunia	4.623.864	7.334.683	8.651.150	17.920.282	116.571.000	115.030.000
Kommunit katillugit	119.190.210	111.509.863	108.683.769	143.584.748	330.456.000	344.128.000
Katillugit	316.632.338	321.924.420	360.753.607	380.321.243	401.759.000	415.016.000

Paasissutissanik pissarsiffik: Kommunit aamma Namminersorneralutik Oqartussat / Namminersorlutik Oqartussat naatsorsuutaat aamma Namminersorlutik Oqartussanit / Namminersorneralutik Oqartussanit utertitassat pillugit naatsorsuusiit (akit akissarsiallu allanngornerinut iluarsineqanngitsut).

Tamanut tunngatillugu innarluutilinnut suliassa qarfimmi kommunit aningaasartuutaat amerlanerulersimasut takuneqarsinnaavoq. Kommunini ataasiakkaani suliassa qarfimmut

anigaasartuutit pinnagit, kisiannili Kalaallit Nunaanni anigaasartuutit tamarmiusut 2007-imiit - 2010-mut (aamma 201-ip tungaasut) isigigaanni, takuneqarsinnaavoq amerleriarsimasut, amerleriaatillu procentinngorlugu annersaa ukiuni 2008- - 2009-mi pisimalluni. Ataani takuneqarsinnaasutut suliassaqaarfiup 2011-mi nuunneqarnissaa sioqqullugu piffissami 2007-imiit 2010-mut anigaasartuutit amerleriarnertat annerpaavoq.

Takussasiaq 3: 2007-imiit 2012-imut innarluutilinnik sullissinermi kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat atuinerisa allanngoriartornera (januaarip 1-iani 2012-imi innuttaasut amerlassusiat)

	2007	2008	2009	2010	2011	2014
Katillugit – innuttaasumut ataatsimut agguaqatigiissitsineq	5.599	5.692	6.379	6.725	7.104	7.338
Qaffariaat	-	1,7 %	12,1 %	5,4 %	5,6 %	3,3 %

Paasissutissanik pissarsiffik: Kommunit aamma Namminersorneralutik Oqartussat / Namminersorlutik Oqartussat naatsorsuutaat aamma Namminersorlutik Oqartussanit / Namminersorneralutik Oqartussanit utertitassat pillugit naatsorsusiat (akit akissarsiallu allanngornerinut iluarsineqanngitsut).

Kommuninut tunngatillugu paasinarpoq massakkut Kommuni Kujalleq 2008-mi Namminersorlutik Oqartussaniit 2008-mi isertitanik immikkut ittumik utertitsisimasooq ukiut siuliinut naleqqiullugu, tamannalu nassuiaatissaavoq ukiumi tassani naatsorsuosiorfiusuni ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit anigaasartuutit ikinnerunerannik. Kommuninut tunngatillugu massakkut Kommuneqarfik Sermersooq aamma ukiumut siulianut tamatumalu kingornanut naleqqiullugu 2008-mi misigisaqarpoq assingusumik anigaasartuutit ikinnerunerannik, tamatumunngalu pissutaagunarluni aamma utertitsisarnermut pissutsit. Ukiup tulliani - 2009-mi Qaasuitsup Kommuniata paarlattuani misigaa utertitanik isertitat annertuumik ikilinerat, tamatumunngalu pissutaagunarluni piffissami kommuni misileraanermi kommunitut misiliissutaasimanera taamaalillunilu anigaasartuutit amerlassusiisa uppersarsinnaanagu.

Suliassat aalajangiiffigineqarneri tamatumunnga pissutaanersoq, suliassap pissusia malillugu naalackersuisoqarfimmi imaluunniit Isumaginninnermi Naammagittaalliuteqartarfimmi suliareneqarsimanersut, misilinneqarsimanngilaq. Taamaattorli BDO naliliivoq, akiliuteqartussaarnermut pisussaaffik, utertitsinissamik neriorsuut il.i. naatsorsuutit ukiumoortumik suliareneqartarnerannut sunniuteqarsinnaasoq.

2011-mi nuussinermi anigaasaqarneq

Innarluutillit pillugit sullissinerup kommuninut isumagisassanngortinneqarneranut isumaqatigiisummi aalajangersarneqarpoq, 2011-p tungaanut Namminersorlutik Oqartussani suliassaqaarfiup isumagineqarneranut anigaasat atorneqartut kommuninut nuunneqassasut. Nuussinermi 2011-miit 371,3 mio. koruunit Namminersorlutik Oqartussaniit nuunneqarput. Taamaattorli 58,7 mio. koruunit ilanngaatigineqarput, paaqqinnittarfiit ingerlanneqarnerannut anigaasalersuinerup atugassat aamma 10 mio. koruunit immikkut illuartinneqarlutik Danmarkimi inssiisarnermut atugassat.

Anigaasanit nuunneqartunit katillugit 371,3 mio. koruuninik amerlassuseqartunit qulaani ilanngaatit taaneqartut kingorna anigaasat 302,6 mio. koruunit sinnerupput.

Anigaasat sinneruttut kommunit akornanni agguarneqarneranni suliassaqaarfimmi kommunit 2009-mi atuinerat aallaaviuvoq, tamannalu innarluutilinnik sullissinermut 2011-mi anigaasat atugassat ataatsimoortumik tapiissutit kommunit akoranni agguarneqarnerat ataani takutinneqarpoq:

Takusassiaq 4: 2011-mi aningaasat atugassat ataatsimoortumik tapiissutit kommunit akoranni.

	Innarluutilli sullinneqarnerat
Kommune Kujalleq	43.770.000
Kommuneqarfik Sermersooq	97.279.000
Qeqqata Kommunia	60.806.000
Qaasuitsup Kommunia	100.749.000
Katillugit	302.604.000

Paasissutissanik pissarsiffik: 2011-mi Aningaasanut Inatsit.

2012 aallartiffigalugu agguaassineq iluarsiissuteqarfigineqarpoq (qummut/ammut) kommunini innutaasut amerlassusiisa allanngoriartornerat naapertorlugu.

Suliassa qarfiup nuunneqarnerani Namminersorlutik Oqartussaniit kommuninut sulisunik toqqaannartumik nuussisoqanngilaq. Taarsiullugu sulisoqarnermi aningaasarsianut atugassanik aningaasanik nuussisoqarpoq, kommuninit atorneqarsinnaasunik, aamma piffissami sivikitsumik Isumaginninnermut Naalakkersuisoqarfimmiit sulisunik isumalluutitik atugassiisoqarpoq.

Taakku saniatigut kommuninit ataatsimoorunneqartumik immikkoortitanik pilersitsisoqarpoq, Danmarkimi immikkut annertuumik aningaasartuuteqarfiusumik inissiisarnermut aningaasartuutitik naliigiisaarinnermut atorneqartartussanik. Aningaasat immikkoortitat 10 mio. koruuninik amerlassuseqartut Namminersorlutik Oqartussanit allaffissornikut aqunneqarput, kommuninullu ataatsimoortumik tapiissutinit ilanngarneqarneratigut aningaasalersorneqarlutik. Atuinnermut akiliutit 50 %-ianik tapiissuteqartoqartarpoq, innuttaasumut Danmarkimi inissinneqartumut aningaasartuutit 2,0 mio. koruunit sinnerlugit aningaasartuutigineqartunut.

Kommunit marluk - Qeqqata Kommunia aamma Kommune Kujalleq - soorlu tamanna immikkoortup tulliani takuneqarsinnaasoq, nuussinerup kingorna ukiumi siullermi atuipput, aningaasanit nuunneqartunit appasinnerusumik. Kommuni Kujalliup oqaatigaa suliassa qarfimmik kommunip tigusinera amigartumik aningaasalersorneqartoq, naak nuussinermi ukioq siulleq atuinikinnerusoqaraluartoq. Nassuiaatigineqarpoq, kommuni aatsaat periarfissaqarsimammat 2012-imi suliniutit arlaqartut suliassa qarfimmilu ineriartortitsinerit aallartinneqarnissaanut.

Taamatuttaaq kommunit allat marluk isumaqarput, nuussineq amigartumik aningaasalersorneqartoq taakkunani piviusumik aningaasartuutitut naleqqiullugu. Pingaartumik Qaasuitsup Kommuniata ingerlaavartumik tunngavilersuuteqarluni saqqummiuttuarpaa, amigartumik aningaasalersuineq annertussuseqartoq 14 mio. koruunit missaanik aamma innuttaasunut immikkut aningaasartuutaasunut suliuniuteqarnermi immikkoortitaq 2010-mi aningaasanut inatsimmi 12 mio. koruuninik aningaasartalerlugu ilaatinneqartoq, taarteqartinnagu Nunatta karsianut utertinneqarsimasoq. Aammattaaq kommunip oqaatigaa, Danmarkimi inissiissanermut aningasunik immikkoortitat, siuliani taaneqartut, naatsorsorneqarneranni tunngavigineqartoq kukkusuusoq, tamannalu kommunimut 5 mio. koruunit missaanik akeqarsimasoq.

Naalakkersuisoqarfimmit erseqqissaatigineqarpoq, kommunip aningaasartuuteqarnerunini uppersarsinnaanngikkaa, kisianni peqatigisaanik isumaqatigineqarpoq, kommunit arlaqartut massakkut Qaasuitsup Kommuniannut ilaasut innarluutilinnik sullissineq pillugu kommunitut misiliggutaasimanerat, taamaaliornikkullu suliassat ingerlanneqartarnerisa ilaat

Namminersorlutik Oqartussanut isumagitissimallugu. Taamaattumik tamatumingga tunngatillugu suliassaqarfimmik tigusunermi aallarniutaasunik amerlanerusunik aningaasartuuteqartoqarsimasoq.

Matumani nalilersuineri BDO assortuunermut, innarluutillit sullinneqarnerisa isumagineqarnerata nuunneqarnerani amigartumik aningaasalersuisoqarneranik oqaluttoqarneranut itinerusumik akulerunniangilaq, kisiannili paasissutissat naatsorsuutinit il.il. pissarsiarineqartut aallaavigalugit taamaallaat oqaatigalugu paasinarmat kommunit 2011-mi katillugit 330 mio. koruuninik aningaasartuuteqarmata aamma Namminersorlutik Oqartussanit 302 mio. koruunit nuunneqarmata, aamma kommunit nuussinissaq sioqqullugu namminneq 48 mio. koruunit missaanik atuimmata. Taamaalilluni 2011-mi kommunit atuinerat 20 mio. koruunit missaanik, nuunneqartut katinnerannik aamma nuussinissaq sioqqullugu kommuninit atorineqartunit, ikinnerupput.

Nussinermit ullumimut aningaasaqarneq

Nalilersuineri innarluutilinnut suliassaqarfiup isumagineqarnerata kommuninut 2011-miit maannamut nuunneqarnera qitiutillugu isiginiarneqarneqarpoq. Qitiutillugit isiginiakkat tassaapput 2001 11 aamma 2012, nalunaarusiap suliarineqarnerata ingerlanerani naatsorsuutinit tunngatillugit paasissutissat 2013-imut tunngasut pissarsiarineqarnissaanut periarfissaqanngimmat.

BDO-p nalilerpaa 2011-mi aningaasartuutit qaffariarnerat ilaatigut pissuteqarsinnaasoq suliassat nuunneqarnerata isumannaarneqarneranut atasumik iliuseqarnermut aningaasartuutit, matumani kommunini suliniutaasartunik aqqissuusseqqinneq aamma innarluutillit pillugit suliassat aqusaartorneqarnerat.

Takussasiaq 5: Ataatsimoortumik tapiissutit kommuninut agguarneqarneri aamma kommunit atuinerat 2011-2012

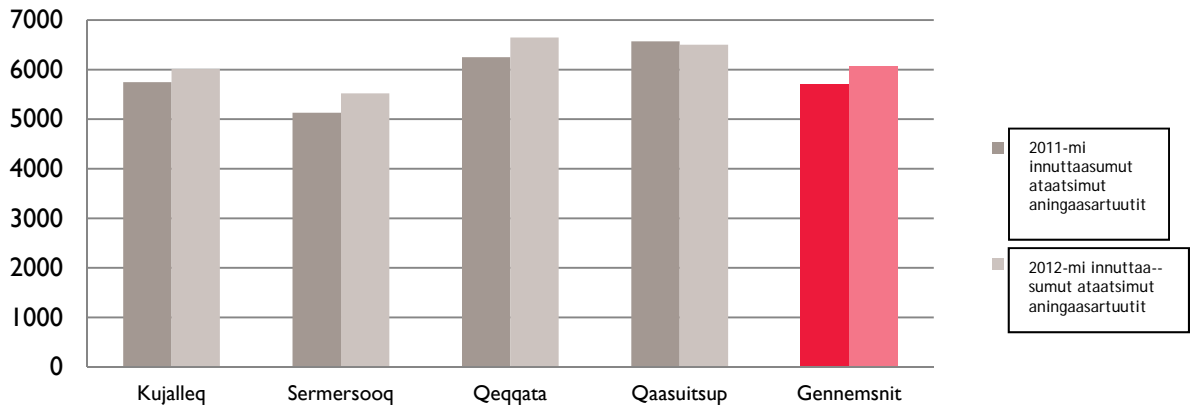
	2011-mi ataatsimoortumik tapiissutit nuutat	2011	2012
Kommune Kujalleq	43.770.000	42.763.000	44.596.000
Kommuneqarfik Sermersooq	97.279.000	110.602.000	120.413.000
Oeqqata Kommunia	60.806.000	60.520.000	64.089.000
Qaasuitsup Kommunia	100.749.000	116.571.000	115.030.000
Katillugit	302.604.000	330.456.000	344.128.000

Paasissutissanik pissarsiffik: Aningaasanut inatsit 2011 aamma kommunit naatsorsuutaat. Akit akissarsiallu allanngornerinut iluarsineqanngitsut.

2011-miit 2012-imut allanngortoqarnera isigigaanni, innarluutilinnik sullissineri kommunit atuinerat tamarmiusoq 4,1 %-imik qaffariaateqarpoq. Kommuninut ataasiakkaanut tunngatillugu takussallugu soqutiginarpoq, Qaasuitsup Kommunia kisimi pinnani, kommunit atuinerat 2012-imi qaffasinnerusoq ukiup siulianut naleqqiullugu.

Kommunini sisamani 2011-miit 2012-imut agguaqatigiisillugu innuttaasumut ataatsimut aningaasartuutit allanngorneri matuma ataani takutinneqarput

Assiliartaliussaq 2: 2011-miit 2012-imut agguaqatigiissillugu innuttaasumut ataatsimut aningaasartuut allanngorneri

Paasisutissani pissarsiffik: Kommunini naatsorsuutit, 2012-imi innuttaasut pillugit kisitsisit. Akit akissarsiallu allanngornerinut iluarsineqanngitsut.

Soorlu assiliartami qulaaniittumi takuneqarsinnaavoq, kommunimiit kommunimut agguaqatigiissillugu innuttaasumut ataatsimut aningaasartuut allanngorarput. Pingaartumik Kommuneqarfik Sermersooq-mi aamma Qeqqata Kommuniani aningaasartuutit qaffanneri misigineqarpoq, kisiannili taaneqartumut siullermut tunngatillugu oqaatigineqassalluni, kommunip suliassaqarfimmu aningaasartuutaasa qaffasissusiat nuna tamakkerlugu agguaqatigiissisineri appasinnerpaammata. Taamaalilluni Kommuneqarfik Sermersooq agguaqatigiissillugu innuttaasumut ataatsimut 2012-imi ikinnerpaanik aningaasartuuteqarpoq, 2012-imi innuttaasumut ataatsimut 5.520 koruuninik, Qeqqata Kommunianut naleqqiullugu aallaasunik, taanna suliassaqarfimmu agguaqatigiissillugu innuttaasumut ataatsimut amerlanerpaanik aningaasartuuteqarpoq 6.650 koruuninik. Malugineqassaarli Kommuneqarfik Sermersooq-mi 2011-miit 2013-imut aningaasartuutit qaffariarnerat annertunerpaammata 8 %-it missaanik.

Kommuni Kujalleri aningaasartuutit amerlassusiat nuna tamakkerlugu agguaqatigiissisineri amerlassusit assigingajappaa, agguaqatigiissisineri innuttaasumut ataatsimut aningaasartuutinut aamma 2011-miit 2012-imut procentinngorlugu allanngortoqarneranut tunngatillugu.

BDO-p nalilerpaa, aningaasartuutit amerlanerulernerat isumaqanngitsoq sullissineri pitsaassuseq tamanut tunngatillugu qaffariartoq, imaluunniit kommunit naammassisaqarsinnaassusiat ajorseriarsimasoq. 2011-miit 2012-imut qaffariaatit ersersilluarpaat suliassaqarfimmik nuussinissaq sioqqullugu ukiut siuliini qaffariaateqartoqartartoq. Taamaattoqarneranut pissutaasinnaavoq tamanut tunngatillugu aamma piffissami sivisuumi ingerlasussamik pissutsit allanngornerat innuttaasut innarluutillit amerlanerulernerat / imaluunniit innuttaasumut innarluuteqartumut ataatsimut aningaasartuutit amerlanerulernerat. Kommunilli paasisutissaniq tunniussaqaarsinnaasimangillat sumi tamanna pissuteqarnerisooq paasineqarnissaanut atorineqarsinnaasunik.

Danmarkimi inissineqartunut aningaasartuutit allanngorneri

Innarluutilinnut suliassaqarfimmi aningaasartuutit amerlanersai innuttaasunut Danmarkimi inissineqarsimasunut tunngapput.

Soorlu kapitalimi siuliani taaneqartoq, taava pisuni peqarsinnaavoq, inummut annertuumik innarluutilimmut naleqquttunik kommuni neqerooruteqarnissamik periarfissaqanngitsoq, aamma Kalaallit Nunaanni kommunini allani naleqquttunik neqeroorutininik peqanngitsoq imaluunniit Kalaallit Nunaanni ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni peqanngitsoq. Taamaattoqartillugu periarfissaqarpoq Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinerumut Naalackersuisoqarfimmut inassuteqarnissamut peqartup Danmarkimi neqeroorummumut naleqquttumut inissinneqarnissaanik.

Takusassiaq 6: Danmarkimi inissinneqartut (ataavartumik aamma najugaqarallartut) amerlassusiisa allanngorarnarat, tak. annertuumik innarluutililit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaat.

	2009	2010	2011	2012	2013
Kommune Kujalleq	16	14	14	11	10
Kommuneqarfik Sermersooq	40	40	40	45	43
Qeqqata Kommunia	19	19	20	20	20
Qaasuitsup Kommunia	36	35	35	35	36
Katillugit	111	108	109	111	109

Paasisutissanik pissarsiffik: Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinerumut Naalackersuisoqarfik

Danmarkimi paaqqinnittarfinni inuit annertuumik innarluutililit inissinneqartut katillugit amerlassusiat ukiuni kingullerni pingasuni aalaakkaavoq. Paarlattuanik paasineqarpoq Danmarkimi inissitanut aningaasartuut ukiumiit ukiumut allanngorartut.

Takusassiaq 7: Danmarkimi inissinneqartunut (ataavartumik aamma inissinneqarallartut) aningaasartuutit allanngorarneri annertuumik innarluutililit ikiorserneqartarnerat pillugu Inatsisartut peqqussutaat.

	2009	2010	2011	2012
Kommune Kujalleq			14.724.177	14.905.749
Kommuneqarfik Sermersooq			39.144.392	42.894.741
Qeqqata Kommunia			20.950.624	22.689.143
Qaasuitsup Kommunia			41.015.320	43.383.368
Aningaasartuutit katinnerat	118.265.384	122.569.707	115.834.514	123.873.001
Inissinneqartut amerlassusiat	111	108	109	111
Inissinneqartunut ataatsimut aningaasartuutit (agguaqatigiissillugu)	1.065.454	1.134.905	1.062.702	1.115.973

Paasisutissanik pissarsiffik: Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinerumut Naalackersuisoqarfimmit naatsorsuusiat. Ukiuni 2009-mi aamma 2010-mi innarluutilinnut suliaasaqarfik Namminersorlutik Oqartussat tigummivaat, kommuninullu ataasiakkaanut naatsorsuusiortoqanngilaq. Kisitsisit akit akissarsiallu allanngornerinut iluarsineqanngitsuupput.

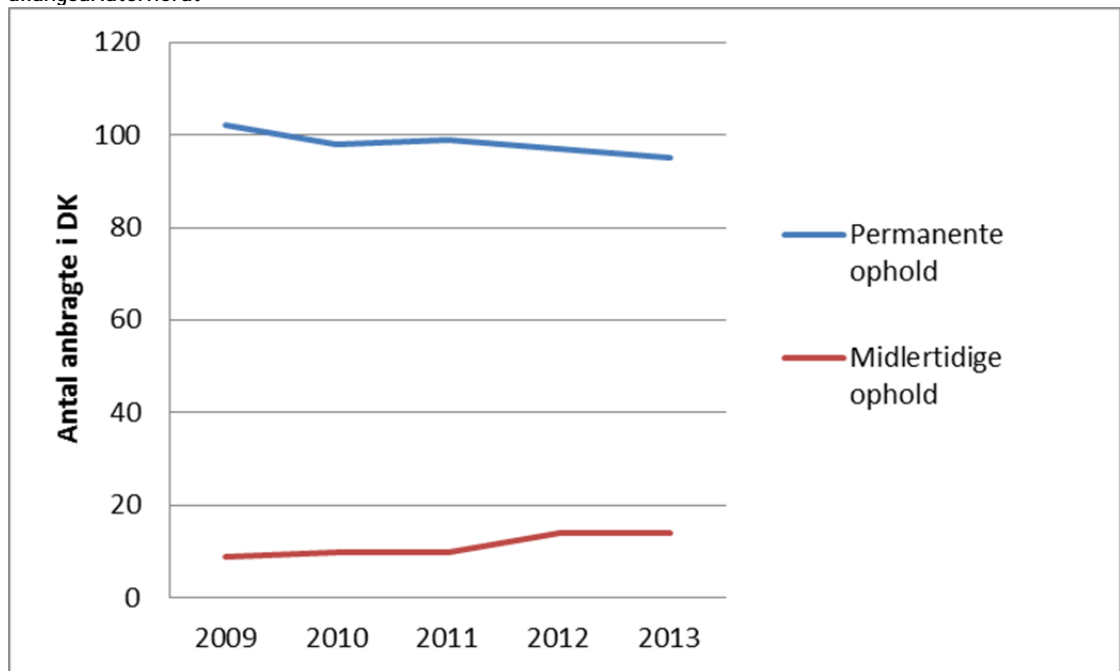
Kommunit innuttallit najugaqartinneqarnerinut ukiumut 2 mio. koruunit sinnerlugit akilinnut, aningaasartuutit 2 mio. koruuniniit amerlanerusut sinneri 50 %-ii matuneqartarput. Aningaartuutit matuneqartarput aningaasanik Danmarkimi inissinneqartunut atugassatut qitiusumik immikkoortitanit, taakkulu Danmarkimi naalackersuisoqarfiup immikkoortortaqarfianit allaffissornikkut aqunneqarput.

BDO-p naliliinera malillugu aalajangersimasumik takussutissamik peqanngilaq aningaasartuut allanngoriartornerinik ilaluunniit Danmarkimi inissinneqartunut agguaqatigiissitsinermi

inissinneqartumut ataatsimut aningaasartuutit allanngoriartornerinut. Inissikkallatat aamma ataavartumik inissitat ingerlaavartumik amerlanerulerlutillu ikinnerulertarput assigiinngitsunik iluseqartitsilluni akeqartinneqartut, taamatuttaaq innuttaasut ataavartumik inissinneqartut misigisarpaat katsorsarneqarnerup ingerlanerani pitsanngoriaateqartoqarlunilu ajorseriartoqartarnera, taakkulu akeqartitsinermut sunniuteqartarput. Taamaalilluni ataatsip akia qaffakkiartortoq takuneqarsinnaavoq.

Allanngorarnerit ilaatigut pissuteqarput, ukiuni kingullerni innuttaasut Danmarkimi amerlanerusut, eqqartuusaanermut atatillugu inissinneqartartut, amerlanerulersimanerat, Inissiinerit taamaattut naalakkersuisoqarfiup Danmarkimi immikkoortortaqarfia malillugu akuttunngitsumik akisunerusarput inissiinernut allanut naleqqiullugit.

Assiliartagaliussaq 3: Inunnik annertuumik innarluutilinnik ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaat naapertorlugu Danmarkimi ingerlaavartumik inissinneqartut inissinneqarallartullu amerlassusiisa allanngoriartornerat

Paasissutissanik pissarsiffik: Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisoqarfimmi naatsorsuussiaq.

Danmarkimi inissinneqartut amerlassusiat

Ataavartumik inissinneqartut

Inissinneqarallartut

2011-miit 2012-imut Qaasuitsup Kommuniata Danmarkimut inissiinermut aningaasartuutai 8 %-inik qaffapput, inissinneqartulli amerlassusiat allanngornani. Peqatigisaanik Kommune Kujalliup aningaasartuutai killilimmik amerlanerulerput, naak 2012-imi inissinneqartut 2011-mut naleqqiullugu ikinnerugaluartut.

Aningaasartuutit pillugit paasissutissat ukiumoortumik oqimaaqatigiissitsinermi taamaallaat tunngaveqarput, Danmarkimi naalackersuisoqarfiup immikkoortortaarfianit ukiut tamaasa suliarineqartartumit. Aningaasartuutit pineqartut tassaapput, Danmarkimi kommunip iliuuseqartussap aamma Kalaallit Nunaanni kommunip akornanni akiliutit immikkoortortaqarfiup suliaralugit peqataaffigisai.

Akiliutissanut Danmarkimiit Kalaallit Nunaanni kommunimit tiguneqartunut piffissaq nikingasinnaavoq. Taamatuttaaq imaattoqarsinnaavoq, ukiup ingerlanerani Danmarkimi kommunimut iliuuseqartussamut Kalaallit Nunaanni kommunimiit toqqaannartumik akiliuteqartoqarsimasinnaanera soorlu assersuutigalugu feeriarluni angalanermi aningaasartuutini, naak maleruagassat naapertorlugit taakku Danmarkimi naalackersuisoqarfiup immikkoortortaarfiani suliarineqartussaagaluit, imaluunniit kommuni timmisartumut ilaanissamut billettumik innuttaasumut pisisimasoq.

Qulaajaanerup takutippaa pisuni arlaqartuni pissutsit taamaattut pisartut, tassalu Kalaallit Nunaanni kommunit innuttaasunut Danmarkimi neqeroorutini najugaqartunut akiliuteqartarnermi maleruagassanik malinninngitsut.

Taamaalilluni assersuutini arlaqartunik peqarpoq, Danmarkimi neqerooruteqartunut Kalaallit Nunaanni kommunit toqqaannartumik oqaloqateqartarnerat, taamalu innuttaasup tassunga inissinneqarnissaa toqqarlugu. Taamatut pisoqartarput Danmarkimi naalackersuisoqarfiup immikkoortortaarfia, innuttaasup innarluutaa innuttaasumut naleqquttumik neqerooruteqartumit katsorsarneqarsinnaaneranik misissuisussaq, aamma inatsimmi aalajangersarneqartutut Danmarkimi kommuni iliuuseqartussaq attavigeqqaarnagit

Danmarkimi naalackersuisoqarfiup immikkoortortaarfia naliilpaa, inissiisarnermi inatsimmik aamma suliasat ingerlasarneranik aalajangersakkanik malinninnginneq pissutaalluni ukiut tamaasa kukkusumik Danmarkimut inissiisoqarneranik kinguneqartartoq. Taamaattoqarnerani innuttaasut inatsisitigut illersugaanerat ulorianartorsiortinneqarsinnaavoq, aamma innuttaasumut inissinneqartumut tamanna annertuumik inummut kingunipiloqarsinnaavoq.

Kukkusumik inissinnerup nassatarigajuppaa najugaqartitsinerup sivilunerulertarnera aamma innuttaasup peqqissusiata ajornerulertarnera. Taamaattumik aamma nalilerneqarpoq kukkusumik inissiinerit akuttunngitsumik amerlanerusunik aningaasartuuteqartoqarneranik kinguneqartartut. Tamanna pissutaasinnaavoq siusinnerusukkat ukiumiit ukiumut aningaasartuutit allanngorarnerannut. Tamanna aamma aningaasaqarnermi aqutsinerumut unammilligassanik pilersitsisinnaavoq, tamannalu ataani sammeneqarpoq.

Aningaasaqarnermik aqutsineq

Innarluutilinnut suliasaqarfiup kommunit nuunneqarnerani nuanneqartut annertuut ilaata ilagaa annertusisamik pisariaqartinneqartumik aningaasaqarnermik aqutsisoqarnissaa, matumani ingerlaavartumik missingersuutini naatsorsuutinillu malitseqartitsisarneq aamma siulittuisarnissaq ilanngullugit.

BDO-p naliliinera malillugu pitsaasumik aningaasaqarnermik aqutsinerup ilisarnaatigaa:

- Aqutsinermi tunngavissamik eqqortumik tunniussaqaqartarneq aamma aningaasaqarnerup, isumalluutit, suliasat, anguniakkat kiisalu aamma sunniutit akornanni imminut ataqatigiittoqarneranik pingaarnerusutigut takunnissinnaaneq
- Piffissami pineqartumi, siunissaq qanittoq aamma ungasinnerusooq isigalugit politikikkut aamma allaffissornikkut ingerlatsinermi pisortat piviusumik

pingaarnersiullutik tulleriarinerannik saqqumisunnortitsineq saqquminerulersinneqarnissaanullu periarfissat

- Aqutsinermi suut tamaasa ilanngunneqarnissaanut tunngavimmik pilersitsineq aamma immikkoortortaq akimorlugu kommunilu tamaat akimorlugu pingaarnersiulluni tulleriarinerup aamma naammassisaqarluarnerunissap qulakkeerneqarnera

Tulliuttumi nalilersorneqassaaq, ullumikkut innarluutilinnik suliassaqarfimmi tunngaviit pineqartut naapertorlugit kommunit aningaasaqarnermik aqutsinermi ingerlatsinersut.

Aallarniutigalugu oqaatigineqassaaq, aningaasaqarnermik aqutsineq kommuninit aaqqissorneqarmat annertunertigit taamaattunik tunngaveqarluni, kisiannili aamma aallaavigineqartut annikinnerusumik assigiinngissuseqarmata. Kommunit ataasimoortillugit sammineqassapput.

Aqutsinermi tunngavik eqqortoq aamma pingaarnerusutigut takunnissinnaaneq:

Qulaajaanerup takutippaa, kommunit isumaqartut tamanut tunngatillugu suliassaqarfiup nuunneqarnerata kingorna aningaasaqarnermik aqutsineq annertuumik pitsanngoriarsimasoq. Taamaattorli kommunit misigaat, suliassanik ingerlatsinermi aqutsinermit Winformatik atorlugu aaqqissuussineq aningaasaqarnermik aqutsinermi malitseqartitsinermit atussallugu naleqqutinngitsoq, aningaasartuutit atugassatut naatsorsuutigisat nalunaarsoruminaammata, taamaattumillu aningaasaqarnermit aqutsinermi taarsiullugu regneark aaqqiissutitut atorveqarluni, taanna atorlugu qaammatikkaartumik atugassanik immikkoortitsisarlutik aamma missingersuutininik nakkutilliillutik malitseqartitsisarlutik.

Qulaajaanerup aamma takutippaa, aallaavittut kommunit suliassamut tamatuminnga taamaallaat suliqaartussanik sulisoqartut. Kommunip iluanni assigiinngisitaartumik illoqarfimmiit illoqarfimmut aningaasaqarnermik aqutsineq ingerlanneqarpoq, kisianni kommunit oqaatigaat innarluutillit amerlassusiat aamma aningaasartuutit allanngoriartortarneri pingaarnerusutigut takusinnaallugit. Taamaattorli tamanna kommunit takutissinnaasimangilaat suliniummut atasumik.

BDO-p nalilerpaa, suliassaqarfiup nuunneqarnerani periarfissiisoqartoq akiligassanut pisoqqanut tunngatillugu il.il. saliisoqarnissaanik, massakkullu pissutsit torernerulersimasut aamma tamatuma kinguneranik eqqornerusunik aningaasaqarnikkut malitseqartitsisoqartartoq. Assersuutigalugu kommuninit misigineqassaarpoq, kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni akiligassat periuseq aalajangersimanngitsoq malillugu ingerlasarneri, tamannalu siusinnerusukkut paatsoornernik pilersitsisarsimavoq, akiligassat akilerneqanngitsoornerannik imaluunniit akiligassat arlaleriarlugit akilerneqartarnerannik nassataqartumik.

Taamaattorli aamma BDO naliliivoq, Danmarkimiit akiligassat tiguneqartartunut tunngatillugu aningaasaqarnermit pissutsit allanngorarnerisa malinnaaffigineqarnissaat suli unammilligassaqarfiusut. Siulliullugu BDO-p paasivaa, Danmarkimi kommunit namminneq aalajangertaraat, najugaqarnermit akiligassat Kalaallit Nunaanni kommuninut qaqugu nassiunneqassanersut.

Aappaatut paasineqarpoq, Danmarkimut Allattoqarfimmi aningaasaqarnermit aqutsinermit aaqqissuussineq ima ilusiligaanngitsoq, innuttaasut inissinneqartussat imaluunniit najugaqarnerannut tunngasut allanngorneri aaqqissuussinermi suliarineqarsinnaanngitsut. Taamaallilluni BDO-p paasivaa, innuttaasunut paasissutissat nutaat tunngasut, assersuutigalugu Danmarkimi paaqqinnittarfinnut nuuttut, Kalaallit Nunaanni suliassamut ilaatinneqartussat pisuni arlalinni pissarsiarineqarneq ajortut. Tamatumunnga pissutaasoq pingaarneq

pissutaasimagunarpog, Kalaallit Nunaanni suliassamik ingerlataqartup Winformatik-imi paasissutissat imaluunniit suliassap imarisai naapertuuttunngorlugit nutartertarsimannginneri, assersuutigalugu paasissutissanik inniminniinernut tunngasunik, iliuuserineqartussanik nutaanut tunngasunik aamma tunniunneqartussanut tunngatillugu akinut nutaanut tunngasunik. Taamatuttaaq unammillernartuuvoq Winformatik-ip suliassanik ingerlatsinermi aqqissuussineq aamma aningaasanut aqutsinermut aqqissuussineq imminnut atassusersinnaannginnerat. BDO-p naliliinera malillugu pingaaruteqarpoq, Kalaallit Nunaanni kommunimi (akiliuteqartussamut) paasissutissat aningaasaqarnermut akisussaasumut taamaalillutik ingerlateqqinneqartannginnerat, taamaalillunilu kommunini innarluutilinnut suliassaqarfimmi aningaasaqarnermi aqutsinermut assilissamut tamarmiusumut takutinneqartumut unammilligassanik pilersitsilluni.

Ataatsimut isiginnilluni nalilerneqarpoq, suliassaqarfimmik nuussisoqarmalli, immikkoortut isornartoqarsinnaasuut, soorlu akisussaaffiup agguarneqarneranut, akiliutinut, ingerlaavartumik missingersuutinut naatsorsuutinullu malitseqartitsisarnermut aamma siulittuisarnermut tunngatillugu suliassat ingerlasarnerat aamma maleruagassat suliareqarnissaat qitiutillugit aqqinneqarnissaat sulissutigineqarsimasut. Tamanna suli kommuninut unammillernartunik ilaqarpoq, nalilerneqarporlu aningaasaqarnermut tunngatillugu malitseqartitsisarnerup pitsaanerulernissaanut periarfissaqartoq. Peqatigisaanik anguniakkat anguneqarnissaat qitiutillugit aqutsineq annikitsuinnaavoq, aamma BDO naliliivoq sunniutit pillugit suliniuteqartarnerit aqqissuussamik suliaralugit ilaanni misilinneqartaraluartoq. Kommunillu arlallit ilisimatitsissutigivaat, tamanna siunissami pingaarneriuilluni tullerriaarinermi salliutinneqalerumaartoq.

Politikikkut aamma allaffissornikkut ingerlatsinermi pisortat piviusumik pingaarnersiullutik tullerriaarinerannik saqqumisunngortitsineq: Tamanut tunngatillugu qulaajaanerup takutippaa, kommunini amerlanerni aalajangersimasunik maleruagassiortoqarsimasoq aamma oqartussaaffiit agguarneqarnerat pillugu pilersaarutininik sanasoqarsimasoq. BDO-p naliliinera malillugu oqartussaaffiit agguarneqarnerannut pilersaarutit tunngaviusut pitsaasut, peqataasut tamarmik akisussaaffianut aamma kiffaanngissuseqarlutik sulianik ingerlatsarnissaanut tunngaviit, matumani suliassanik ingerlatsartut, immikkoortortani pisortat, isumaginninnermut aamma ilaqutariinnut pisortat, pisortat aamma politikikimik suliallit ilanngullugit, erseqqissuummata aamma paasinarmata.

Taamaaliornikkut qulakkeerneqarpoq allaffissornikkut aamma politikikkut aqutsisut ingerlaavartumik ilisimatinneqartarnerat, assersuutigalugu kommunimi innnut suliassanut annertuunut akisuunullu tunngasunik aamma innuttaasut amerlassusiannut il.il. tunngasunik. Tamanna aamma allaffissornikkut politikikillu aqutsisut siunissaq isigalugu iliuuseqarnissaanut tunngavissanik pitsaasunik pilersitsivoq. Aningaasaqarnermut akisussaasut - immikkoortortami pisortat, naalakkat pisortallu - aningaasaqarnermut siunnersortit peqatigalugit killilimmik pilersaaruisioqatigiittarput, missingersuutit ukioq missingersuusiorfiusoq agguarlugu atorneqarnissaanut. Taamaattorli BDO naliliivoq, ukiup ingerlanerani aningaasat atugassat pillugit suliaqartoqartartoq, naak akiligassat assigisaallu immaqaa aatsaat kingusinnerusukkat tiguneqartussaagaluit.

Tassunga ilassutitut BDO-p paasivaa, suliniutinut allanut killilimmik pingaarnersiulluni tullerriaareqqissinnaanermit periarfissat atorneqartut. Qulaani pineqartut eqqaamallugit BDO naliliivoq, siunissaq ungasinnerusoq isigalugu pingaarneriuilluni tullerriaarisinnaaneq ullumikkut kommunini innuttaasut innarluutillit pillugit aqutsinermi paasissutissat atugassat uppernartut nutartikkallu killilimmik pissarsiarineqarsinnaammata. Winformatikip amigartumik atorneqarneranik aamma imarisaata nutarterneqartannginneranut tunngatillugu siuliani assersuut nassuiaatissat arlaqartut taanna ilagaat ataaseq, soq kommunini

allaffissornikkut ingerlatsinermi aamma politikikkut pisortat massakut nalilersuinissaminut unammilligassaqaqnersut, innarluutillit sullinneqaqneranni suut suliniutaassanersut aamma suut siunissaq qaninnerusoq aamma siunissaq ungasinnerusoq isigalugit pingaarnersiorlugit tulleriiaarneqassanersut.

Aqutsinermi suut tamaasa ilanngunneqarnissaanut tunngavik aamma akimuilluni pingaarnersiulluni tulleriiaarineq aamma naammassisaqarluarnerulersitsineq:

Oqaatigineqareersutut qulaajaanerup takutippaa, innarluutillit pillugit suliassaqaqfiup nuunneqaqnerata kingorna suliassaqaqfiup aningaasaqarneranut aamma missingersuutininik malitseqartitsisarnermut kommunit qitiutitsillutik isiginninnerat annertusisimavoq, 'ingerlatat isornartullit' aningaasaqarneq annertuumik sunniuteqaqfigisinnaammassuk. Tamanut tunngatillugu tamanna nassataqaqsimavoq assersuutigalugu kommunini, innarluutilinnik sullissinermi sulliat inersimasunut meeqqaanullu suliassaqaqfiit immikkoortillugit avillugit suleqatigiiffiusuni, immikkoortortap nammineq iluani aamma immikkoortortat akornanni suleqatigiinnermi aalajangersimasumik ilusissamik pilersitsisoqaqsimavoq.

Kommunini ingerlaavartumik immikkoortortat aamma pisortat kiisalu aamma aningaasaqarnermut siunnersortit attuumassuteqartut akornanni ataatsimiinnerit ingerlanneqartarput.

BDO-p isumaa malillugu taamaaliorneq sulisorisat aamma pisortat akornanni tapersersoqatigiilluni isummersoqatigiittarnissamut ajunngitsumik tunngavissamik pilersitsiinnarani, kisianni aamma pisuni ulapiffiusuni imminnut ikorfartoqatigiittarnissamut tunngavissamik pilersitsivoq. Peqatigisaanik taamaaliorneq pitsaasunik periarfissiivoq pitsaanngitsut oqaluuserineqarnissaanut, taamaalillunilu suliassat ingerlasarnerannut naammassisaqarluarnerulersitsisoqarsinnaalluni, assersuutigalugu suliassat ingerlasarnerannut, inissiisoqarnissaanik suliqaqnermi il.il.

Taamaattorli peqatigisaanik BDO isumaqarpoq, kommunini arlaqartuni unammilligassaqaqtoq kommunip iluani aqutsisoqarfanni immikkoortortat allat akimorlugit, akimuilluni pingaarnersiulluni tulleriiaarisarnissamut tunngavissamik aalajangersimasunik pilersitsisoqarnissaanut. Tamatumani pingaartumik tunngavigineqarput suleqatigiinnissamut unammilligassat, kommunit arlaqartut misigisaat, innarluutilimmut ilaatigut atuarfimmuut imaluunniit sunngiffimmi sammisassaqaqartitsinissamut il.il. tunngasunik neqeroorutininik pilersitsiniarnermut atasumik.

Taakku saniatigut paasineqarpoq, kommunit akuttunngitsumik aalajangiineq ajortut, innutaasoq suneqassanersoq, taanna najugareerluni angerlarluni uteraangat. Kommunit akisussaaffigaat, inuusuttoq innarluutilik, Danmarkimi ukiut pingasut STU-meerluni Kalaallit Nunaannut uternerani, naleqquttumik neqeroorfigineqarnissaata isumagineqarnissaanut, kisianni BDO isumaqarpoq, pisuni amerlasuuni innuttaasut taakku neqeroorfigineqarneq ajortut.

Taamatutaaq nalilerneqarpoq, pisuni amerlasuuni imminnut atasuni siunissaq qanittoq kisiat pillugu eqqarsartoqartartoq, innuttaasoq innarluutilik najugarnissamut neqeroorummot inissinneqaraangat, aamma arlaqartunik assersuutissaqarpoq, suut tamaasa ilanngullugit aqutsineq - suliassami piginnaasat aamma aningaasaqarnermut akisussaaffik imminnut ingerlaqatigiissillugit - pissusissaatut ingerlaneq ajortoq. Tamanna tunngavilersorneqarpoq, kommunit amerlasuut unammilligassaqaqnerannik innarluutilimmut ilaqtat aamma qanigisat ikorfartorneqartarnissaanik, pineqartup paaqqinnittarfimmi najugaqarallarnerata nalaani.

Kommunini suliassanik isumaginnittartut arlaqartut periarfissat ujartorpaat, atugassanik aningaasaliissutit assersuutigalugu ukiunut marlunnut pingasunulluunniit atuutsinneqartarnissaanik. Isumaginnittoqarfiit isumaqarput, innutaasumut suut tamaasa ilanngullugit pilersaarusiortarnissaq ajornannginnerusumik qulakkeerneqarsinnaasoq, peqatigisaanik allaffissornikkut ingerlatsinermit isumalluutininik sipaartoqarsinnaavoq, suliassami ukiut tamaasa qinnuteqaatit suliareqqinneqartarnerannut. BDO-p nalilerpaa, pingaaruteqartoq suliassani ataasiakkaani pissutissaqarsinnaasoq aningaasanik atugassanik ukiunut arlaqartunut akuersissuteqartoqartarnissaa, kisianni peqatigisaanik erseqqissarlugu pingaaruteqartoq suliassat ingerlaavartumik suliareqqinneqartarnissaat pissutissaqartarsinnaammat, innutaasumut tunngatillugu pissutsinik allanngortoqarneranik pisoqartarsinnaammat.

6.1.3 ILUSEQARTITSINERIT, INGERLATSINERMI NAAMMASSISAQARLUARTOQARNISSAANIK KAJUMILERSITSISUT

Innarluutilinnut suliassa qarfiimmi kommunit naammassisaqarfiulluurtumik ingerlatsinerannut allaffissornikkut aqutsinermi iluseqartitsinerit aamma aqqissuussinermi ikorfartuinerit tassaapput tunngaviit aamma malussarniutit pingaarnerpaat.

Kommunini allaffissornikkut aqutsinermi iluseqartitsinerit

Qulaajaanerup siulliullugu sallerfaatillugulu takutippaa, kommunit ataasimut isigalugu isumaqartut, aalajangiisarnermik piginnaatitaaffiup aamma aningaasaqarnermik akisussaaffiup ataatsimuulersinneqarnerat pingaarnerusutigut kinguneqartoq, suliassat suliareqartarnerat sukkanerulersoq aamma naammassisaqarfiunerulersoq, aningaasanik atugassanik akuersisarneq Namminersorlutik Oqartussat aqqutigeqaartarunnaarmagu.

Tamatuma saniatigut qulaajaanerup takutippaa, innarluutilinnut suliassa qarfiup nuunneqarnera kinguneqarsimasoq, innarluutilinnut suliassa qarfiimmut tunngasunik maleruagassanik kommunit erseqqissunik paasinartunillu allaffissornikkut aqutsinissamut suliassat suliareqartarnissaanut aamma aqqissugaanermut tunngasunik suliarsimasut. Assersuutigalugu kommunit arlaqartut misigivaat, meeqqanut aamma inersimasunut tunngasumik aqutsivimmik immukkut peqarnissaq isumaqarluartoq, suliassat immikkoortillugit suliareqartarlutik, peqatigisaanik pisortat akornanni suliassat suliarelugit ataatsimiinnerit ingerlasarnissaat aalajangersimasumik iluseqartinneqarlutik.

BDO-p naliliinera malillugu tamanna nassataqarpoq, kommunit iluanni iluseqartitsineq allanngortinneqarmat, massakut misigineqarluni innarluutilinnut suliassa qarfiimmi qaninnerusumik pitsaaneruseqarlu qitiusumik allaffissornikkut ingerlatsiviit akornanni suleqatigiittoqarluni. Suliassat sulisut akornanni piginnaasaqassuseq naapertorlugit ingerlanneqartut ajunnginnerusumik pingaarnerusutigut takuneqarsinnaallutik aningaasaqarnerlu imminnut ingerlaqatigiippat, inissiisoqarnissaanut suliart, pensionit, najugaqarfissanik neqeroorutit il.il. tamarmik kommunimi ataatsimoortinneqarmata. Kisianni peqatigisaanik nalilerneqarpoq, isumaginnittoqarfinni aningaqaqarnermut aqutsinermit tunngasut pillugit sulii unammilligassaqartoq (soorlu qulaani allaaserineqartoq) innarluutilinnut tunniuttakkat pillugit ataqatigiittoqarnissaa isumagineqassatillugu.

Tassunga atasumik qulaajaanerup takutippaa, kommunit pingaarnerusutigut isumaqartut, siusinnerusumut naleqqiullugu innarluutilinnut suliassa qarfik naammassisaqarfiulluarnerujussuarmik ingerlanneqartoq. Soorunami tamanut tunngatillugu

misigineqarpoq, kommunip iluani suleqatigiinneq pitsaanerulersimasoq, kisianni kommunit ilaani aamma misigineqarpoq allaffissornikkut ingerlataqarfiit akimorlugit suleqatigiinnermut tunngasunik annertuunik unammilligassaqartoq, assersuutigalugu suliffissaqartitsiniarnermut aamma atuarfiit pillugit suliassaqarfinnut. Tamanna imatut paasineqassaaq, kommuni pisortatut oqartussatut akisussaavoq, innarluutinnut suliassaqarfimmi allaffissornikkut ingerlatsiviup imaluunniit isumaginnittoqarfiup assersuutigalugu atuarfiit pillugit suliassaqarfiup akornanni imminnut sunniivigeqatigiilluni suleqatigiinnissaat, innarluutilimmit atorineqarsinnaasumik naleqquttumik iliniartitaanissamik neqerooruteqartoqarnissaanut.

BDO naliliivoq, innarluutillip allat assigalugit sapinngisamik ulluinnarni inuunermi nalinginnaasunik atugaqarnissaanik siunertap naammassinissaanut kommunit akuttunngitsumik artorsartartut. Innarluutilli toqqissisimanartunik atugaqarnissaanut piumasaavoq suut tamaasa ilanngullugit suliniuteqartoqartarnissaa, peqatigisaanik isumagalugu naleqquttumik ineriartortitsisoqarnissaa iliniartitaaneq aamma sulilersitsiniarnermi suliniutit aqqutigalugit, matumani suliffinni illersukkani suliffeqartitsinerit ilanngullugit.

BDO-p isumaa naapertorlugu suliassaqarfiup nuuneqarnera nassataqarsimavoq, kommunit ilaat suliniutinik aallartitsinerannik, kommunini paaqqinnittarfiit aamma najugaqarnissamik neqeroorutit allat akimorlugit. Taamaalilluni BDO isumaqarpoq, kommunit arlaqartut innarluutillit najugaqatigiiffinnut katersorniarlugit misilliisut, najugaqartut qanoq innarluuteqarnerat allaavigalugit immikkoortiterlugit. Taamaaliornikkut paaqqinnittarfiit naammassisaqarnerulernissamut periarfissaqalissapput, periarfissaqalissammat sulisorisat avillugit atorineqartarnissaat aamma imminnut tapersersoqatigiilluni isummersortoqartarnissaa pissutigalugu. BDO naliliivoq tamanna assersuutissaasoq erseqqissoq, suliassaqarfiup nuuneqarnerata nassataanik kommunit kajumissuseqartut nutaamik eqqarsarnissamut.

Qulaajaanerup takutippaa, paaqqinnittarfiit aamma najugaqarfissanik neqerooruteqartartut ilaat kommunimi innarluutillit pillugit suliassanik ingerlataqartartunik aamma angerlarsimaffinni peqqinnissamik sulisunik qaninnerusumik suleqateqarnerup ingerlaleraneramik misigisaqartut. Innutaasunut tunngatillugu pisoqaraluttuernerani pisussaagaluit arlaqartut siusinaarluni paasineqartarput qaninnerusumik suleqatigiinnerup nassataanik, taamaalillunilu immikkut suliniuteqarluni iluuserineqartussaralugit tapersersuisunut nalunaaquttap akunnerinik tunniussinerit, ikiorsiinermi atortut il.il. pisariaqarunnaartarlutik. Taamaalilluni paaqqinnittarfiit aamma kommunit annertuumik kajumissuseqalersarput innuttaasumut tunngatillugu siusissukkut suliniuteqarlutik iliuseqarnissamut.

BDO-o innersuussutigaa, ullumimut naleqqiullugu kommunit periarfissaat, kommunimi innarluutilinnut najugaqarfissatut neqeroorutit assigiinngitsut, matumani ilaatigut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnut, kommunit najugaqatigiiffiutaanut, utoqqaat angerlarsimaffiitut aamma suliffiit illersukkanut tunngasut ilanngullugit, ataatsimut isugalugit ajunnginnerusumik eqqarsaqatigiiffiusariaqartut.

Neqeroorutit pillugit allaffissornikkut ingerlatsinermi iluseqartitsineq

Qulaajaanerup takutippaa, innarluutilinni suliassaqarfimmi ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni allaffissornikkut ingerlatsinermi pisariaqartitsineq naapertorlugu Namminersorlutik Oqartussat isumaginnittuusut. Ikiuineq ingerlanneqarpoq oqarasuaat aamma mail atorlugu tapersersuilluni isummersoqatigiilluni ikiuinertut, kisianni aamma arlalinni assersuutissaqarpoq, Namminersorlutik Oqartussani sulisorisat piffissami sivikinnerusumi aallaartinneqartartut naatsorsuutini nalunaarsuinermik, akissarsialerinermik aamma naatsorsuuserinermik ikiuiartortillugit.

Qulaajaanerup aamma takutippaa , kommunini najugaqaqatigiiffiit ingerlaavartumik ulluinnarni ingerlatsinermut aamma aningaasaqarnermut tunngasuni suliassanut kommunimi allaffissornikut aqutsivinniit ikorfartorneqartut, taamaaliornerlu najugaqaqatigiiffiit oqarnerat malillugu ukiuni kingullerni annertusiartuinnarsimavoq. BDO-p nalilerpaa, taamatut najugaqaqatigiiffinnut aamma ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnut allaffissornikkut ingerlatsinermik ikiuisarneq innarluutilinnut suliassaqaqarfimmik naammassisaqarneraluni ingerlatsinissamat pingaaruteqartoq.

Aammattaq 2014-imi kommuninut atuutilersumik ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnut meeqqanut inuusuttunullu innarluutilinnut suliassaqaqarfimmut Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunut tunngatillugu atuinermit 100 %-imik akiliuteqartoqartalerpoq. Isumaqaqatigiissuteqarnermi siunertarineqarpoq ulloq unnuarlu paaqqinnittarfeqarnerup annertunerusumik takulertorneqarsinnaanissaa paasinartuunissaalu. Tamanna ilatigut pissaq paaqqinnittarfinni inissat pigineqartut amerlanerusut atorneqartalernissaanut kajumilersitsisoqarnerata qulakkeerneqarneratigut, tamannalu aqputigalugu naammassisaqartoqarnerusalarluni. Atuinermi akiliutaasartut aalajangersarneqassapput paaqqinnittarfinni ataasiakkaani aningaasartuut eqqortut aallaavigalugit aamma paaqqinnittarfiup ingerlatsinermut missingersuutai, aningaasartuutitut ataatsimoorussat ilaanik akiliutissat, aamma inissanit pigineqartunik atuinissamik procenti naatsorsuutigisag ilaatinneqartassapput.

BDO-p naliliinera malillugu innarluutilinnut suliassaqaqarfimmi atuineq malillugu akiliuteqarnikkut 100 %-imik aningaasalersuisarnerup atorneqalernera aqutsinermit pingaaruteqarpoq. Akigitinneqartup aamma pissarsiarineqartup imminnut qaninnerusumik atalernissaat taamaaliorneqarnerani pissasoq ilimagineqarpoq, nassatarissallugulu paaqqinnittarfiit kajumissuseqarnerulissasut kommunit pisariaqartitaannut naleqqusaanissamat aamma neqeroorutitut innuttaasut inissikkumaneqartut tiguneqartarnissaanut. Sulili ilisimaneqanngilaq sunniutit taakku qanoq annertutigisumik piimaartut, aamma aqutsinermit tunngatillugu unammilligassanik aqqinneqanngitsunik suli peqarnerisq.

6.1.4 EQIKKAANEQ

Tamanut tunngatillugu BDO naliliivoq nuussinermi siunertarineqartut aamma politikikkut pingaarnersiulluni tulleriiaarnermi tunuliaqutarineqartut, tassalu aalajangiisarnermik piginnaatitaanerup aamma aningasalersuisarnermik akisussaaffiup akornaanni sapinngisamik annertunerpaamik ataqaqatigiittoqarnissaa, annertuutigit imminnut naapertuuttut.

Suliassaqaqarfiup nuunneqarnerani aalajangiisarnermik piginnaatitaanerup aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup imminnut ataqaqatigiinnerat pingaarnerusutigut isigalugu imminnut ataqaqatigiinnerat pilersinneqarpoq, taakkumi kommunini ataatsimoortinneqalermata. Qulaajaanerup takutippaa, ataatsimut isigalugu kommunit isumaqartut, innarluutillit pillugit suliassaqaqarfiup nuunneqarnerat namminermi naammassisaqarfiunerusumik ingerlalernissaa kajumissuseqarfigineqarnerulersoq. Taamatuttaaq BDO-p nalilerpaa, aningaasalersuisarnermik akisussaaffik, kommunit erseqqissumik kajumissuseqartileraat nutaamik eqqarsarnissamik, piginnaasat aamma isumalluutit atorluarneqarnerunissaanut kiisalu aamma suliat ingerlasarneranni allaffissornerujussuup marloriaammillu suliaqartarnerup atuukkunnaarsinneqarnissaanut.

Tamanna ilaatigut takuneqarsinnaavoq, kommunit immikkut tamarmik innarluutillit ikiorneqarnissaanut atorumaneqartut suliarineqartarnerannut tunngatillugu suliniutinik arlaqartunik aallartitsisimanerisigut. Taakku saniatigut kommunit killissarititaasunut naleqqiullugu qasunganerusunik atugassaqaalerput nammineernerullutik suliniutinik aallartitsisarnissaminnut, kommunini paaqqinnittarfinnit aamma najugaqarfiusinnaasunit allanit neqeroorutit akimorlugit.

Suliassaqaarfimmili soqutigisallit arlaqartut kommunip aningaasaqarnerata qitiutillugu isiginiarneqarneranut tunngatillugu isumakuluuteqarnertik, innutaasullu ikiorneqarnissamik piumasaminnik tamatigut pissarsineq ajoratarsinnaanerata oqaatigigaat. Soorlu aallarniutigalugu taaneqartoq, BDO periarfissaqaarsimavoq suliassat assigiinngitsukkaat misissornissaannut, tamatumunngalu uppersaataissaqaanngilaq, taamatut pisoqartarsimanissaa imaluunniit pisoqartarsimannginnera. Taamaattorli paasineqarpoq, Isumaginninnermut Naammagittaalliuteqartarfimmi suliassanut tunngatillugu kommunit ajorsartinneqartartut. Suliassaqaarfimmili naammagittaalliortarnermut ajornartorsiut ataaseq immikkut ittoq pissutaavoq, taannalu paasissutissatut tunngavittut atussallugit ajornakusoorpoq.

Suliassaqaarfimmi aningaasaqarneq pingaarnerusutigut isiginnilluni takugaanni, suliassaqaarfimmi atuneq appariaateqarsimanngilaq - paarlattuanilli pisoqarpoq. Suliassaqaarfiup nuunneqarnerata kingorna ataatsimut isigalugu innarluutilinnik suliassaqaarfimmi aningaasartuutit amerlisimapput. BDO-p naliliinera malillugu amerleriaatit takutinngilaat, sullissinerup pitsaassusia kommunit qaffanneqarsimasoq, imaluunniit kommunit naammassisaqarnerlunnerulersimasut. 2011-miit 2012-imut aningaasartuutit amerlanerulernerat assigaa aamma ukiut siulliini taamatut pisoqartarnera, imaasinnaalluni innuttaasut innarluuteqartut amerlanerulersimasut aamma / imaluunniit innuttaasumut innarluutilimmut ataatsimut aningaasartuutit amerlanerulersimasut.

Aningaasaqarnermut aqutsinermut tunngatillugu nalilerneqarpoq, suliassaqaarfiup nuunneqarneraniit immikkoortut isornartoqarsinnaasut pillugit, soorlu akisussaaffiup agguarneqarneranut, akiliutinut, ingerlaavartumik missingersuutitut naatsorsuutinullu malitseqartitsisarnermut aamma siulittuisarnermut tunngatillugit suliassat ingerlasarnerat aamma maleruagassat suliarineqarnissaat qitiutillugit aaqinneqarnissaat sulissutigineqarsimasut. Tamannali kommuninut suli unammilligassaavoq, nalilerneqarporlu suli periarfissaqartoq aningaasaqarnermik malitseqartitsisarnerup pitsaanerulersinneqarnissaanut.

Suli aamma paasiuminaatsunik aamma pitsaanngitsunik iluseqartitsisoqarpoq, assersuutigalugu kommunit akornanni suleqatigiinnermi. Assersuutigalugu akuttunngitsumik misigineqartarpoq kommunini allami innuttaasumut isiuuseqartussatut kommuniunerme ajornartorsiuteqartarnera, kina akiliisussaansoq aamma kina iliuuseqarnissamik piginnaatitaansoq pillugu assortuunnerit pilersinnaasarmata. Tamanna innarluutilinnut paaqqinnittarfinnut sunniuteqarsinnaavoq, suleqatigiinneq pillugu annertuumik ajornartorsiuteqarneranik misigisaqartartunut, kommunit akornanni isumaqatigiinngitsogaangat.

Kommunit suliassaqaarfiup tiguneqarnerata kingorna innuttaasunik angerlartitsisimanngillat, kisianni innuttaasut ataasiakkaat namminneq kissaateqarnertik malillugu Kalaallit Nunaannut utersimapput. Qulaajaanerup takutippaa, tamanut tunngasumik kommunit naammagisimaaraat, innuttaasut immikkut ittumik unammillernartunik peqarfiusut Danmarkimut inissinneqarsinnaaneritut periarfissaqarnera, aamma tamanut tunngatillugu naalakkersuisoqarfiup Danmarkimi immikkoortotaqarfianik suleqateqarneq pitsaasuusoq.

Taamaattorli Kalaallit Nunaanni kommunit tamatigut Danmarkimi inissiisarnermi aamma najugaqartitsisarnermi maleruagassanik ilisimasaat naammanneq ajorpoq.

6.2 ALLAFFISSORNIKKUT INGERLATSINERMIK PISARIILLISAANEQ

Innarluutilinnut suliassa qarfiup isumagine qarnerata nuunne qarnera sioqqullugu suliassat tamarmik marloriaammik sularineqartarput, suliassat sularineqartarneranni kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akisussaaffik aveqqammasuk.

Suliassa qarfiup nuunne qarnerani suliassat sularineqartarnerisa isumagine qarneranni akisussaaffik kommuninut kisimiilluni tigummineqalerpoq, taamaammallu pingaaruteqarpoq nalilersussallugu, kommunit ingerlatsinermi pisariillisaanissamik annertuumik periarfissaat, suliassa qarfiup nuunne qarnerani erseqqissumik siunertarineqarmat piviusunngortinneqarsimanersoq.

Tamatuma imarisaata ilaatigut kommunini paasiuminartumik akisussaaffiup suliassallu agguarne qarnerarisa allatut qitiutillugit isiginiarneqartussanngortippai, taamaalilluni innarluutilinnut suliassa qarfiup nuunne qarnerata kingorna allaffissornikkut ingerlanne qarnera kommunimut innuttaasunullu takulertorneqarsinnaanera erseqqinnerulersinneqarneresoq.

6.2.1 AKISUSSA AFFIUP SULIASSALLU AGGUARNEQARNERAT ERSEQQISSOQ PAASIUMINARTORLU

Qulaajaanerup takutippaa, kommunit assigiimmik qularnaatsumik isumaqartut, - innarluutilinnut nutaamik politikkeqalernerneq, allaffissornikkut ingerlatsinermi nutaanik maleruagassanik najoqqutassalernikkut aamma piginnaasat pillugit kommunit iluini pilersaarutit aqutugalugit - innarluutilinnut suliassa qarfiup akisussaaffiup agguarne qarnera erseqqinnerulersinniarlugu eqqortumik allariarsimallutik, kommunip nammineq iluanni aamma Namminersorlutik Oqartussat kiisalu aamma paaqqinnittarfinnut tunngatillugu. Sullissisartut allat tassunga tunngatillugu llassutit isumaqarput, iliuuseqartartut aamma akisussaaffik annertuumik erseqqinnerulersimasut aamma pitsaanerulersimasut, tamannalu toqqaannartumik pissutaasoq taakku isumaat malillugu, ullumikkut kommunini innarluutilinnik sullissinermi suliassanut piginnaasaqassuseq pitsaanerulersimasoq.

Siulliullugu sallaatillugulu qulaajaanerup takutippaa, peqqussummut ilaatitsisoqarnissaanik suliassat sularineqartarnerat aalajangiinissap ingerlasarneranut qanimut ilaatinneqartartoq, piginnaasanut pilersaarutit aalajangersimasut aqutugalugit. Taamaalilluni kommunimiit kommunimut assigiinngisitaartumik peqqussummut ilaatitsisoqarnissaanik suliassat ingerlasarput, kisianni tamanut tunngatillugu imaappoq, suliassanik ingerlataqartut suliassat sunaaneriniq nalunaarsueqqaartarput taavalu uppersaatissat pisariaqartinneqartut qulakkeerlugit, tamatumalu kingorna suliassat immikkoortortami pisortamut, pisortanut aamma pisariaqarpat politikikkut aalajangiisussanut ingerlasarpoq. Pisut ilaanni pisortaanerit aamma ilisimatinneqartarput.

Pingaarnerusutigut BDO-p nalilerpaa, aalajangiinissap ingerlasarneranut ilaatillugit piginnaasat pillugit pilersaarutit atortuulersinneqarneri tamanut tunngatillugu nassataqartoq, ilaatigut paaqqinnittarfinnut, najugaqatigiiffinnut neqeroorutinut aamma ilaqutanut inissiinissamik suliassat ingerlasarnerani tamatigut ilisimaneqalermat, apeqqutit pillugit

kommunimi kimut imaluunniit sumut saaffiginnittoqassanersoq. Taamaattorli kommunip nammineq misigivaa, kommunip nammineq iluani akisussaaffiit aamma suliassat agguarneqarnerannut tunngatillugu iluseqartitsineq erseqqippallaanngitsoq suliassaqrarfiup tiguneqarnissaa sioqqullugu iluseritinneqartumut naleqqiullugu, pisariaqartorlu kommunimi namminerisamik suliniuteqartoqarnissaa iluanaarutissat pissarsiarineqassappata. BDO-p innersuussutigaa, piginnaasat pillugit pilersaarut ingerlaavartumik nutarterneqartassasoq, assersuutigalugu ukiumut ataasiarluni, taamaalilluni suliassaqrarfiimi suliat ingerlasarnerisa iluarsissuteqarfigineqarnissaat pitsaanerulersinneqarnissaallu periarfissinneqarluni.

Peqatigisaanik nalilernerqarpoq, suliassaqrarfiup tiguneqarnerata kingorna qitiusumik suliassat ingerlasarnerat aamma suliassanik suliaqartarnerup aaqqiivigineqarnissaat qitiutillugit isiginiarneqarsimasut, tamannalu nassataqarsimasoq, kommunimi allaffissornikkut ingerlatsivinnut killeqarfiit atornerqartartut assinginik malinneqarsimagunangitsut. Soorlu immikkoortup siuliani taaneqatsiartoq, BDO-p paasivaa, innarluutilinnut suliniuteqarnermi suut tamaasa ilaatinneqartarnissaasa qulakkeerneqartarnissaat pillugit kommunit tamarmik unammilligassaqartut, assersuutigalugu ilinniartitaanissamut neqeroorutitut tunngatillugu, avatangiisit tigussaasut aamma atuarfimmitt neqeroorutit ajorpallaartartut imaluunniit meeqqap innarluutaanut naleqqutinnngitsut.

Soorlu siusinnerusumi aamma taaneqartoq, BDO isumaqarpoq, kommunit akornanni isumaqatigiinngissutinik pilersaqartartoq, innuttaasoq paaqqinnittarfimmi inissinneqartoq pillugu sulianut kina akiliisussaannersoq. Pingaartumik apeqqutit immikkut ittumik tapersersuinnermut aamma ikiorsiinnermut atortunut tunngasut isumaqatigiinngissutinut pissutaasarput.

Tamanna allatigut sunniuteqartarpoq, paaqqinnittarfinni misigineqartarluni aningaasanik atugassanik akuersissutit pissarsiarineqarnissaanut isumalluutit annertuut atortariaqartarnerannik. Taasuma paarlattuanik soqutigisaqaqatigiiffiit oqarput, sionatigut sivisuumik ilaatigut ikiorsiinnermut atortunut tunngatillugu utaqqisoqartariaqartartoq, kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni aningaasanik atugassanik akuersissuteqartarnermi suliat ingerlasarnerat pissutaalluni. Suliassaqrarfiup nuunneqarnerisa kingorna ajunginnerujussuarmik misigisaqartoqartalerpoq, kommuni kisimiilluni isumaginnittunngormat.

BDO-p nalilerpaa, innarluutilinnut suliassaqrarfiimi kommunit tamatigut suliassat annertuut paasiuminaatsullu aamma immikkut ittunik ajornartorsiutinik imaqartut pilersartut suliarinissaannut piareersimaneq ajortut, ilaannilu suliassanik suliaqartussanik immikkut piginnaasaqartunik sulisulimmik immikkoortortamik amigaateqartartut, suliassat ataasiakkaat aalajangersimasut suliarineqarnissaanut kommuninik siunnersuisartussamik. Taamatut naliliineq tunngaveqarpoq, suliassanut ataasiakkaanut immikkut ittunut annertuunik ajornartorsiutinik imaqartunut taamaattunut kommunit siunnersorneqarnissamik aamma ilitsersorneqarnissamik pisariaqartitsinerat. Suliassanik immikkut ilisimasalinnik immikkoortortamik taamaattumik ullumikkut peqanngilaq.

6.2.2 PITSAANERUSUMIK TAKULERTUIISOQARSINNAANERA

Innarluutit ikiorserneqarnissaanik innuttaasut qinnuteqaataat kommuninit suliarineqartarput. Qinnuteqaammik itigartitsinermi allakkatigut kommunimit nalunaarutigineqartumi innuttaasoq naammagittaalliornissamut ilitsersorneqassaaq. Itigartitsinermi aamma naammagittaalliornissamut ilitsersuut kalaallisut allassimassaaq. Allakkatigut itigartitsineq

tunuliaqutaralugu innuttaasooq periarfissaqarpoq Isumaginninnermut Naammagittaalliortarfimmuut naammagittaalliornissaminut, kommunit aalajangiinera misilitsillugu.

Inuinnaat aamma kommuni IPIS-imut tamanut tunngasunik siunnersoqqullutik aamma ilitsersoqqullutik saaffiginnissinnaapput, kisianni IPIS suliassanik ataasiakkaanik suliaqarsinnaangilaq.

Qulaajaanerup takutippaa, tamanut tunngatillugu akisussaaffiit aamma suliassat agguarnerisa erseqqinnerulernerisa nassataanik kommunit isumaqartut, innuttaasunut ilaqaataasunullu takulertoruminarnerulersooq innarluutilinnut suliassaqarfimmi kommunip pingaarnertut saaffiginniffiunera.

Qulaajaanerup aamma takutippaa, kommunit ilaat sulisorisat taarserarnerujussuanik pissuteqartumik unammilligassaqartut, aamma pingaartumik sulisut nutaamik atorfinittut tamatigut maleruagassat paasineq ajoraat, assersuutigalugu isumaginninnermut siunnersortitut sulinermi piginnaasanik tunuliaqutaqanngikkaangamik. Isumaginninnermut siunnersortit suliassat immikkut innerusut suliarisarpaat, aallavittullu piginnaaneqarlutik kommunini suliassat sularinissaannut. Taamaattorli suliassat ilaat imaassinnaasarput, suliassanik sularinnittartunik arlaqartunik ataatsimoorullugit sularineqartariaqartunik.

Tassungali tunngatillugu BDO naliliivoq, innuttaasut malugisinnaalluaraat, sumut saaffiginnissallutik, kiap aningaasat atugassat akuersissutigisai il.il. Peqatigisaanilli nalilerneqarpoq, paasiuminaatsoq, qanoq iliornissamut periarfissaqarneranik, ikiorneqarnissamik qinnuteqaat itigartitsissutigineqaraangat.

Tamatumani soqutigisaqaaqatigiiffiit misigisimavaat, tamanut tunngatillugu allakkatigut naammagittaalliornissamut ilitsersuut aamma allakkatigut itigartitsissut il.il. amigaataasut, tamannalu innuttaasunut paasiuminaatsuuooq paasissallugu suliassami pineqartoq ingerlatitseqqqissaguni qanoq iliortariaqarnerooq. Aammattaaq soqutigisaqaaqatigiiffiit misigisaqarput, innuttaasat arlaqartut sunik pisinnaatitaaffeqarnerinik ilitserorneqarneq ajortut, assersuutigalugu sulinermi isertitassaraluanik annaasanik taartisisinnaatitaasut, angajoqqaat meeqqat innarluutillit angerlarsimaqatigisariaqarpasusuk.

BDO paasivaa, Isumaginninnermut Naammagittaalliuteqartarfimmuut naammagittaalliornerit suliassaqarfiup nuunneqarnerata kingorna ikinnerulersimasut. Aammattaaq paasineqarpoq naammagittaalliortut ikinerannut pissutaasooq suliaqartunit assigiinngitsumik isumaqarfigineqartoq. Taamaalilluni kommunit illuatungaani oqaatigaat, suliassat sularineqartarnerat takulertoruminarnerulluni paasiuminarnerulersimasooq aamma innuttaasut pisariaqartitaat napertorlugit aningaasanik atugassanik akuersissuteqartarnissamut ajunnginnerusumik paasinnittoqartalersimasooq. Illuatungaani soqutigisaqaaqatigiiffiit isumaqarput, tamanut tunngatillugu naammagittaalliornissamut ilitseruisarnerup amigaataaanaera pissutaasooq aamma tamatumani pineqartut tassaammata innuttaasut sinnerinut naleqqiullugit innuttaasut immikkoortut ataatsimoorut, naammagittaalliornissaminut pingaarnersutigut iliornissaminut takunninnissaminut artorsartut.

BDO-p naliliinera malillugu naammagittaalliortut ikilinerannut pissutaasooq pingaarneq tassaavoq, Naammagittaalliortarfimmuut innuttaasut naammagittaalliornissamut kommuninit ikiorneqassaarnerat - imaluunniit innuttaasut sinnerlugit naammagittaalliusaarnerat - soorlu taamaattoqarsinnaasimasooq aamma taamaattoqarsimasooq suliassaqarfiup nuunneqarnera

sioqqullugu. Namminersorlutik Oqartussat / naalackersuisoqarfiup aalajangigaat pillugit suliassat naammagittaalliutigineqartut amerlasuut kommunineersuupput.

BDO-p innersuussutigaa, innarluutilinnut suliassaqarfimmut tunngatillugu naammagittaalliortarnermut aaqqissuussineq nutarterlugu allangortiterneqarnissaa. Tassunga atatillugu BDO-p innersuussutigaa, kommunit itigartitsillutik allagaqartarnerat aamma naammagittaalliornissamut ilitsersuisarnerat pillugu annertusisamik nakkutigineqassasoq naliliiffigiumallugu, allaffissornikkut ingerlatsinermi inatsisitigut isumannaatsuutitsinissamik maleruagassat malinneqarnerisut aamma tamanut tunngatillugu pissutigineqartoq ilisimatitsissutigineqartarnerisut aamma naammagittaalliornissamut ilitsersuisoqartarnerisut.

Aammattaq BDO-p nalilerpaa, naammagittaalliornissamut allakkatigut ilitsersuineq namminerimi naammangitsiq, innuttaasut amerlasuut aaqqissuussinermit ilaasut naammagittaalliornissamut ikiorneqarnissamik pisariaqartitsissammata. Taamaattumik aamma isumaliutigineqartariaqarpoq, innuttaasut sanngiitsumik inissisimasut naammagittaalliornissaanut qanoq ikiorneqartariaqarnerisut, matumani ilanngullugu suliassanut tunngatillugu innuttaasut naammagittaalliorsinnaanerisa ikorfartorneqartarnissaanut suliniuteqarluni ineriartortitsisoqassanerisut.

Innarluutillit pisinnaatitaaffii

Suliassat suliareqartarnerannut, sulisussanik pissarsiortarnermut aamma naammagittaalliutinut tunngasunut kommunit unammilligassaqartarnerat innuttaasut inatsisitigut isumannaatsumik inissisimanissaanut aamma pisinnaatitaaffiinut pingaaruteqarpoq.

Inatsisartut peqqussutaat nr. 7, 3. november 1994-imeersoq § 1 tunngavigalugu aamma FN-imi Innarluutillit pillugit isumaqatigiissut aqutugalugu Kalaallit Nunaat pisussaavoq inuit timimikkut imaluunniit eqqarsartaatsimikkut innarluutillit sapinngisamik nalinginnaasumik ulluinnarni inuuneqarnissaasa isumaginissaanut. Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit taamaallit annertusisamik akisussaaffeqarput innuttaasut inatsisitigut isumannaatsumik inissisimanissaasa, pisinnaatitaaffeqarnerisa aamma assersuutigalugu naammagittaalliorsinnaanerisa isumaginissaanut.

Ilaatigut soqutigisaqatigiiffiit napertorlugit innuttaasut qanigisaani neqeroorutit amigaataapput, aamma sapaatip akuneranut ataasiaannarluniluunniit anisarnissat innuttaasumut, sullissivimmut aamma kommunimut neqeroorutigineqartup atornissaa unammilligassaasinnaasarpoq. Sammisassaqartitsilluni neqeroorutit aamma suliffeqarfiinik illersukkanik neqeroorutit ikiuttuinaapput aamma tamanut tunngatillugu inooqatigiinnermi sammisat, innuttaasup innarluutillip ornittagarisinnaasaat tamanut tunngatillugu ujartorneqarlutik apersuutigineqarput, tak. Innarluutillit pillugit isumaqatigiissummi art. 19 aamma 20 inuiaqatigiinni nikilertorsinnaanermit aamma peqataanermit tunngasut.

Qulaaniittut aamma naammagittaalliorsinnaanermit aaqqissuussinerup nutarterneqarluni allangortinneqarnissaata pisariaqartinneqarneranut nangissutitut BDO isumaqarpoq, piffissap ilaani kommunit unammilligassaqartartut isumaqatigiissutip malinniarneqarnerani.

Suliassanut piginnaasat aamma aningasaqarnermit tunngatillugu mianerisassat marluullugit ilaatinneqarneri Kalaallit Nunaanni nuani allani tamanut atuuttumik pisortat ingerlatsineranni killissarititatu atugassarititaapput. Kommuninit pingarnerusutigut pisortatut oqartussatut aamma suliassanik ingerlataqartartuni ataasiakkaani marluulluni

misigineqartarpoq - aamma misigisaavoq - innuttaasup aamma kommunip aningaasaqarnerata akornanni mianerisassat akornanni tatineqarneq.

BDO-p nalilerpaa, innarluutilinnut suliassaqaarfiup nuunneqarnerata kingorna mianerisassat akornanni tatineqarneq malunnartoq, tassami aningaasalersuisussaaneermik akisussaaffik aamma aalajangiisarneermik piginnaatitaaffik massakut kommunini ataatsimoortillugit katersorneqarmata. Peqatigisaanilli nalilernerqarpoq, neqeroorutininik toqqaasarneermi suliassanut piginnaasat aamma aningaasaqarnermut mianerisassat naliliinermi aallaaviusartut imaluunniit aningaasartuutininut sapinngisamik appasinnerpaamik sunniutilik, suliassanut piginnaasat aamma aningaasaqarnermut akisussaaffik aqqissugaanerlu pitsaanerpaaq ataatsimut isigalugit mianeralugit tunngavigineqartarlutik.

6.2.3 KILLISSARITITAT QASUNGANERUSUT AAMMA SULIASSANIK MARLOQUIUSAMIK INGERLATSINERUP ATUUKKUNNAARNISSAA

BDO-p matumani nalilerpaa, aningaasalersuisarneermik akisussaaffiup kommunit erseqqissumik kajumilersikkai piginnaasat aamma isumalluutit atornerqarneri pillugit nutamik eqqarsarnissamut aamma suliassat ingerlasarneeranni allaffissornerujussuup marloqiusamillu suliqartarnerup atuukkunnaarsinnissaanut.

Tamanna ilaatigut takuneqarsinnaavoq innarluutillit ikiorneqarnissaannut ujartuisoqartillugu kommunit immikkut tamarmik suliniuteqarmata, aningaasaqarneermi killiliussat qaanginngikkaluarlugit suliassat suliarineqartarnissaanut. Tassunga atasumik ilaatigut KANUKOKA-mit misigineqarpoq, kommuninut killissarititit qasunganerulerneru, assigiiaannik innarluutilinnut ataatsimoortumik najugaqarfissanik aamma sammisassanik neqeroorutininik aamma najugaqaqatigiiffinnik immikkut ittunik il.il. pilersitsinissamik suliqartarnissamut.

BDO-p nalilerpaa, Namminersorlutik Oqartussani aamma kommunini suliassanik marloriarlugit suliarineqartarnerup unissimasoq, kommunit siullermik nalilersuissaarnerat, tamatumalu kingorna qinnuteqaammik naalakkersuisoqarfimmu nassiusissaarnerat, pisullu ilaanni akissuteqartoqartarluni allatut naliliisoqartoq - ingerlanneqarunnaarmat. Tamatut aningaasartuutininik amerlisaataasartut utaqqisitsinermik aallaavillit aamma aningaasanik atugassanik akuersissuteqartarneermi sulianik utertitsisarneq, naammagittaalliortarnerup il.il. suliassat amerlanerulernerannik aamma marloriaammik suliqarneermik nassataqartarpoq, siusinnerusukku kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni suliassat avinneqarnikuugallarmata. Taamaattorli peqatigisaanik nalilernerqarpoq, kommunit ilaassa iluini suli marloqiusamik suliassat suliarineqartarnerat ingerlaannarmat, suliassat assigiinngitsumik annertussusilimmik illoqarfimmi / nunaqarfimmik suliarineqartarmata aamma kommunimi qitiusumi suliarineqartarlutik.

Taassuma nanginneratut allaffissornikkut ingerlatsineq oqinnerulersinneqarpoq, kommunit amerlanerit ukiumut ataasiarluni aningaasanik atugassanik akuersisarneq suliarisalersimamassuk, siusinnerusukku assersuutigalugu ukiup affakkaarlugit suliarineqartaraluartut, taamaalilluni ingerlaavartumik suliat ilisimaneqartut suliareqqinneqartarunnaarlutik. Ukiumoortumik aningaasanik atugassanik akuersisarnerup, ukiup affakkaarlugit akuersisarnerup ingerlanneqartalernerani, suliassanut piginnaasat malillugit suliat pitsaassusiat qulakkeerneqartarpoq aamma sulisorisanut innuttaasunullu tamanna eqqissisimanarneruvoq. BDO-p nalilerpaa, pingaaruteqartoq, suliassat

ingerlaavartumik suliareqqinneqartarnissaat pissutissaqartoq, suliassami innuttaasumut tunngasunik pissutsinik allanngortoqartarsinnaammat.

Qulaajaanerup takutippaa, allaffissornikkut ingerlatsinerup naleqqussarneqarneranut tunngasut kommunini sularineqartut assigiinngitsunik isumaqarfigineqarput. Taamaalilluni kommunit arlaqartut isumaqarput, allaffissornikkut ingerlatsinermi aamma suliassanik sulariqartartut akornanni sipaaruteqartoqarsimasoq, marloriaammik sulariqartarnek atuukkunnaarsinniarlugu, tamannalu nassataqarsimasoq, kommunini immikkoortortaqarfiit amerlanerit amigartunik sulisoqartut oqaatigineqarluni.

BDO isumaqarpoq, innarluutilinnik sulariqartut akornanni taamatut oqartoqarnera tunuliaqutaralugu, isumaginnittoqarfimmi sulisorisassat amerlassusilerneqarnerat tamanut tunngatillugu appasittoq. Tassannga nalilernerpoq, kommunini suliassanik ingerlataqartartut suliassanik amerlavallaartunik sulariqartut aamma sapinngisamik pitsaanerpaamik suliassat sularineqartarnissaat atorsaaticigaat. Tamanna aamma siusinnerusukkat ajornartorsiutaagunarpoq, kisiannili pitsaanerulersitsisoqarsimanngilaq suliassaqarfiup nuunneqarnerata kingorna. BDO naliliivoq, unammilligassani isumalluutit kisimik pineqanngitsut, kisianni aamma innarluutilinnut suliassaqarfimmi silisussanik eqqortunik piginnaasalinnik sulisussarsiortarnissamut periarfissat amigaataasut.

Aammattaq BDO naliliivoq, suliassat ingerlataqartarnerinut isumaginnittartut suliassaqarpallaarnerat taamatut misigisaqartarnermut, naammagittaalliornissamut ilitsersuisarnerup amigaataaneranut il.il. pissutaasoq aamma taamaalilluni isumaginninnermut Naammagittaalliorarfimmut naammagittaalliornerit ikilinerannut pissutaasoq.

Tamanut tunngatillugu BDO naliliivoq, allaffissornikkut ingerlatsiviit aamma immikkoortortaqarfiit ataasiakkaarlutik innuttaasoq pillugu suleqatigiinnerat ajornartorsiutaasinnaasoq, immikkoortortaqarfiit sulisussamik amigaateqarnerat imaluunniit eqqortunik piginnaasalinnik sulisussamik amigaateqarnerat pissutaalluni. Tamanna ilaanni kinguneqartarpoq innuttaasumut tunngatillugu suliassap sularineqarnerani ataqatigiissarisooqarnek ajornera. Tamanna ilaatigut tunngaveqarsinnaavoq ukiuni kingullerni innuttaasut nalunaarsorneqarnissaat annertungaatsiartumik ajornartorsiutaasimammat, tassami ilaatigut Winformatikip, suliassanik aqutsinermi aqqissuussinerup tamakkiisumik atuutsinneqarnerata amigaataanerani. BDO naliliivoq, suliassanik aqutsinermi aqqissuussinerup tamakkiisumik atuutsinneqarnerata amigaataanera kommunini allaffissornikkut ingerlatsinermi annertuumik marloriaammik sulinermik nassataqarsimasoq.

Innarluutilinnut suliassaqarfimmit aqqissuussinermut tunngatillugu Utaqqisunik Qitiusumik Allattuiffik (DCV) aamma peqataasussaavoq suliassat sularineqartarnerisa sivikinnerusumik sularineqartarnissaanut. DCV, Ilaqutariinnermut Inatsisinillu Atuutsitsinermut Naalakkersuisooqarfimmi Ulloq Unnuarlu Paaqqinnittarfiit Immikkoortortaqarfiani suliassatut isumagineqartoq, tassaavoq aqqissuussinerit ilaat, inummik annertuumik innarluutilimmik paaqqinnittarfiimmut inissiiniarnermi suliassap sularineqarnerata ajornannginnerusumik sularineqarnissaanut ikorfartuisussa.

Taamaattorli BDO-p nalilerpaa, kommunini suliassat sularineqartarnerannik isumaginnittut akornanni DCV-p ilisimaneqarnera amigaataasoq. Tamanna ilaatigut suliassat ilaanut kinguneqartarpoq, inissiinerit pisarnerat utaqqisut allattorsimaffiat avaqqullugu, aamma paaqqinnittarfiit kommunini suliassanik isumaginnittartunik toqqaannartumik attaveqarfigineqartartut, oqaloqatiginnikkumasunik innuttaasumut innarluutilimmut inissamik peqartoqarnerasoq. Ima pisoqarsinnaasarpooq, paaqqinnittarfiup saaffiginnissutigineqartoq Ulloq Unnuarlu Paaqqinnittarfiit Immikkoortortaqarfianut ingerlateqqikkaa,

taamaattoqarneratalu nassatarisarpaa, innarluutilinnut paaqqinnittarfinni utaaqisut allassimaffiat tamatigut paasissutissanik nutaanerpaanik kingullernillu imaqarneq ajornera. DVC innarluutilinnut sullissivinnut aatsaat piffissami kingusissumi atortuulersinneqarpoq, suliassanillu ingerlataqartartut pissuseqarnerat siornatigut ingerlatsisimanermut annertuummik assinguvoq. Tassunga atatillugu BDO-p innersuussutigaa, DCV-p atorineqarnera pillugu annertunerusumik paasissutissiisoqarluni suliniuteqartoqassasoq.

6.2.4 EQIKKAANEQ

BDO pingaernerusutigut naliliivoq, suliassaqaarfiup nuunneqarnerata kingorna massakkut aaqqissugaaneq peqataasoq, suliassat suliarineqartarnerisa pisariinnerusumik ingerlasarnissaanik, annertunerusumik pitsaassuseqarnissaanik aamma annerusumik paasiuminartuunissaanik anguniagassatut kissaatigineqartup anguneqarneranut.

BDO-p qulaajaanerata takutippaa, aalajangiisarnermik piginnaatitaanerup aamma aningaasalersuisarnermut akisussaaffiup ataatsimuulersinneqarnerat pingaernerusutigut nassataqartoq, suliassat suliarineqarneri sukkanerusumik aamma naammassisaqaarfiulluarnerusumik ingerlalersut, aningaasanik atugassanik akuersisarneq naalakkersuisoqarfimmut aqquusaqqaartarunnaarnerisa kinguneranik. Aammattaaq allaffissornikkut ingerlatsineq oqinnerulerpoq, annertunerusumik ukiumut ataasiarluni aningaasanik atugassanik akuersisarneq kommuninit atorineqalermat, assersuutigalugu ukiup affakkarlugit pisarunnaarluni, taamaalilluni suliassat ilisimaneqartut ingerlaavartumik suliarineqarunnaarlutik. Taamaattorli BDO-p innersuussutigivaa, suliassat, pissutsinik allanngortoqarfiusut, ingerlaavartumik nalilersuiffigineqartannginnissaannut tamanna sinnassaatigut atorineqassanngitsoq.

Suliassaqaarfiup nuunneqarnera innarluutilinnut suliassaqaarfimmi suliassat suliarineqartarneranut aamma aaqqissugaaneranut tunngatillugu nutaanik politikkikkut anguniagassiortoqarneranik, maleruagassiortoqarneranik aamma piginnaasat pillugit pilersaarusiortoqarneranik nassataqarpoq. BDO naliliivoq taamaaliornikkut eqqortunik allariortoqartoq, kommunip iluani akisussaaffiit agguarneqarnerat erseqqissarneqarluni aamma suliassaqaarfimmi suliqaartunut allanut tunngatillugu, taamaaliornertu tamanut tunngatillugu kommunini ullumikkut innarluutinnut sullissinermi suliassat isumagineqarneranni piginnaasanut tunngatillugu nukittunerulersitsisoqarluni.

Allaffissornikkut ingerlatsinermi pisariinnerulersitsisoqaraluartoq, suliassaqaarfiup iluani kommunini suliassat suliarineqartarnerannut tunngasunik arlaqartunik unammilligassaqaarpoq. Taamaalilluni ilaatigut suliassat marloriarlugit suli suliarineqaratarsinnaapput, tassami suliataq ilaasa ilaat illoqarfinni / nunaqarfinni suliarineqartarmata aamma kommunini qitiusuni. Taakku saniatigut suliassanik isumaginnittartut unammilligassaqaarput suliassanut innutaasunut tunngasunik ajornartorsiutinik arlaqartunik annertuunik paasiuminaatsunillu imaqartunik, matumani eqqarsartaatsikkut ajornartorsiutinik imaqartut ilanngullugit. Kommunit tamanut tunngatillugu suliassanik isumaginnittartussanik piginnaasalinnik sulisussarsiortarneq pillugu unammilligassaqaarput, suliassanik taamaattunik suliqaarsinnaasunik, aamma kommuninit ujartoqarneqarpoq immikkoortortamut immikkut ittumik piginnaasalinnik sulisoqartumut saaffiginnittarnissamik periarfissaqarnissaq, siunnersuisinnaasumik – aamma suliassap aalajangersimasup suliarineqarnerani saaffiginniffiusartussamik.

Innarluutilinnut suliassaqaarfimmi sullissinermi atortunik aaqqissussanik ikorfartuinissamik siunertaqarneq pitsanngitsumik ingerlavoq. Innarluutilinnut suliassaqaarfimmi qarasaasiaq atorlugu suliassanik suliarinittarnermik aaqqissuussineq, Winformatik, kommunini

tamakkiisumik atortuulersinneqarsimangilaq, tamatumalu nassataraa, aningaasanik atugassanik akuersissutigineqartunut il.il. tunngasunik eqqortunik pisortanut paasissutissiisarnermi sulianut piffissaq annertoq atorineqartariaqarluni, aamma paasissutissat IPIS-imut nalunaarutigineqartussat tunniunneqarneq ajorlutik imaluunniit nutarterneqarneq ajorlutik.

Suliassa qarfiup nuunneqarnerata kingorna suliassat qitiusut ingerlasarnerisa aamma suliarineqartarnerisa pingaarnertut qitiutillugit isiginiarneqarnerisa nassataanik, kommunimi immikkoortotaqarfinni assigiinngitsuni suliassa qarfiit attuumassuteqarfigisat killii aaqqiissuteqarfigineqartut assigalugit aaqqiissuteqarfigineqarnissaat malinnaatinneqarsimangillat. Tamanna tunngaviuvoq BDO naliliimmat, innarluutillit allanut tamanut naleqqiullugit sapinngisamik assingusumik inuuteqarnissaanik siunertatut aguniarneqartoq kommunit ilaanneeriarlutik artorsaatigisaraat.

Taamaattumik pingaaruteqarpoq innuttaasumut takulertoruminarluni paasiuminartuussasoq qanoq naammagittaalliortoqartassanersoq, assersuutigalugu ikiorneqarnissamut qinnuteqaammik itigartitsisoqaraangat. Matumani soqutigisaqatigiiffiit misigisaqarput, tamanut tunngatillugu naammagittaalliornissamut ilitersuummik allatamik amigaateqartoq, aamma naak allatamik naammagittaalliornissamut ilitersuummik peqaraluarpalluunniit BDO naliliivoq, inunnt pineqartunut tamanna naammannaviangitsoq, nammineerlutik naammagittaalliornissaminnut ajornakusoortitseresunut.

Paasineqarpoq. Isumaginninnermut Naammagittaalliortarfimmumut naammagittaalliornerit suliassa qarfiup kingorna ikinnerulersimasut. BDO-p naliliinera malillugu naammagittaalliortut ikilinerannut pissutaasoq pingarneq tassaavoq, Naammagittaalliortarfimmumut innuttaasut naammagittaalliornissamut kommuninit ikiorneqassaarnerat - imaluunniit innuttaasut sinnerlugit naammagittaalliussaarnerat - soorlu taamaattoqarsinnaasimasoq aamma taamaattoqarsimasoq suliassa qarfiup nuunneqarnera sioqqullugu.

FN-imi Innarluutillit pillugit isumaqatigiisummut akuerseqataalluni peqataalernermi Namminersorlutik Oqartussat aamma kommunit annertusisamik akisussaaffeqarput innuttaasut inatsisitigut isumannaatsumik inissisimanissaasa, pisinnaatitaaffeqarnerisa aamma assersuutigalugu naammagittaalliorsinnaanerisa isumaginissaanut. Pingaarnerusutigut nalilernerqarpoq innuttaasut qanigisaani neqeroorutit amigaataagajuttut, aamma sapaatip akuneranut ataasiaannarluniluunniit anisarnissat innuttaasumut, sullissivimmumut aamma kommunimut neqeroorutigineqartup atornissaa unammilligassaasinnaasartoq.

6.3 SULIASSAT ISUMAGINEQARNERANNI PITSAASSUSEQ

Innarluutilinnut suliassa qarfiup nuunneqarneranut atasumik pingaartinneqarlutik sammineqartut tassaapput qaninnerulersitsineq, innuttaasunik sullissinerup pitsaanerulersinneqarnissaa aamma suliniuteqarnerup pitsaassusiata qaffasinnerulersinneqarnissaa. Nalilersuinermi uani immikkoortumi matumani sammineqassapput, suliassa qarfirmik nuussineq kissaatigineqartutut sunniuteqarsimanersoq sammineqartunut tunngatillugu aamma periarfissanik pitsaarnerusunik pinngortoqarsimanersoq inunnt annertuumik innarluutilinnut ataatsimut neqeroorutigineqartartut assigiinngitsut ineriartortinneqarnerisa ingerlatiinnarneqarnissaannut aamma suliniuteqarfigineqarnerannut tunngasunik.

6.3.1 NEQEROORUTIGINEQARTUT ASSIGIINNGITSUT PITSAASUT

Ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni neqeroorutini immikkut ittunik pilersitsisoqarnissaanut Namminersorlutik Oqartussat akisussaapput, neqeroorutinilli immikkut ittunik annikinnerusunik aamma najugaqaqatigiinnik il.il. pilersitsinissamut akisussaaffik kommuniniilluni. Qulaajaanerup pingaarnerusutigut takutippaa, soqutigisaqartut tamarmik, nalilersuinermi tunngavigineqartussamik matumani qulaajaanermi peqataasut isumaqartut, neqeroorutigineqartut assigiinngitsut pillugit ataatsimoortumik takusassiaq Kalaallit Nunaanni amigaatigineqartoq.

Soqutigisaqartut nalunaaruteqarput tamanut tunngatillugu immikkut ittunik neqeroorutit aamma atorussullugit ujartorneqartut imminnut annertunerusumik tulluarnissaat pisariaqartinneqartoq. Isumaginninnermut Naammagittaalliuteqartarfiup nalunaarutigaa, suliassanik peqartoq, angajoqqaat innarluutilinnik meerallit isumaqartut, meeraq pisariaqartinneqartoq naapertorlugu tapersorsorneqarneq ajormat, allatut ajornartumik Danmarkimut nuuttariaqarsimallutik.

Unammilligassat minnerunngitsumik pissuteqarput, innarluutillit ilaat eqqarsartaatsimikkut nappaatillit amerlanerulersimanagerat, aamma pingaartumik pineqartunut taakkununga ullumikkut neqeroorutit naleqquttut amigaataanagerat. Assersuutigalugu ukialunnguit matuma siornatigut innuttaasut skizofreni-mik nappaateqartut imaluunniit eqqarsartaatsimikkut nappaateqartut ikinnerujussuupput. Innarluutillit ukioqqortunerulernerisa nassataanik kommunit tatineqarput - aningaasaqarnikkut aamma neqeroorutininut tunngatillugu - siornatigut sungiusimaneqanngitsumik aamma eqqarsartaatsimikkut nappaatillit kommunini neqeroorutini pioreersuni atuisinnaannginnerannik. Pisut ilaani kommunit innarluutillit allatut ajornartumik utoqqaat illuinut inissinneqartariaqarsimapput, taakku neqeroorutini nalinginnaasuni najugaqartinneqarnissaat ajornarnerulersimammatt.

Aammattaq BDO naliliivoq, ineriartornikkut kingusissut aamma eqqarsartaatsimikkut napparsimasut paaqqinnittarfimmuut nalinginnaasumut imaluunniit utoqqaat illuanut inississallugit annertuunik unammilligassanik nassataqassasut. Piffinni ikittuni, soorlu Maniitsumi Najugaqarfik Elisibannuaq-mi misilittagaqartoqarpoq ineriartornermikkut kingusissunik ukioqqortuunik najugaqartitsineq, kisiannili tassani taamaallaat aalajangersimasumik 12-nik inissanik peqarpoq aamma immikkoortortaqarfeqarluni marlunnik mikisunik kiisalu assasortarfeqarluni. Nalilerneqarpoq innarluutilinnut ukioqqortuunut neqeroorutini amigaateqartoqartoq, assersuutigalugu eqqarsartaatsimikkut napparsimasunut paaqqinnittarfimmik.

Qulaajaanerup takutippaa, inuusunnerusunit aamma assut annertuumik innarluutilinnut neqeroorutit, massakkut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinnit neqeroorutini pioreersuni pigineqanngitsut, ineriartortinneqarnissaat kommunit atorussullugit ujartoraat. Pisut ilaanni innarluutillit utoqqaat illuinut kommunit allatut ajornartumik inissinneqartariaqartarput, assut annertuumik innarluutillit aamma / imaluunniit innuttaasut eqqarsartaatsimikkut napparsimasut najugaqaqatigiiffinni allanilu najugaqartissallugit naleqqutinnimmat.

BDO-p nalilerpaa, kommunit kissaatigigaat nammineerlutik neqeroorutini pilersitsinissartik - assersuutigalugu illoqarfimmi ataatsimi, initaarniarluni utaqqisoqarfiunngitsumi, innarluutillit amerlanerusut ataatsimut katersorlugit, - imaluunniit naalakkersuisoqarfimmik neqeroorutit pillugit oqaloqateqarlutik, kisiannili illumik naleqquttumik atorneqarsinnaasumik nassaarniarneq tamatumalu kingorna neqeroorummik ingerlatsinissamut aningaasaqarnissamut unammilligassat annertooujussuupput. Pingaartumik Kommune Kujalleq sulissuteqarsimavoq

illut pigineqareersut atorlugit neqeroorutini pilersitsinissamik, matumani ilaatigut 'Peqqissarnermut illu' tusaamaneqartup pilersinneqarnissaa ilanngullugu.

Soqutigisaqaqatigiiffiit oqaatigaat, ukiuni kingullerni najugaqaqatigiiffinni aamma paaqqinnittarfinni sulianut piginnaasat pitaassusiat ajunnginnerulersimasoq.

BDO-p pingaarnerusutigit nalilerpaa, atorullugit ugartorneqartut suliarineqarnissaanut isumalluutini aamma piginnaasanik ullumikkut amigaaqartoqartoq. Immikkut ittumik neqeroorutit aamma isumalluutit piginnaasallu pigisat akornanni oqimaqaqatigiissaarinermini unammilligassat misigineqartarput. Tamatumani kommunit suli annertuunik unammilligassaqarput.

Siusinnerusukkat oqaatigineqartutut, innuttaasut pillugit paasissutissat tunngavigineqartussat aamma innarluutini assigiinngitsunut tunngasut tamatigit kingulliit pigineqarneq ajortut aamma eqqortuuneq ajortut. Innarluutit assigiinngitsut amerlassusiisa allanngoriartornerannut paasissutissanut tamarmiisunik pissarsiarinissaasa killeqarnerat, BDO-p naliliinera malillugu siunissaq qaninnerusooq aamma siunissaq ungasinnerusooq isigalugit iliuuserineqartussat neqeroorutigineqartussallu assigiinngitsut aaqqissuunneqarsinnaanerat ajornakusoortunngortippaa. Taamaalilluni erseqqissarneqaannarpoq pingaaruteqartoq, suliaasaqarfimmuut tunngatillugu paasissutissat attuumassuteqartut kommuninit nalunaarutigineqartarnissaasa qulakkeerneqarnissaat.

BDO naliliivoq, innarluutit assigiinngitsut allanngoriartornerat pillugit paasissutissanik tunngaviit pigineqalernerat nassataqassasoq, kalaallit Nunaanni neqeroorutit assigiinngitsut ineriartortinneqarnissaanik pisariaqartitsisoqarnera annertunerusumik ilisimaneqalerneranik aamma assersuutigalugu tamanna aqutigalugu Danmarkimut inissinneqartartut ikinnerulerneranik kinguneqassasoq. Aammattaaq suliaasaqarfimmi peqataasut oqaloqatigiilluarnerulerneranik tamanna nassataqassaaq, suleqatigiilluarnerulermik kinguneqartumik aamma Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartuni paaqqinnittarfinni taakkulu immikkoortortaanni, ullumikkut kommunini inissisimareersuni, periarfissat atorluarneqarnerunerinik. Qaninnerutitsinissamik suliniuteqarneq nukittunerulersinneqassaaq, taamaalilluni innuttaasooq innarluutilik ilaqtat qanigisallu allat akornanni qanittumi neqeroorutini najugaqarsinnaalerluni.

Ilinniartitaaneq, sunngiffik aamma suliffeqarneq pillugit neqeroorutit

BDO isumaqarpoq, inuusuttut innarluutillit aamma inuusuttut annertuumik innarluutilli ullumikkut kalaallit Nunaanni ilinniagaqarnissamut periarfissaat killeqartoq. Inuusuttoq 16 - 18-inik ukiulik kommuninit aamma paaqqinnittarfinnit kalaallit Nunaanni periarfissanik killilerujussuarmik neqeroorfigineqartarpoq. Aaqqiissutissatut efterskolertitsisarneq pilerinarnerpaajusarpoq, kisiannili ilaatigut kalaallit Nunaanni efterskolini marlunni Qasiqannguani aamma Maniitsumi qinnuteqartorpassuaqartarpoq aamma ilaatigut innuttaasooq annertuumik innarluutilik efterskolini pineqartuni najugaqarsinnaanersoq qularnaarneqarani.

Ukiumi atuarfiusumi 2011-mi / 2012-imi takuneqarsinnaavoq inissanut 156-inut kalaallit Nunaanni efterskolini marlunnut qinnuteqartut 305-it tikillugit amerlassuseqarput, taamaalilluni qinnuteqartut affaasa missaat itigartinneqarlutik. Taarsiullugu Danmarkimi efterskolertoqarnissaanut aningaasanik atugassanik akuersissuteqartoqarsinnaavoq. Danmarkimi efterskolernissamut qinnuteqartoqarnerani qulakkeerneqaqqaassaaq, Danmarkimi efterskoli annertuumik innartuutilimmik najugaqartoqarnissaanik akuerisaanersoq. Ukiumi atuarfiusumi tassanissaq Danmarkimi efterskolerniarlutik qinneqartut 288-iupput, inissanullu 250-inut akuersissuteqartoqarluni. Qinnuteqartut taakku ilaat qassit

innarluuteqartuunersut, naatsorsuusiami Naalakkersuisut suliarisimasaani takuneqarsinnaanngilaq.

Tassunga tunngatillugu BDO-p innersuussutigaa, efterskolertitsisarnermi suliassaqarfimmut tunngasut Namminersorlutik Oqartussanit erseqqinnerusumik nalilersorneqartariaqartut aamma misissorlugu efterskolinit assingusunik suliniutinik amerlanerusunik pilersitsisoqartariaqarnerisooq, inuusuttunit innarluutilinnit aamma inuusuttunit annertuumik innarluutilinnit aamma atorneqarsinnaasunik.

Qulaajaanerup takutippaa, innuttaasut innarluutillit arlaqartut kissaatigigaat - aamma sapinngitsut - suliffeqarnissartik, kisianni tamanut tunngatillugu periarfissat, illersukkanik avatangiiseqarluni sulisinnaanissamut periarfissaqarfiusut ujarorneqarput. Kommunit ajornartorsiut ilisimavaat, aamma najukkami namminersorlutik suliffiutilinnut ingerlaavartumik attaveqarlutik, illersukkanik suliffiusinnaasunik neqeroortoqartarnissaanut tunngatillugu, kisianni aamma nassuerutigineqarpoq, suliffissanik naleqquttunik nassaartoqarnissaa artornarsinnaasartooq. Tamanna nassuerutigalugu ilaatigut Qaasutsiup Kommunia, Kommuneqarfik Sermersooq aamma Kommune Kujalleq namminneq innarluutilinnut naapittarfinnik / assasortarfinnik pilersitsisimapput, atuisunit suliffigisatut isigineqartunik, aamma sulinermut atasumik akissarsianik pissarsiffiusartunik. Kommunip pineqartup siunissaq isigalugu kissaatigaa, kommunimi sanaartugassanut ilaatinneqassasooq innarluutilinnut suliffissaqartitsiniarnermut neqeroorutit nutaat.

Innarluutilinnut ingerlasarneri naleqqussakkanik ilinniartitaanernik immikkut aqqissuussisoqarnissaanik ullumikkut periarfissanik peqanngilaq, soorlu Danmarkimi ilisimaneqartup assinganik assersuutigalugu Immikkut Ittumik Inuusuttunik Ilinniartitaanermut Aqqissuussaq (STU). STU Danmarkimi atorneqartarpoq inuusuttunut ilinniartitaanermut neqeroorummot taartinut inuusuttunut immikkut ittunik pisariaqartitalinnut. Danmarkimi STU-mit neqeroorut kommunit pisuni aatsaat immikkut illuinnartuni atortarpaat, ilinniartitaaneq nammineq annertuumik aningaasartuuteqarnermik nassataqartarmat. Taakku saniatigut Danmarkimi inissiinermut namminermut aningaasartuutit qaavanut ilineqassapput.

BDO-p innersuussutigaa, namminersorlutik Oqartussat misissortariaqaraat periarfissaqarnerisooq inuusuttunut ilinniartitaanernik pilersitsisoqarsinnaanera, inuusuttunit innarluutilinnit aamma inuusuttunit annertuumik innarluutilinnit atorneqarsinnaasunik.

Sunggiffimmi sammisassaqartitsinermut tunngatillugu BDO naliliivoq, kommunit neqeroorutaasa tamanut tunngatillugu eqqarsartaatsimikkut kingusissumik ineriartorsimasut assigiinngitsut tamaasa tamakkerlugit suliarisinnaanngikkaat. Assersuutigalugu piffimmi ataatsimi autist-it aamma kingusissumik ineriartorsimassut suliarinissaat unammillernarsinnaavoq, taamaattumillu pisariaqarsinnaalluni immikkut namminerisamik neqeroorummik pilersitsisoqartariaqarnera. Kommunimi ataatsimi taamaaliortoqarsimavoq, ulluunerani autist-inut neqeroorummik immikkut namminerisamik pilersitsisoqarsimalluni, kisiannili aningaasaqarnikkut inissaqartitsisoqarani imissanik amerlanerusunik pilersitsisoqarnissaa, naak utaqqisut allattorsimaffiani utaqqisutut allaqqasut amerlagaluartut.

6.3.2 ASSIGIIAAMIK SULIASSAT SULIARINEQARNERI

Tunngavilersuutigineqarsinnaavoq assigiinngitsunik ikiorsiissuteqarissamut sionatigut sullissinerup assigiiaarneqarnissaanut aalajangersimasunik maleruagassaqarnera aamma ilitsersuuteqarnera, aamma taakku ullumikkut assingusumik kommunini pigineqanngitsut.

Qulaajaanerup takutippaa, suliassaqrarfiup nuunneqarnerani kommuninut erseqqissisoq, pisuni arlaqartuni kommunimi illoqarfimmiit illoqarfimmut sullissinerup qaffasissusia assigiinngisitaartoq.

Tamanna ilaatigut pissutaasunut ilaavoq, ikiorsiissutitut iliuserineqartussanut assigiinngitsunut tunngatillugu kommunit aalajangersimasunik qaffasissutsit pillugu ilitsersuutunik aalajangersaaneranut aamma inunnut tapersersorteqartitsinermut nalunaaqquttap akunnerinut, suliffissaqartitsinermut najugaqarfinnut il.il. neqeroorutinut tunngatillugu assigiinngitsunik sullissinissamut nalunaarusiortoqarneranut.

BDO isumaqarpoq, sullissinerup qaffasissuisa ullumikkut inissisimasoq suliassaqrarfiup nuunneqarnera sioqqullugu qaffasissutsimut assingusumik, kisianni illoqarfimmiit illoqarfimmut suli assigiinngiiaartoqartoq. Nalilerneqarpoq, matumani suliassamik suliqaartartut ataasiakkaat suliassaqrarfiup piginnaasaqassusia aamma misilittagaqassusia matumani apeqqutaanerpaasoq.

Kommunit oqaatigaat, piffissaq suliassat suliarineqarnerannut atorineqartartoq sivikinnerulersimasoq, aamma suliassanik suliqaartartut suliassaqaqisut, kisianni innuttaasunit suliassanngortinneqartunik suliassanik tatineqarneq suliassaqrarfiup nuunneqarnerata kingorna annikinnerusooq, massakkut kommunit namminneq aningaasanik atugassanik akuersisinnaalermata aamma innuttaasumut tunngatillugu namminneq aalajangiisinnaalermata. Kommunit oqarnerat malillugu tamanna suliassat suliarineqartarneranni assigiimmik periuseqarnissamut tunngavissaalluarpoq. Isumaqrartoqarpoq aalajangigassat kommunimi qitiusumi aalajangerneqartalernerat nassataqartoq annerusumik assigiiaarisooqalerneranik tamanna nassataqartoq, kisianni aamma peqatigisaanik misigineqartoq, suliassat annertuut paasiuminaatsullu - assersuutigalugu nappaatinik arlaqartunik isummerfigisassanik imaqrartut, suliarineqartarneri artornarsinnaasut.

BDO-p nalilerpaa, kommunit aaqqissugaanerat annertuumik pingaaruteqartoq, suliassat annertunerusumik assigiiaartumik suliarnissaasa anguneqarnissaanut. Assersuutigalugu kommunit arlaqartut misilippaat immikkoortortami pisortap qitiusumik inissillugu, taassumalu aningaasanik atugassanik akuersisarneq ataqtigiiissarlugu. Immikkoortortami pisortat najukkami pisortamik peqarput, suliassat suliarineqarnerisa assigiiaartumik ingerlanneqarnissaanik, suliassanut piginnaasat malillugit suliassat suliarineqarnissaanik aamma suliassanut piginnaasat ajunnginnerpaamik najukkami pissutsit aallaavigalugit ineriartortinneqarnissaanik qulakkeerisussanik. Taamatut pisoqarpoq nassuerutigineqarmat, kommunini suliassanik suliqaartartut tamanut tunngatillugu taarserarnerat qaffasissooq.

Isumaginninnermut Naammagittaallioqarfiup oqaatigaa, kommunit tamanut tunngatillugu suliassanut piginnaasanik amigaateqartut. Pingaarnertut tunuliaqutaavoq, nalinginnaamat suliassanik suliqaartartut isumaginninnermik suliassanut isumagisaqarnissamut ilinniagaqannginnerat, aamma sulisorisat taarserartorjussuunerat.

Pingaartumik suliassami pineqartumut tusarniaanerni, inatsisinut innersuussinerni, nipangiussisussaataaneranut aamma naammagittaallioqarnissamut ilitsersuisarnermut tunngasuni, suliassanik suliarninnermi piunasaqaatit eqqortinneqarneq ajorput. Piunasaqaatinik eqqortitsisarnissaq suliassanik suliarnittarnermi tamani tunngaviulluinnartut isigineqassaaq, kisianni Isumaginninnermut Naammagittaallioqarfiup oqaatigineqarpoq, suliassanik suliarnittartut suliassat aalajangersimasooq pillugu apersuisooqaraangat taakku tupaallattutut pissuseqartartut.

Aammattaaq Isumaginninnermut Naammagittaalliortarfiup oqaatigaa, suliap imai kommuniniit pissarsiarinissai ajornakusoorsinnaasartooq. Erseqqinngilaq tamanna pissuteqarnerisooq kommunit suliassamut atortunik pisariaqartinneqartunik sularinnittarsimanersut, imaluunniit tamanna pissuteqarnerisooq kommunit tunniussiumannginnerannik. Suliassap tunniunneqaraangat Isumaginninnermut Naammagittaalliortarfiup misigisarpaa, nalinginnaasooq suliassap ilaanik paasissutissanik pigineqartussatut pisussaaffigineqartunik amigaateqartoqartoq, assersuutigalugu ingerlatsineq pillugu allaaserinninnernik, psykologinit nalunaarutinit, nakorsamit nalunaarutinit, paasissutissanik qinnutigineqartup inuup atorfissaqartitsineranik allaaserinnittunik imaqartunik.

Isumaginninnermut Naammagittaalliortarfiup suliap pillugit aalajangikkat tunngavigalugit kommuninit malinneqartussanik najoqqutassanik tunillugit misilissimavaat, assersuutigalugu pisortanit ikiorsiissutinut tunngatillugu aamma taakku pillugit ilinniartitsisimallutik. Misigineqarpoq, kommunip iluani illoqarfiit aamma kommunit akornanni annertoorujussuarnik assigiinngitsooqartoq.

6.3.3 SULINIUTIT AAMMA SULLISSINERUP PITSAASSUSIANIK INERIARTORTITSIUARNISSAMIK PERIARFISSAT

Suliassaqaarfiup nuunneqarneri kommunit erseqqissumik kajumissuseqalerput suliassaqaarfimmi immikkoortut ataasiakkat ineriartortinnissaanut, assersuutigalugu iliuusissanut pilersaarutinit aamma piginnaasat pillugit pilersaarutinit, neqeroorutinit assigiinngitsunut il.il. tunngasut

BDO-p paasivaa, kommunit arlaqartut suliassaqaarfiup ineriartortinnissaanut pilersaaruteqartut, ilaatigut suliassanut assigiinngitsunut tunngatillugu amerlanerusunik atorfinitsitsillutik - assersuutigalugu pillarissaasunik tagiartuisartunillu - illoqarfinnut mikinerusunut angalasartussanik. Aammattaaq paasineqarpoq, innarluutilinnut suliassaqaarfimmut tunngasunik kommunini arlaqartuni suliniutinik aallartitsisoqarsimasooq aamma kommunimi sanaartugassanut ilanngunneqartussanik takorluukkanik kissaatinit suliqaartoqartoq.

Paaqqinnittarfiit aamma najugaqaarfissatut neqerooruteqartartut amerlanerusut misigisaqaarput innarluutilinnik suliassanik suliqaartartunik aamma angerlarsimaffinni peqqinnissamik suliqaartunik kiisalu aamma innarluutilinnut suliassaqaarfimmi kommunimi immikkoortortaqaarfimmi pisortanik qaninnerusumik suleqateqarnermik. Qaninnerusumik suleqateqarnermi suliassat arlaqartut innuttaasumut tunngasut pisarineqartarput, taamaalilluni immikkut ittumik suliniuteqartoqartarnissaat nalunaaquttap akunneri atorlugit inummut tapersersorteqartarnissat, ikiuinnermi atortutut il.il. pisariaarulluni. Ornigulluni innuttaasumut tunngatillugu suliqaartarneq suliassaqaarfiup nuunneqarnerata kingorna annertunerulersimasooq ilimanarpoq.

Taamaattorli BDO-p tamanut tunngatillugu nalilerpaa, suliniuteqarnermik aamma sullissinerup qaffasissusianik ineriartortitsinissamik siunertaarneq ingerlaavartumik tunulliutinneqarpoq, ingerlatsinermi unammilligassat pissutaallutik. Assersuutigalugu kommunit ilaani najugaqaarneq pillugu sungiusarneq qitiutillugu suliniutigineqarpoq, kisianni peqatigisaanik nassuerutigineqarluni neqeroorutinit pilersitsinissaaq aamma aningaasanik atugassanik akuersissuteqartitsinissaaq artornarsinnaasooq. Tassunga tunngatillugu naliliineq tassaavoq, siunissaaq qaninneq isigalugu kommunini tamani innarluutilinnut suliassaqaarfimmi suliniutinik pitsanngorsaalluni ineriartortitsisoqarnissaanik periarfissanik pilersitsisoqarsimanngitsooq, kisianni aallariarfissamik pitsaanerusumik pilersitsisoqarsimasooq, politikikkut aaljangisartut

qularunnaarsillugit siunissamut isigaluni aningaasanik atugassanik akuersisarnissaanut. BDO-p misillitagaat tassaavoq, piffissaq atorlugu politikikkut aalajangiisartut paasinninnerat pilersikkiartortariaqartoq, suliassaqarfik aalajangersimasoq ineriartortinneqassappat.

Matumani aningaasartuutit allanngorannerannik aamma qassit ilaatinneqarnerannut paasissutissat tunngassuteqartut sakkussaapput pingaaruteqartut. Tassunga tunngatillugu kommunit isumaliutigissavaat, politikkimik suliaqartut qanoq peqataalersinneqassanersut aallaavissaq qulakkeerumallugu, assersuutigalugu politikikkut ataatsimiititaliaq tamatigut peqataatittarlugu, innuttaasoq innarluutilittut nutaattut nalunaarsorneqassagaangat.

Paaqqinnittarfiit arlaqartut pingaartumik atuarfimmu aamma suliffissaqartitsiniarmi sammisunik neqeroorutit ingertortikkumallugit suliniuteqarnissamik kissaateqarput, kisianni kommunit atuarfiit aamma suliffissaqartitsiniarnermi suliassaqarfiit killeqarfii pillugit ajornartorsiornartunik misigisaqartarlutik. Assersuutigalugu misigineqartarpoq paaqqinnittarfiimi inissap aamma immikkut atuartsinermi inissap imminnut ataqatigiissinniarnarat unammilligassaasoq. Suliassaqarfimmi aamma tassani akuttunngitsumik kommunit akornanni unammilligassanik pilersoqartarpoq innuttaasoq pillugu akiliuteqarnissamut tunngasunik.

Soqutigisaqatigiiffiit erseqqissaatigaat, innarluutilinnut suliassaqarfiup ineriartortinneqarnissaanut periarfissat pitsaasut. Tamatumunnga paaqqinnittarfinni sulisorisat ilinniagaqannginnerat annertuumik pissutaaqataavoq. Ilinniagaqanngitsunut innuttaasunik innarluutilinnik sullissinissaq artornarsinnaavoq, minnerunngitsumik innuttaasunik eqqarsartaatsikkut innarluutilinnik. Soqutigisaqatigiiffiit annertuumik kissaateqarput taakkununga tunngasut ingeriartortinneqarnissaanik.

Soqutigisaqatigiiffiup ataatsip kajumissaarutigaa, Danmarkimi KLAP pillugu suliniut isumassarsiorfigineqassasoq, tassani qitiutillugu sammineqarluni ineriartornermi kingusissut suliffeqarfinni suliffinni illersukkani sulisorineqartarnissaat. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit illersukkat pillugit inatsisit ima aaqqissorneqarput, suliffeqarfiit aningaasarsianut aningaasartuutit utertittarlugit, kisianni BDO-p isumaa malillugu periarfissap atorneqarnera oqaatigineqarsinnaalluni annikitsuinnaasoq.

BDO-p innersuussutigaa, kommunit isumagininnermut aamma ilaqutariinnut pisortat Namminersorlutik Oqartussanik aamma namminneq politikkerisanut oqaloqatigiinnernik aallartitsissasut suliniutinik ineriartortitsisarnissaanik pisariaqartitsineq oqaluuseralugu, matumani immikkut ittumik suliarisariiallit pillugit ingeriartortitsisoqarnissaa ilanngullugu, tassami unammilligassat ukiuni aggersuni annertunerulersussat, pingaartumik innuttaasut eqqarsartaatsimikkut innarluutilinnut tunngatillugu, periusissamik ataatsimoorussamik aamma ataqatigiissitamik amigaateqartoqarmat.

Tassunga atatillugu BDO-p innersuussutigaa siunissaq ungasinnerusoq isiginerullugu innarluutilinnut suliassaqarfimmut tunngatillugu nunamut tamanut tunngasunik iliusissatut pilersaarummik suliaqartoqassasoq, tassani suliniutissat pingaarnersiorlutik tullerriaarneqarlutik aamma kommunit, Namminersorlutik Oqartussat kiisalu soqutigisaqatigiiffiit iluinit aallaaveqarlutik inissisimanissaat qulakkeerlugu. Aammattaaq innarluutilinnik inuusuttunik sulilersitsisarnissamik ilinniartitaanissamilu neqeroorutit ineriartortinneqarnissaanik pisariaqartitsisoqarpoq, taakkumi ullumikkut Kalaallit Nunaanni ilinniagaqarnissamut annikitsuinnarmik periarfissaqarput.

BDO-p nalilerpaa, soqutigisaqaqatigiiffiit arlaqartut ilisimasanik pingaaruteqartunik tunniussaqaarnissaminut peqataasinnaasut aamma minnerunngitsumik iliussissatut pilersaarutit tunngavia uppernartuussappat.

6.3.4 PISORTANUT EQQORTUMIK PAASISSUTISSIISARNEQ

Innuttaasut innarluutillit pillugit pisortanut eqqortumik paasissutissiisarneq innarluutilinnut suliassaqaarfimmi suliassat ulluinnarni isumagineqartarnerannut tunngatillugu aamma siunissaq ungasinnerusoq isigalugu suliassaqaarfiup ineriartortinneqarnissaa aamma neqeroorutit assigiinngitsut pillugit pilersaarusiortoqaarnissaannut immikkoortuuvooq pingaaruteqartoq - kommuninut aamma nunamut tamanut tunngatillugu.

Qulaajaanerulli takutippaa, innarluutilinnut suliassaqaarfimmi eqqarsaatigineqarsimasutut aqutsinermi aqqissuussinermik ikorfartuinermit atortut atorsinnaanngitsoq. Innarluutilinnut suliassaqaarfimmi suliassat suliarineqartarneranni aqutsinermi aqqissuussineq elektroniskiusoq - Winformatik - innuttaasunut suliassanut ataasiakkaanut tunngatillugu naammassisaqaarfiullu arnerusumik ingerlatsisoqarnissaanut aamma ilisimasanik pitsaanerusumik avitsisoqartarnissaanik isumaginnittussaagaluarpooq, kisianni BDO-p qulaajaanerata takutippaa, aqqissuussineq suli tamakkiisumik atortuulersinneqarsimanngitsoq, ukiuini kingullerni aqqissuussinermit kissaatigineqartunut aamma ilimagineqartunut naleqqiullugu.

Suliassaqaarfiup nuunneqarnerata kingorna kommunit pisussaaffeqalerput paasissutissanik, assersuutigalugu peqqussummut ilaatinneqartut, nappaatit sunaanerinit, ikiorsiinermit iliuserineqartut il.il. pillugit ukiumut ataasialutik Namminersorlutik Oqartussanut nassiussisarnissaminut. Qulaajaanerulli takutippaa, kommunit nalunaaruteqarneq ajortut, kisiannili KIMIK IT aqqutigalugu kommunini Winformatimi paasissutissanut qarasaasiat atorlugit aqqissuussinermit IPIS isersinnaatitaasoq. BDO isumaqarpoq, taanna aqqutigalugu pingaarnerusutigit atorneqarsinnaasunik paasissutissanik pissarsiuminaassinnaasoq, suliniuteqarfigineqartut assigiinngitsut kikkuuneri suliniutillu sunaeneri, ilaatigut akuttunngitsumik innuttaasut sunik nappaateqarnerannik paasissutissat amigaataasarmata. BDO-p naliliinera malillugu Winformatikimik ajornartorsiuteqarneq nassataqarpoq, kommunit piffissamik annertuumik atuisarnerannik aningaasanik atugassanik akuersissutit il.il. pillugit paasissutissanik pissarsiniarnermit, toqqaannanngitsumillu tamanna peqataasoq, assersuutigalugu ikiorsiissutit atortunik, tapersersuinermit iliutsinik il.il. tunniussinerit paasissutissat kingulliit naalackersuisoqarfirmut nassiunneqarneq ajornerannut.

Kommunit arlaqartut ilisimatitsissutigaat, suliassaqaarfiup nuunneqarneranut atasumik paasissutissat innuttaasunut annertuumik innarluutilinnut tunngasut Namminersorlutik Oqartussanit pissarsiarineqartut, kisianni taakku amigarsimapput, aamma assersuutigalugu paasissutissat peqqussummut ilaatinneqalerfirmut ulloq aallartinnermit tunngasut, nappaatit sunaanerinit paasissutissat eqqortut imaluunniit innuttaasut najugaannut paasissutissat eqqortut nutaanerpaallu isumalluutit annertuut atorlugit iluarsaaneqarsimasut.

Qulaajaanerup takutippaa, kommunit amerlanerit suliassanik aqutsinermit aqqissuussineq atortuulersissallugu suliarigaat aamma pingaarnersiulluni tulleriiaarinermit annertuumik pingaartinneqartoq. Winformatik innarluutilinnut suliassaqaarfimmi atussallugu suli nutaajuvoq aamma suli kommunini tamakkiisumik atortuulersinneqarsimanngilaq. Kommunip ataatsip Winformatik atunngilluinnarpaa, massakkut taamatut itsillugu, kisiannili innarluutilinnut suliassaqaarfik regnearkimik aqqiissuteqarneq atorlugit aquneqarluni.

BDO naliliivoq, innarluutilinnut suliassaqarfimmi massakkut paasissutissanik tunngaviusunik pissarsisarneq suli appassisumi inissisimasoq, aamma suliassaqarfiup nuunneqarneraniit annertunerusumik allanngortoqasimangitsoq.

Aammattaq qulaajaanerup takutippaa, innarluutilinnut suliassaqarfimmut tunngatillugu kommunit ataasiakkaat iluini pisortanut paasissutissiisarneq atorneqartoq assigiinngisitaartorujussuusoq. Kommunit ilaat pisortanut paasissutissiissutissanik suliqaartarput, suliassaqarfimmi massakkorpiaq qanoq inissisimasoqarneranik pingaarnerusutigut takutitsisumik. Paasissutissat assersuutigalugu tassaasinnaapput innuttaasut nalunaarsukkat / peqqussummut ilaatinneqartut allattorsimaffiat, paasissutissanik amerlasuunik assigiinngitsunik imaqartoq ilaatigut ukioqaqatigiit amerlassusiat, innuttaasut pensionisiallit, innuttaasut illoqarfinnut aamma kommuninut allanut agguataarnerat il.il.

BDO-p pingaarnerusutigut nalilerpaa, innuttaasut innarluutillit pillugit paasissutissat suliarineqarnerat aamma atorneqarnerat annertunerusumik periarfissanik pilersitsisinnaasoq, taamaalilluni allaffissornikkut aqutsinermi aamma politikimi pisortat periarfissaqalerlutik, siunissaq ungasinnerusoq isigalugu innarluutilinnut suliassaqarfimmut tunngatillugu suliniutinut pilersaarusionermut aamma ineriartortitsinermut periusissiorsinnaanngorlutik. Tamanna aamma annertuumik pingaaruteqarpoq suliassaqarfimmut tunngatillugu eqqortunik missingersuusiortarnissamut, aamma pissutaasut pillugit malitseqartitsisarnissamut minngersuutit eqqortinneqarsimangippata.

Tassunga tunngatillugu BDO-p tamanut tunngatillugu innersuussutigaa, Winformatikip atortuulersinneqarnissaa kommunit pingaarnersiullutik tulleriarineranni sallahannortinneqassasoq aamma IPIS-imut nalunaaruteqartarnermi suliassat ingerlasarnerat nutarterlugit allanngortiterneqassasut. Tassunga atasumik pisariaqarpoq aqqissuussinerup eqqortumik atorneqarnissaa pillugu arlalinnik pikkorissartitsisoqarnissaa, matumani pisortanut paasissutissanik tunniussassanik suliqaarsinnaanermut periarfissaqarnera ilanngullugit.

6.3.5 EQIKKAANEQ

BDO pingaarnerusutigut naliliivoq, suliassaqarfiup nuunneqarnerani angusassatut periarfissat, suliassaqarfimmi annerusumik qaninnerulersitsinissaq, innuttaasut sullinneqarnerisa pitsaanerulernissaa aamma ingeriartortitsinermik angorusutat ilaat kisimik anguneqarsimasut.

Taamaalilluni nalilerneqarpoq, innarluutilinnut sullissinermi ullumikkut isumalluutit aamma piginnaasallit atorusetat ujarneqarmata. Taakku ilaatigut killissaritititut atugassarititaapput, nassataqartut kommunini tamani siunissaq qaninneq isigalugu innarluutilinnut suliassaqarfimmi periarfissanik pitsaanerusunik pilersisoqarsimangitsoq suliniutigineqartut ineriartortinneqarnissaanut, kisiannili ilimanartoq politikikkut aalajangiisartut qularunnaarsinneqarsimagunartut siunissaq isigalugu aningaasanik atugassanik akuersissuteqartarnissaanut pitsaanerusumik aallaavissamik pilersitsisoqarsimasoq.

Qulaajaanerup pingaarnerusutigut tamanut tunngatillugu takutippaa isumaqartoqartoq, Kalaallit Nunaanni innarluutilinnut tunngatillugu neqeroorutit assigiinngitsut ataatsimoortut pillugit pingaarnerusutigut pilersaarummik aamma periusissamik amigaaqartoqartoq. Taamaattumik suliassaqarfimmi peqataasunit assingusumik naliliisoqarpoq, neqeroorutinik suliassanut immikkut ittunut amerlanerusunik aamma immikkut innerusunik atugassatut ujarneqartunut tulluurtunik pisariaqartitsisoqartoq. Tamatumunnga minnerunngitsumik pissutaavoq misigineqarmat, eqqarsartaatsimikkut nappaatilinnik innarluutillit

amerliartornerat, aamma pingaartumik taakkununga ullumikkut neqeroorutininik eqqortunik soqanngimmat.

Eqqarsartaatsimikkut nappaatillit amerleriarnarat toqqaannartumik takuneqarsinnaagaluarpoq innuttaasut innarluutillit pillugit kommunit naatsorsueqqissaarnerani. Qulaajaanerulli takutippaa, eqqarsaatigineqarsimasutut aqutsinermi aqqissuussinerup ikorfartuisinnaassusia atorsinnaanngitsoq. BDO-p nalilerpaa, suut tamaasa akimorlugit pisortanut paasissutissiinnaanerup amigaataanera suliassaqaarfimmik suliniutinik ineriartortitsisinnaanermik kommunit ataatsimut periarfissai sunnerai.

BDO naliliivoq, immikkut ittunik suliaqarsinnaassutsit aamma isumalluutinik piginnaasanillu peqarnerup akornanni oqimaaqatigiissitsinermik amigaateqartoqartoq aamma kommunit atuarfinnut, efterskolinut sunngiffimmilu tunngasunut neqeroorutininik ingerlaavartumik unammilligassaqartut, taakkunani eqqarsartaatsikkut timikkullu innarluutillit assigiinngitsut massakkut suliaqarnissamut neqeroorutit piareersimanngimmata. Tamanna tunngaviuvoq BDO-p innersuussuteqarneranut ilinniartitaanermi neqeroorutininik taakkununga sammitinneqartunut pilersitsisoqarsinnaaneranik periarfissat misissorneqarnissaanik.

Qulaajaanerup takutippaa, suliassaqaarfiup nuunneqarnerani kommuninut arlaqartunut erseqqissisoq, sullissinnerup qaffasissusia kommunit iluanni illoqarfimmiit illoqarfimmut assigiinngisitaartoq. BDO isumaqarpoq, kommunit iluanni naleqqiussinermi suliassaqaarfiup nuunneqarnera siooqqullugu sullissinerup qaffasissusia ullumikkut assigiiaarnerulersimasoq, kisiannili illoqarfimmiit illoqarfimmut suli assigiinngissuteqartoqartoq. Nalilerneqarpoq suliassaqaarfimmi suliassanik suliaqartartut ataasiakkaat qanoq piginnaassuseqarnerat matumani pissutaanerpaasoq.

Kommunit namminneq aningaasanik atugassanik akuersisinnaalernera aamma innuttaasumut namminneq aalajangiisnaalernerat, assigiiaartumik periuseqarluni suliassat sularineqartarnissaanut aallaaviusoq pitsaavoq. Takuneqarsinnaavoq innuttaasut sullinneqarnerat pitsaanerulersimasoq, aamma kommunini qitiusumik aalajangiisarnerit annertunerusumik assigiiaarnerulersimasut, kisianni suliassat annertuut paasiuminaatsunillu imaqartut pingaarnersiulluni tulleriiarinermi tunulliutinneqartut, taakku sulariniarneri artornarmata aamma nappaatit arlaqartut isummerfigineqartussaaneri pissutaalluni.

7 SULIASSAQARFIUP NUUNNEQARNERANI SIUNERTAMUT NALEQQIULLUGU INERNILIINEQ

Innarluutilinnut suliaqqarfiup kommunit nuunneqarnerani siunertarineqarpoq:

- innuttaasunut ataasiakkaanut aalajangiisinnaassutsip qaninnerulersinneqarnissaa. Taamaaliornikkut innuttaasunik sullissineq pitsaanerulernerata anguneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq
- suliaqqat isumagineqartarneranni allaffissornikkut ingerlatsinermik pisarinnerulersitsisoqarnissaa aamma paasiuminarnerulersitsisoqarnissaa
- aalajangiisinnaassutsip aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup akornanni sapinngisamik annertunerpaamik ataqtigittogarata pilersinneqarnissaa
- inuit annertuumik innarluutillit sullinneqarneranni pitsaanerusumik periarfissanik ineriartortitsisoqartuarnissaata pilersinneqarnissaa

Aamma taakku saniatigut isumaqatigiisummi erseqqissumik taaneqanngikkaluarluni kissaatigineqartunut ilaavoq, suliaqqarfiup pisortanut paasissutissiisarnermi paasissutissanik atortussanik pissarsiortarneq aamma naatsorsueqqissaarnermi periarfissat peqataasunit nukittorsarneqarnissaa isumaginiassagaat, taamaalilluni siunissami aalajangiisarnerit paasissutissanik piviusunit eqqortunik tunngaveqarnerulersinneqarlutik.

Ataani nalilersuinermit siunertanut naleqqiullugit inerniliinerit naatsumik katersorneqarput:

Qaninnerulersitsineq	
Inerpera	Innarluutilinnut suliaqqarfiup kommuninut nuunneqarnerani aalajangiisinnaassutsip qaninnerulersinneqarnera anguneqarpoq
Naliliineq	Qaninnerulersitsinerup nassataraa innuttaasunik sullissinerup pitsaanerulernerata, tassami innarluutilinnut suliaqqarfiup suliaqqat suliarineqartarnerat innuttaasunut paasinarnerulerput. Suliaqqat ingerlasarnerisa paasiuminarnerunerat pilersinneqarpoq. Siusinnerusumut naleqqiullugu kommunit annertunerusumik periarfissaqalerput neqeroorutit najukkani pissutsinut naleqqussarnissaanut.
Unammilligassat	Innutaasunik sullissineq illoqarfiit akimorlugit assigiinngisitaartumik suliaqqat suliarineqartarnerannik, innutaasut inatsisitigut isumannaatsumik inissisimanissaanik, pingaartumik naammagittaallortarnermut tunngasunik, aamma ingerlaavartumik sulisorisat taaserarnerujussuanik aamma suliaqqat suliarineqartarneranni piginnaasalinnik amigaateqarnermik pissuteqartumik sulit unammilligassanik peqarfiuvoq.

Allaffissornikkut ingerlatsinermik pisariinnerulersitsineq	
Inernera	Innarluutilinnut suliassa qarfiup kommuninut nuunneqarneranut atasumik allaffissornikkut ingerlatsinermik pisariinnerulersitsisoqarpoq aamma suliassat suliarineqartarneranni annertunerusumik takulertuisoqarsinnaalerpoq.
Naliliineq	Pingaarnerusutigut isiginninnermi suliassanik suliqaqartarneq pilertornerusumik aamma naammassisaqarfiullu arneraluni ingerlalerpoq kommunillu suliassa qarfimmuq tunngasunik suliassat suliarineqarnerannut maleruagassanik suliqaqarsimapput aaqqissugaanerlu suliaraqarpoq. Taamaattorli suliassat marloriarlugit suli suliarineqarsinnaapput, suliassat immikkoortuisa ilaat illoqarfinni aamma kommunimi qitiusumik suliarineqartarmata. Paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasut pitsaassusiat suli appasippoq, tamannalu missingersuusiornermut, suliassat suliarineqarnerannut aamma malitseqartitsisarnermut sunniuteqarpoq.
Unammilligassat	Suliassa qarfimmi aningaasaqarnerup aqunniarneqarnera suli ajornakusoorpoq, aaqqissuusissinermik atornermut ikorfartuisussanik amigaateqartoqarmat, suliniutit ineriartortinneqarnerannut, aningaasaqarnermik aqutsinermut aamma allanik pisortanut paasissutissiissutigineqartartunut tunngasunik. Innuttaasunut annertuunik paasiuminaatsunillu immikkut ittunik ajornartorsiutilinnut suliassanik suliqaqartarneq immikkut unammilligassanik peqarfiuvoq. Aammattaaq kommunimi ingerlatsivinnut allanut suliassa qarfiit killeqarfiinut tunngatillugu, innuttaasut innarluutillit sullinneqarneranni suut tamaasa ilanngullugit suliniuteqartarnissamut tunngasunik unammilligassanik peqarpoq.

Aalajangiisinnaassutsip aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup akornanni imminnut ataqaqtiittoqarnera	
Inernera	Innarluutilinnut suliassa qarfiup kommuninut nuunneqarneranni aalajangiisinnaassutsip aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup akornanni imminnut annertunerusumik atasoqarnera pilersinneqarpoq.
Naliliineq	Aalajangiisinnaassutsip aamma aningaasalersuisarnermik akisussaaffiup akornanni immikkut annertunerusumik atasoqarnera pilersinneqarpoq, suliassat kommunimi eqiterneqarnerisigut, tamannalu namminermi naammassisaqarnerulernissamik aamma piginnaasat isumalluutillu atorluarnissaannut kiisalu aamma allaffissornikkut sulinnermi suliassat ingerlasarnerinut tunngasunik aamma marloriarlugit suliarineqartarnerisa taamaatinneqarnissaat pillugit nutaamik eqqarsartoqarnissaanik kajumilersitsisoqarluni.
Unammilligassat	Suliassa qarfimmi suliqaqartartunut allat akornannut attaveqarnermut tunngasunik kajumilersitsinissaq unammilligassanik peqarfiuvoq. Kommunit aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni tamanna immikkut ittuuvoq, neqeroortinik immikkut ittunik ineriartortitsinermut

	<p>tunngatillugu aamma taakku ingerlanneqarnerinut tunngatillugu, matumani ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit ilanngullugit. Kommunit akornanni ingerlaavartunik ajornartorsiutinik pinngortoqartarpoq, apeqqutini kommunit iliuuseqartussaanerannut aamma akiliuteqartussaanerannut tunngasunik. Danmarkimi inissiinermi tunngatillugu pingaartumik pineqarput inissiinermut aamma feeriarluni angalasoqartarnernut atasumik maleruagassanik ilisimasaqartannginnerup nassataanik unammilligassat pinngortartut.</p>
--	---

Suliniutit ineriartortinneqarlutik ingerlatiinnarneqarnissaanut periararfissat pitsaannerusut

Inerera	<p>Innarluutilinnut suliassa qarfiup kommuninut nuunneqarnerani siunissaq qanininneq isigalugu suliniutigineqartut ineriartorteqqinneqarnissaanut periarfissanik taamaallaat killilimmik pilersitsisoqarpoq, kisiannili imaagunarluni siunissaq ungasinnerusoq isigalugu suliniutaasut pillugit ineriartortitsisoqarnissaanik aallaavissamik pilersitsisoqarpoq.</p>
Naliliineq	<p>Innarluutilinnut suliassa qarfirmi suliniutaasartut ilaanik ineriartortitsinissamut kommunit akisussaaffimmik tigusipput, kisianni politikikkut qitiutitsilluni isiginninneq allanngorarpoq, kommuninili allaffissornikkut ingerlatsiviit ingerlaavartumik qulangersimaneqarput isumalluutitut aamma piginnaasanut amigaaatigineqartunut tunngasunik unammilligassaqarlutik.</p>
Unammilligassat	<p>Suli annertuunik unammilligassaqarpoq Kalaallit Nunaanni suliassa qarfirmut tunngatillugu suliniutit pingaannerusutigut sumut sammiveqartillugit ineriartortinneqassanersut, matumani neqeroorutit immikkut ittumik piginnaasalinnik suliarineqartartussat ilanngullugit, tamatumani amigaataalluni ataatsimoorussamik aamma imminut ataqatigiissitamik periuseqarnissaq unammilligassanut tunngatillugu, ukiuni aggersuni annertunerujuartuinnartussanut, pingaartumik innuttaasunut eqqarsartaatsimikkut innarluutilinnut tunngatillugu. Innarluutillit, inissinneqartut, iliuusissanut aningaasanik atugassanik akuersissutit il.il. pillugit paasissutissat tunngaviusut piginnaasat suliniutit ineriartortinneqarnissaannut qitiusumik pingaaruteqarlunnarput, kisianni amigarlutik aamma taakku tunuliaqutaralugit periusissamik aalajangersaanissamut atussallugit naleqqunnatik.</p>